

IQORA

EESTI MOSLEMITE KUUKIRI NR 13.

AUGUST 2010 /

ŠABAAN – RAMADAAN 1431

**MINU
RAMADAANI PLAAN**

**ISLAMI
ARHITEKTUUR**

KIRI MEILE KÕIGILE

HADITHITERMINOLOOGIA BAAS

TERE TULEMAST, RAMADAAN!

Assalaamu alikum warahmatullaahi wabarakaatuh!

Armsad lugejad,

juba terve aasta jagu lqrasid on teieni jõudnud. Seekordse lqra numbriks on 13, seega on august esimene kuu, milles lqra kord juba ilmunud on, *alhamdulillah*.

Selle kuu peateemaks on loomulikult peagi algav *ramadaanipaast*, millele on oma lood pühendanud enamik meie õdedest, millest jutustavad ka mitu Bukhari raamatut *hadithinurgast* ning *fatwad* ja millega on seotud meie seekordne lugejaküsimus.

Alates sellest numbrist loodame *in ša Allah* ka edaspidi teieni tuua uut rubriiki islami arhitektuurist. Algust teeme Egiptuse, täpsemalt Kairoga. Et meie lugejatel ikka palju õppida oleks, selgitame seekord ka *hadithi*-terminoloogia baasväljendeid.

Meeldivat lugemist!

Fi amani llah!

Kuukirja koostajad.

SISUKORD

1. Kiri meile kõigile	4
2. Minu ramadaani plaan (Aisha)	5
3. Tere tulemast, ramadaan!	7
4. Hadithiterminoloogia baas (Aisha)	8
5. Islamiuudised (Eliza)	12
6. Uurimus: Eesti naise identiteet moslemina, II (Age Ploom)	14
7. Moslemipäevikud (E, II osa)	20
8. Bahrain: pärlid, palmid ja moslemid (Amina Bahrainist)	24
9. Minu Maroko: Fatima naeratus (Kätlin Hommik-Mrabte)	27
10. Niqaabiga lirimaal (Amina lirimaalt)	30
11. Egiptimaa. Eestlanna elu loori varjus (Nele Siplane)	32
12. Lastekasvatusest islamis (Khadeja)	34
13. Islami arhitektuur: Egiptus, Kairo I (Margareth Romanowski)	36
14. Elu eesmärk – Paradiis: Jeesuse lugu IV – evangeelium (Amina lirimaalt)	38
15. Lugeja küsib, lugeja vastab!	39
16. Pudrupotike, keeda!	42
Maroko supp (Sarah lirimaalt)	
Egiptuse praad (Rita)	
Palestiina magustoit (Siiri)	
17. Koraaninurk: suura 89	45
18. Hadithinurk: taraawih, itikääf ja leilat ul-qadri väärtus	48
19. Fatwanurk: ramadaanipaast	51
20. Õpime araabia keelt! (peatükid 11 & 12)	53
21. Lastele (Sarah Egiptusest)	66

Assalamu alikum warahmatullaahi wabarakaatuh!

Tahtsin teada anda, et minu naaber Ramadaan küllastab teid õige pea koos oma naise Rahma ja kahe lapse - Suhuuri ja Iftaariga.

Nad peaksid kohale jõudma 11. või hiljemalt 12. augustil. Esialgseks plaaniks on teie külalislahkust tarvitada 30 päeva, misjärel nad lahkuvad Aid Airlinesiga.

Teid tundes olen kindel, et nad kõik saavad teie pool peatudes parima kohtlemise osaliseks.

Jumala õnnistust soovides,

teie vana sõber Šaban.

MINU RAMADAANI PLAAN

Autor: Aisha

Kuigi see plaan ilmus juba eelmise aasta augusti ehk meie kõige esimeses numbris, oleks siiski paslik siinkohal see taas ilmuda lasta, sest selles on palju kasulikku meile kõigile kõrva taha panemiseks in ša Allah.

1. EESMÄRK:

Sel ramadaanil kasutan 100% oma potentsiaali. Seega olen otsustanud:

- Olla võimalikult jumalakartlik ning parandada end igal võimalikul viisil.
- Kasvatada iseloomu ja enesedistsipliini.
- Lugeda ning õppida võimalikult palju oma usu kohta.
- Võimalikult palju palvetada.
- Mõelda ka surmast, kuna me keegi ei tea, millal on meie kord lahkuda. See ramaadan võib olla mu viimane ...

2. PALVE:

Oma palve parandamiseks olen otsustanud:

- Töötada oma keskendumisvõime kallal.
- Parandada oma mõistmist sellest, mida ma palves ütlen ja selle üle mõtiskleda.
- Seista palves ka öösiti (*tahažžud*).
- Olla pikemalt täiskummarduses (*sužuud*) ning paluda Jumala juhtimist ning andestust.
- Ärgata alati *fažriks!*

3. KORAAN:

Oma Koraani teadmiste parandamiseks olen otsustanud:

- Lugeda võimalikult palju Koraani. - Kui soovin Koraani ramadaanikuu jooksul läbi lugeda, loen 30 päeva jaotuse järgi¹. Kui aga soovin ramadaanikuul alustada Koraani

1) 1:1-2:141, 2) 2:142-2:252, 3) 2:253-3:92, 4) 3:93-4:23, 5) 4:24-4:147, 6) 4:148-5:81, 7) 5:82-6:110, 8) 6:111-7:87, 9) 7:88-8:40, 10) 8:41-9:92, 11) 9:93-11:5, 12) 11:6-12:52, 13) 12:53-14:52, 14) 15:1-16:128, 15) 17:1-18:74, 16) 18:75-20:135, 17) 21:1-22:78, 18) 23:1-25:20, 19) 25:21-27:55, 20)

lugemist ja selle aastaga läbi saada, loen umbes 20-25 värssi päevas.

- Õppida pähe uusi suurasiid. – Selleks, et ma ei väsi, võiksin võtta harjumuseks õppida iga päeva 10, 5, 3 värssi, nii nagu enda võimete järgi suudan, ning samamoodi jätkata ka peale ramadaani lõppu.
- Õppida Koraani retsiteerimise reegleid (*tažwiid*)².
- Mõtiskleda Koraani värsside tähenduse üle.
- Õppida ja lugeda Koraani seletust (*tafsiir*) (näiteks Tafsiir Ibn Kathir³).

4. DUA:

Et olla Jumalale lähedal, olen otsustanud:

- Õppida igapäevaseid duasiid (mida öelda, kui ärkad, kui lähed välja, kui tuled koju jne)⁴.
- Öelda duasiid peale palvetamist.
- Öelda dua paastu katkestamisel.
- Õppida duasiid Koraanist ja sunnast (näiteks kogumikust „Fortress Of the Muslim“⁵).
- Teha *duasiid* nii oma lähedaste (moslemite eest, et Jumal neid aitaks ja hoiaks ning mitte-moslemite eest, et Jumal neid juhiks) kui ka abi vajavate ödede-vendade eest üle maailma.

5. TERVIS:

Oma tervise eest hoolitsemiseks olen otsustanud:

- Loobuda halbadest harjumustest (nagu rämpstoidu

27:56-29:45, 21) 29:46-33:30, 22) 33:31-36:27, 23) 36:28-39:31, 24) 39:32-41:46, 25) 41:47-45:37, 26) 46:1-51:30, 27) 51:31-57:29, 28) 58:1-66:12, 29) 67:1-77:50, 30) 78:1-114:6.

2) Õppimisvõimalus näiteks - <http://www.abouttajweed.com/>
3) Võimalus alla laadida - <http://www.islambasics.com/index.php?act=lib&cat=name&letter=T&page=5>

4) Nimekiri - http://www.islam.pri.ee/duua_1.php

5) Võimalus alla laadida - <http://freebooksource.info/?p=15499>

söömine, Coca-Cola ja muude ebatervislike jookide joomine, suitsetamine, moslemile mitte-sobivates kohtades käimine jne).

- b) Hoida kontrolli all oma magamisharjumused.
- c) Hoiduda liigsöömisest.
- d) Eelistada puu- ja juurvilju rasvasele ja magusale.
- e) Võimelda ning hoolitseda muul viisil oma füüsilise eest.

6. TEADMISED:

Oma teadmiste suurendamiseks olen otsustanud:

- a) Lugeda islamialast kirjandust⁶.
- b) Käia islamiloengutes.
- c) Alustada islami või Koraani õppimise grupis käimist.
- d) Lugeda islami õpetlaste artikleid Internetis⁷.
- e) Kuulata tuntud õpetlaste loenguid islamist⁸.

7. HEAD TEOD:

Hasanate („plusspunktide“)kogumiseks olen otsustanud:

- a) Igati abistada oma vanemaid, naabreid ja teisi, kes abi vajavad.

6 Näiteks - <http://www.islam.pri.ee/kasulikkirjandus.php> nimekirjast, <http://www.islambasics.com/index.php?act=lib&cat=name&letter=A> või http://islamic-knowledge.com/Books_Articles/ saidilt.

7 Näiteks - <http://troid.org/> (artiklid ja audio), <http://www.spubs.com/sps/> (palju erinevat kõigile), http://islamic-knowledge.com/Books_Articles/, <http://abdurrahman.org/index.html>, <http://understand-islam.net/site/>, <http://www.subulassalaam.com/index.cfm>.

8 Näiteks - <http://www.islam.pri.ee/kasulikkuulamine.php> all olev nimekiri saitidest.

b) Annetada vaestele - mitte ainult andes raha inimestele, keda ma ei tunne, vaid tehes ka diskreetselt vajalikke kingitusi neile, kes on meie ümber ning seda vajavad. Kõige parem almus on antud nii, et vasak käsi ei tea, kui palju parem andis.

- c) Austada endast vanemaid.
- d) Käituda alati laitmatult ja moslemile kohaselt, alati meeles pidades, et esindan kogu *ummat*.
- e) Kergendada oma moslemitest vendade-õdede koormat.

8. HALVAD TEOD:

Sajjiate („miinuspunktide“) vältimiseks olen otsustanud:

- a) Lõpetada valetamise.
- b) Lõpetada teistest halva rääkimise ja klatšimise.
- c) Vältida endast välja minemist.
- d) Vältida televiisori ees aja raiskamist, eriti filmide, seriaalide jne vaatamist.
- e) Vältida millegi kasuliku tegemise või õppimise asemel kasutat lobisemist.

9. LILAT UL-QADR:

„Saatuse ööga“ seoses olen otsustanud:

- a) Otsida seda *ramadaan*ikuu 10 viimase paaritu öö hulgast.
- b) Paluda andestust oma mineviku pattude eest.
- c) Paluda õigele teele juhtimist tulevikuks.
- d) Retsiteerida Koraani.
- e) Seista palves.

Ramadan Start-Up Kit

TERE TULEMAST, RAMADAAN!

Ramadaan algab sel aastal 11. (või 12.) augustiga! (Õigemini küll eelmise päeva õhtul koos *maghribiga*, sest islami-kalendris algab uus päev *maghribi* ja mitte keskööga.)

Et me kõik oleksime *ramadaani* saabumiseks hästi ette valmistatud, peaksime taas kord põhitõdedega tutvuma: <http://www.islam.pri.ee/index.php?id=119> (AVALEHT – EDASIJÕUDNUTELE – Islami viis tugisammast – Paast-SAUM) võib leida palju kasulikke tekste *ramadaani* ja muidu paastu kohta.

Lugeda tasub ka neil, kes seda juba teinud on, sest nüüdseks on kõik need tekstid toimetanud ja lisandusi teinud islami õigusteaduste magister, Eesti mufti Ildar Muhhameshini abikaasa Iman Mahmutova.

Allahumma, ära lase meil iial väsida õppimast ja ka õpitud kordamast! Amiin!

HADIITHITERMINOLOOGIA

Koostanud: Aisha

Hadiithiterminoloogia (ar k - *muṣṭalaḥ al-ḥadīṯ*) on terminite kogu, mis väljendab Prohvet Muhammedile (*saws*), tema kaaslastele ja nende järgijatele omistatud jutustuste ehk *hadiithide* õigsust. Terminid võivad väljendada nii *hadiithi* õigsust kui ka seda, mis vea tõttu *hadiithi* õigeks ei peeta. Tuntud *hadiithispetsialist* Ahman ibn Ali ibn Hajar Al-Asqalani on *hadiithiterminoloogiat* defineerinud järgnevalt: „See on teadus printsiipidest, mis määravad jutustajate ja jutustuste tingimused.“¹

Termineid ise on kasutusel väga palju – 50-100, vastavalt vajadusele ja spetsiifikale. Siinkohal anname siiski ülevaate vaid paarikümnest olulisimast.

HADIITHI ÕIGSUST VÄLJENDAVAD TERMINID

Hadiithi õigsuse või mitte-õigsuse väljendamiseks on kolm peamist terminit: **sahiih** (õige), **hasan** (hea) ja **daiif** (nõrk). Kuigi termineid on palju rohkem, võib neid kolme, eriti kahte neist, pidada kõige olulisemateks ja kõige laiemalt kasutatavamateks, kuna need väljendavad kogu analüüsiprotsessi tulemust: kui *hadiith* on *sahiih* (õige) võib seda kasutada, kui aga *daiif* (nõrk), tuleb see kõrvale jätta.

1. SAHIIH

ṣaḥīḥ - ar k – autentne, ehtne, õige

Ibn Hajar jagab õiged *hadiithid* kahte gruppi: 1. *sahiih lithatihi* – „iseenese läbi õige“ – on üksik jutustas (*ahaad*), mille on edastanud usaldusväärne, täiesti kompetentne isik, kes on tuntud oma hea mälu poolest või kelle kohta on teada, et ta on oma teadmised üles kirjutanud; *hadiithi isnaad* (edastajatekett) on *muttail* (ühendatud), *hadiith* ei sisalda varjatud vigu (*illah*) ega ebaregulaarsusi (*ṣaadh*); 2. *sahiih ligharihi* – „väliste faktorite läbi õige“ – näiteks, kui samal *hadiithil* on nii palju erinevaid edastajatekette, et selle õigsuses ei ole võimalik kahelda.²

Selleks, et ühe *hadiithi* saaks õigeks kuulutada, peavad täidetud olema viis tingimust:

1. iga edastajateketi liige peab olema täiesti usaldusväärne;

2. iga edastajateketi liige peab olema täiesti usal-

¹ *al-ʿAsqalānī, Aḥmad ibn ʿAlī. „Al-Nukat Ala Kitāb Ibn al-Sa-lah“. Ajman: Maktabah al-Furqan. lk 81–95.*

² *ʿAlī ibn Ḥasan. „Nuzḥah al-Nuṯr“, (ilmunud koos - „Al-Nu-kat“). al-Damam. lk 82.*

dusväärne ka oma võimes jutustust säilitada – tal peab olema kas hea mälu või peab olema teada, et ta on kõik oma teadmised kohe need omandades üles kirjutanud, tema käsikirjad peavad olema hästi säilinud ja muutmata;

3. edastajatekett (*isnaad*) peab olema ühendatud ehk katkematu, st kedagi ei tohi vahelt puudu olla;

4. ei *hadiithis* ega selle edastajateketis ei tohi olla varjatud vigu, näiteks: isegi kui kaks edastajateketi järjestikust isikut olid samaaegsed ja elanud samas piirkonnas, peab olema ajalooliselt tõestatud, et nad on kohtunud ja üks on olnud teise õpilane;

5. *hadiith* ei tohi sisaldada ebaregulaarsusi, ehk seal ei tohi olla midagi, mis käiks vastu mõnele teisele kindlamale *hadiithile*.

Läbi aegade on kirjutatud mitmeid *hadiithikogusid*, kuhu on kokku kogutud vaid *sahiih hadiithe*. Islami õpetlased nõustuvad, et vaid kaks neist on tõesti selle ülesandega hakkama saanud – need on „Sahih Al-Bukhari“ ja „Sahih Muslim“. Ülejäänutest võiks ära mainida „Sahih ibn Khuzaymah“, „Sahih ibn Hibban“, „Al-Mustadrak ala Al-Sahihayn“ ja „Al-Ahadiith Al-Jiyad Al-Mukhtarāh min ma laysa fi Sahihain“.

Seotud terminid:

1) **musnad** – tähendab kahte asja:

a) „toetatud“ *hadiith* ehk *hadiith*, mille *hadiithi* õpetlane on edastanud oma õpetajalt, kes kuulis seda *hadiithi* oma õpetajalt, kes omakorda õppis selle *hadiithi* oma õpetajalt, jne, kuni edastajatekett jõuab Prohvet Muhammedi (*saws*) tuntud kaaslaseni ja sealt omakorda Prohvet Muhammedini (*saws*).

Näiteks: Muhammad ibn Abdullah Al-Hakim jutustas, et Abu Amr Uthman ibn Ahman Al-Samak jutustas, et Al-Hasan ibn Mukarram jutustas, et Uthman ibn Umar jutustas, et Yunus teatas Al-Zuhrilt, kes omakorda edastas Abdullah ibn Kaab ibn Malikilt, kes jutustas oma isalt (Kaab ibn Malikilt), keda Prohvet Muhammed (*saws*) õpetas teatud asjas.

See edastajatekett on *musnad* ehk „toetatud“, kuna on kindel, et Muhammad ibn Abdullah Al-Hakim õppis Ibn Al-Samaki juures ja viimane omakorda Al-Hasan ibn Al-Mukarrami juures ja on kindlaks tehtud, et Al-Hasan sai oma info Uthman ibn Umarilt ja viimane omakorda Yunus ibn Yazidilt; samuti on teada, et Yunus õppis *hadiithe* Al-Zuhrilt ja Al-Zuhri

sai oma info Abdullah ibn Kaab ibn Malikilt ja Kaab ibn Maliki pojad õppisid oma isalt Kaab ibn Malikilt, kes oli üks tuntutest Prohvet Muhammedi (*saws*) kaaslastest.³

b) *musnad hadiithikogu*, kus *hadiithid* on jagatud mitte sisu vaid Prohveti (*saws*) kaaslaste järgi, kes neid *hadiithe* on edastanud. Näiteks: eraldi peatükina on toodud Abu Bakri (*raa*) edastatud *hadiithid*, siis Umari (*raa*) edastatud *hadiithid*, seejärel Uthmani (*raa*) edastatud *hadiithid* jne. Erinevad *musnad hadiithikogu* kokkupanijad on kasutanud Prohveti (*saws*) kaaslaste järjestamiseks erinevat süsteemi. Selliste kogude näitena võib tuua „Musnad Ahmad“.

2) muttasil – katkematu edastajatekett, kus iga jutustaja on *hadiithi* kuulnud oma õpetajalt.⁴

2. HASAN

ḥasan – ar k – hea

Hasan hadiithe on lubatud küll religioosse tõestuse-na kasutada, kuid nende ehtsus ei ole sama kindel kui *sahiih hadiithidel*.

Ibn Hajar on ka *hasan hadiithid* kahte gruppi jaganud: 1. *hasan lithatihi* – „iseenese läbi hea“ – sellist *hadiithi* definitsioon on sama, mis *sahiih hadiithil*, ainult et ühe edastaja kompetentsus ei ole päris täielik; 2. *hasan ligharihi* – „väliste faktorite läbi hea“ – juhul, kui sama *hadiithi* toetab palju edastajatekette. *Hasan hadiith* võib oma puudujääkidest hoolimata tõusta *sahiih hadiithi* staatusesse. Kui tegemist on näiteks *hasan lithatihi hadiithiga* (isenese läbi hea *hadiithiga*), mida toetavad mitmed *sahiih ligharihi hadiithid*, saab *hasan lithatihi* (iseenese läbi hea) *hadiithis sahiih ligharihi* (väliste faktorite läbi õige) *hadiith*.⁵

3. DAIF

da'if – ar k – nõrk

Ibn Hajar on öelnud, et *hadiith* kategoriseeritakse „nõrgaks“ juhul, kui selle edastajatekett katkeb, kuna ühe (või mitme) edastaja kohta on pretensioone.⁶ Edastajateketi erinevates osades paiknevate edastajate puudumise või puudujääkide kirjeldamiseks kasutatakse erinevaid termineid:

³ al-Hakim. „Marifah 'Ulum al-Hadith“, Da'irah al-Ma'arif al-Uthmaniyyah, Hyderabad, India, II väljaanne, 1977, pt 17-8.

⁴ 'Ali ibn Hasan. „Nuzhah al-Nuthr“, (ilmunud koos - „Al-Nukat“). al-Damam. lk 83.

⁵ 'Ali ibn Hasan. „Nuzhah al-Nuthr“, (ilmunud koos - „Al-Nukat“). al-Damam. lk 91-92.

⁶ 'Ali ibn Hasan. „Nuzhah al-Nuthr“, (ilmunud koos - „Al-Nukat“). al-Damam. lk 108.

1) mu'allaq (ar k – rippuv) – katkestus edastajateketi alguses, st *hadiithiedastajate* nimekirja lõpus. *Muallaq hadiithi* puhul võib puudu olla üks või enam edastajaid või kogunisti terve edastajateketi, kui autor mainib vaid „Prohvet (*saws*) ütles ...“ *Muallaq hadiith* võib tähendada ka, et puudu on terve edastajateketi, välja arvatud Prohveti (*saws*) kaaslane ja viimase järgija.⁷

2) mursal (ar k – kiirustatud) – Prohveti (*saws*) kaaslane järgija ja Prohveti (*saws*) enda vahelt on puudu Prohveti (*saws*) kaaslane.⁸ See iseenesest ei ole (*sunn* islamis) suur probleem, kuna kõik Prohvet Muhammedi (*saws*) kaaslasel olid usaldusväärsed ja jumalakartlikud inimesed; seega peetakse ka sellist edastajateketi vastuvõetavaks.

Väike erimeelsus puudutab juhust, kui Prohveti (*saws*) järgi on *mursal hadiithis* väga noor Prohveti (*saws*) kaaslane järgija, kuna sellisel juhul on tõenäoline, et ta jutustab vanemalt järgijalt, kes omakorda Prohveti (*saws*) kaaslaselt, kes omakorda Prohvetilt (*saws*) ja seega on edastajateketist puudu juba kaks inimest.

3) mu'dal (ar k – problemaatiline) – kui edastajateketist on juba puudu kaks või enam edastajat.⁹

4) munqati' (ar k – katkine) – kui edastajateketist on mõnes kohas katkenud. See on nagu *muttasil* (katkematu) *hadiith*, kuid lähema uurimise juures selgub, et on teada, et üks edastajatest ei ole kunagi temast eelneva edastaja käest *hadiithe* kuulnud, isegi kui nad on elanud samal ajal ja samas kohas. *Hadiith* on *munqati'* ka juhul, kui üks edastajatest ütles, et „üks mees jutustas mulle“.¹⁰

5) munkar (ar k – tühistatud) – Ibn Hajari sõnul on *munkar hadiith* selline nõrga edastajaga *hadiith*, mille sisu on vastuolus teise autentse *hadiithi* sisuga. Teised traditsionalistid, nagu näiteks hilisematest Ahmad, nimetasid *munkar hadiithiks* igat nõrga edastajaga *hadiithi*.¹¹

6) šaadhdh (ar k – ebaregulaarne) – Shafi'i sõnul on *šaadhdh hadiith* selline *hadiith*, mille edastaja

⁷ 'Ali ibn Hasan. „Nuzhah al-Nuthr“, (ilmunud koos - „Al-Nukat“). al-Damam. lk 108.

⁸ Suhaib Hassan. „The Classification of hadith according to the links in the isnād“. Witness-pioneer.org. 16.09.2002. http://www.witness-pioneer.org/vil/hadeeth/sh_ish/ash2.htm. Külastatud: 16.03.2010.

⁹ 'Ali ibn Hasan. „Nuzhah al-Nuthr“, (ilmunud koos - „Al-Nukat“). al-Damam. lk 112.

¹⁰ Suhaib Hassan. „The Classification of hadith according to the links in the isnād“. Witness-pioneer.org. 16.09.2002. http://www.witness-pioneer.org/vil/hadeeth/sh_ish/ash2.htm. Külastatud: 16.03.2010.

¹¹ Suhaib Hassan. „The Classification of hadith according to the links in the isnād“. Witness-pioneer.org. 16.09.2002. http://www.witness-pioneer.org/vil/hadeeth/sh_ish/ash5.htm. Külastatud: 16.03.2010.

on küll usaldusväärne, kuid mille jutustus on vastuolus mõne teise veelgi enam usaldusväärse inimese jutustusega. Sellesse kategooriasse ei saa kuuluda ainulaadse jutustusega *hadiithe*, mida keegi teine edastanud pole.¹²

7) mudtarib (ar k – värisev) – Ibn Kathiri sõnul on tegemist *hadiithiga*, mille puhul edastajad ei ole teatud šeihi või mõne muu edastajateketi aspekti puhul ühel nõul nii, et ükski arvamustest ei ole teistest kuidagi üle ja seega on edastajatekett ebakindel.¹³

8) mawduu' (ar k – leiutatud) – on väljamõeldud *hadiith*, mille allikas ei ole teada. Al-Dhahabi sõnul on tegemist *hadiithiga*, mille sisu on selges vastuolus kindlate islamilike normidega või mille edastajate hulgas on valetajaid.

Mawduu' hadiithi äratundmiseks piisab mõnikord lihtsalt teadmisest, et inimesi, kes on tunnistanud, et hea eesmärgi nimel ei ole vale *hadiithe* ise välja mõelda (näiteks: Muhammad ibn Said Al-Maslub), ei saa edastajana usaldada. Abd Al-Karim Abu I-Auja on tunnistanud, et ta leiutas ligi 4000 *hadiithi*, et muuta keelatud lubatuks ja vastupidi.

Leiutatud *hadiithe* on võimalik kindlaks teha ka läbi väliste faktorite, eriti kui asjad ajaliselt kokku ei sobi. Näiteks: Khaybari juudid töid teisele kaliifile Umarile (*raa*) dokumendi, mis pidi tõestama, et Muhammed (*saws*) oli neid moslemite maal elavate mitte-moslemite maksust vabastanud. Dokumendil olid tunnistajateks kaks Prohvet Muhammedi (*saws*) kaaslast – Saad ibn Muadh ja Muawiyah ibn Abi Sufyan. Umar (*raa*) lükkas selle tõestusmaterjali tagasi, kuna ta teadis, et Khaybar vallutati 6 AH, samal ajal kui Saad ibn Muadh (*raa*) suri juba 3 AH, kohe peale Kraavi lahingut ja Muawiyah'st (*raa*) sai moslem alles 8 AH, peale Meka vallutamist.

Hadiithide leiutamiseks on mitmeid põhjuseid:

1. poliitilised erimeelsused,
2. usulised erimeelsused,
3. uskmatute leiutised,
4. jutuvestjate leiutised,
5. vähiklike askeetide leiutised,
6. soov kinnitada teatud linna, rassi või juhi eelistatud positsiooni,
7. isiklikel motiividel leiutised,
8. *hadiithiks* muutunud vanasõnad.

Paljud *hadiithiteadlased* on spetsialiseerunud leiutatud *hadiithide* kogumisele ja analüüsimisele. Neist kogudest võib näiteks tuua: Abul-Faraj ibn Al-Jawzi „Al-Madu'at“, Al-Jauzaqani „Kitab Al-Abatil“, Al-Suyu-

¹² Suhaib Hassan. „The Classification of hadith according to the links in the isnād“. Witness-pioneer.org. 16.09.2002. http://www.witness-pioneer.org/vil/hadeeth/sh_ish/asb5.htm. Külastatud: 16.03.2010.

¹³ Suhaib Hassan. „The Classification of hadith according to the links in the isnād“. Witness-pioneer.org. 16.09.2002. http://www.witness-pioneer.org/vil/hadeeth/sh_ish/asb6.htm. Külastatud: 16.03.2010.

ti „Al-La'ali al-Masnu'ah fi l-Ahadith al-Mawdu'ah“, Ali Al-Qari „Al-Mawdu'at“ ja muhammad Al-Shawkani „Al-Fawaid al-Majmu'ah fi al-Ahadith al-Mawdu'ah“.

EDASTAJATE ARVU VÄLJENDAVID TERMINID

Vastavalt sellele, kui paljud erinevad edastajad samal tasandil on sama *hadiithi* edasi andnud, jagatakse *hadiithid* kahte kategooriasse:¹⁴

1. MUTAWAATIR

mutawaatir – ar k – järgnev

Mutawaatir hadiith on selline, mida on igal edastajateketi tasandil jutustanud ja seega järgmisele põlvkonnale edastanud nii palju edastajaid, et ei ole mõeldav, et nad oleksid kõik mõne vale edastamises kokku leppinud ja seega võetakse sellist *hadiithi* kindla tõena. *Mutawaatiriks* vajalik edastajatearv ei ole kindlaks määratud.¹⁵

Mutawaatir hadiithid jagunevad omakorda järgnevalt:

1) mutawaatir sõnastuses – *hadiith*, mille paljud jutustajad on edasi andnud täpselt samas sõnastuses, ilma oluliste lahkkelideta.

2) mutawaatir tähenduses – *hadiith*, mille paljud jutustajad on edasiandnud küll erinevas sõnastuses, mõnikord isegi erinevates olukordades, kuid mille mõte või tähendus on sama.

2. AHAAD

ahaad – ar k – üksik

Ahaad hadiithi puhul on tegemist iga *hadiithiga*, mida ei ole *mutawaatiriks* klassifitseeritud. Lingvistiliselt tähendab *ahaad hadiith* küll sellist *hadiithi*, mille edastajateketis on igal tasemel vaid üks edastaja.¹⁶ *Ahaad hadiithid* jaotatakse aga edastajate arvu järgi kolme erinevasse kategooriasse:

1) mašhuur – *hadiith*, mille on igal edastajatasandil edasi andnud kolm või enam edastajat, kuid mis siiski ei kuulu *mutawaatiri* alla.

2) 'aziiz – *hadiith*, mille on igal edastajatasandil edasi andnud kaks edastajat.

3) ghariib – *hadiith*, mille on igal edastajatasandil edasi andnud vaid üks edastaja. At-Tirmidhi (nagu ka mitmete teiste traditsionalistide) sõnul võib *hadiithi ghariibiks* klassifitseerida kolmel juhul: 1. kui

¹⁴ Ibn Hajar al-Asqalani. „Nuzhah al-Nathar“ (ilmunud koos: Ali ibn Hasan ibn Ali, „Al-Nukat Ala Nuzhah al-Nathar“), Dar Ibn al-Jawzi, Dammam, Saudi Arabia, 6. väljaanne, 1422, lk 51–70.

¹⁵ Ibn Hajar al-Asqalani. „Nuzhah al-Nathar“ (ilmunud koos: Ali ibn Hasan ibn Ali, „Al-Nukat Ala Nuzhah al-Nathar“), Dar Ibn al-Jawzi, Dammam, Saudi Arabia, 6. väljaanne, 1422, lk 51–70.

¹⁶ Ibn Hajar al-Asqalani. „Nuzhah al-Nathar“ (ilmunud koos: Ali ibn Hasan ibn Ali, „Al-Nukat Ala Nuzhah al-Nathar“), Dar Ibn al-Jawzi, Dammam, Saudi Arabia, 6. väljaanne, 1422, lk 51–70.

see on edastatud vaid üht edastusketti pidi; 2. kui on ka teisi edastajatekette samale *hadiith*ile, kuid selles ühes on mingi detail juures, mis teistes puudub; 3. kui *hadiith* on edastatud läbi mitmete edastajatekettide, aga ühes neist kettidest on lisand.¹⁷

Õpetlased on *mutawaatir hadiith*ide koha pealt ühel nõul – nendest on võimalik deriveerida seadusi. Mis puutub aga *ahaad hadiith*idesse, siis osad õpetlased leiavad, et kuna nende edastajaid on vähe, ei tohiks neid seaduste deriveerimiseks kasutada, samas kui teised leiavad, et ka üks korralik usaldusväärsetest ja kompetentsetest edastajatest koosnev edastajatekett on piisav.

JUTUSTUSE ALLIKALE VIITAVAD TERMINID

Jutustuse allikatele viitamiseks on olemas erinevad terminid, mis täpsustavad, kas jutustuse algallikaks on Prohvet Muhammed (*saws*), üks tema kaaslastest, mõne kaaslaste järgija või hilisem ajalootegelane.

17 Ibn Hajar al-Asqalani. „Nuzhah al-Nathar“ (ilmunud koos: Ali ibn Hasan ibn Ali, „Al-Nukat Ala Nuzhah al-Nathr“), Dar Ibn al-Jawzi, Dammam, Saudi Araabia, 6. väljaanne, 1422, lk 51–70.

1. MARFUU'

Siia kategooriasse kuuluvad *hadiith*id, mille algallikaks on Prohvet Muhammed (*saws*) isiklikult. Siia alla võivad omakorda kuuluda igasugused *hadiith*id teistest kategooriatest (st *hadiith* võib olla nii õige, nõrk kui leiutatud; terve või vigase edastajateketiga).¹⁸

2. MAWQUUF

Siia kategooriasse kuuluvad *hadiith*id, mille algallikaks, kas sõnades, tegudes või mõnel muul viisil, on olnud üks Prohvet Muhammedi (*saws*) kaaslastest.¹⁹

3. MAQTUU'

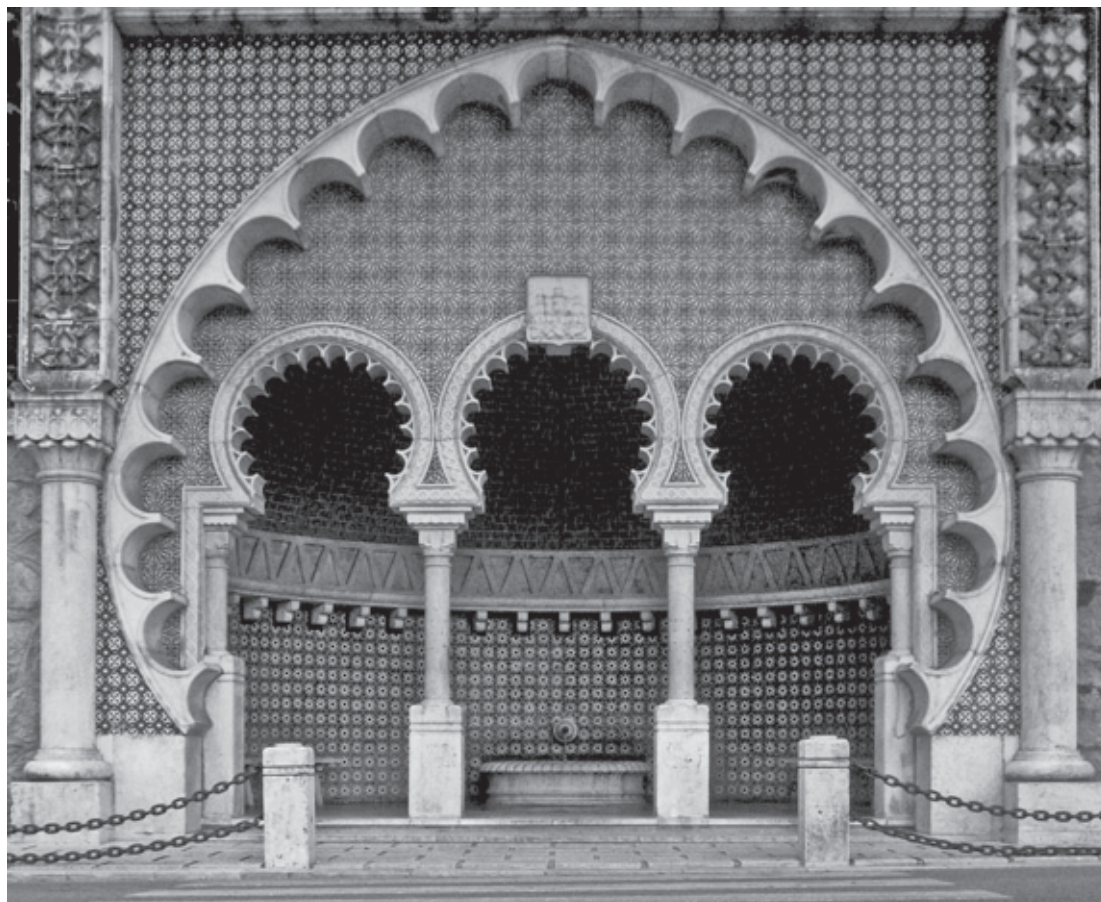
Siia kategooriasse kuuluvad *hadiith*id, mille algallikaks, kas sõnades, tegudes või mõnel muul viisil, on olnud üks Prohvet Muhammedi (*saws*) kaaslaste järgijatest.²⁰

*Hadiith*ide klassifikatsioon ja termineid on veelgi, kuid ära said toodud need, millega iga endast ja iselamist lugupidav moslem peaks kursis olema.

18 Ibn al-Salah „Muqadimah Ibn al-Salah“ (koos: al-Bulqini „Muhasin al-Istilah“). Dar al-Ma'arif, Cairo. pk 193-5.

19 Ibn al-Salah „Muqadimah Ibn al-Salah“ (koos: al-Bulqini „Muhasin al-Istilah“). Dar al-Ma'arif, Cairo. pk 193-5.

20 Ibn al-Salah „Muqadimah Ibn al-Salah“ (koos: al-Bulqini „Muhasin al-Istilah“). Dar al-Ma'arif, Cairo. pk 193-5.

ISLAMIUUDISED

Tõlkinud ja koostanud: Eliza

SUURBRITANNIA MINISTER LÜKKAS NÄOLOORI KEELUSTAMISE PALVE TAGASI

Allikas: Al-Jazeera

Ühendkuningriigi valitsuse minister on tagasi lükanud palved keelustada avalikes kohtades niqaabi kandmine, nimetades taolist nõuet „eba-britilikuks“.

Riigi sisserände minister Damian Green ütles, et Suurbritannia ei järgi Prantsusmaa eeskju näolooi keelustamisel, kuna sellega läheks vastuollu Inglismaa „salliva ja vastastikku lugupidava ühiskonna“ põhimõte. „See on väga ebatõenäoline ning Briti parlamendil oleks üpris ebameeldiv anda välja dikteerivaid seadusi rõivastumisetiketi kohta“, ütles ta intervjuus ajalehele Sunday Telegraph. „Õelda inimestele, mida nad tänaval jalutades võivad kanda ja mida mitte, on väga eba-britilik“.

Suurbritannia moslemi nõukogu sõnul elab Ühendkuningriigis umbes 2,5 miljonit moslemit, kellest vähem kui üks protsent kannab niqaabi.

Näolooi keelustamise küsimus on päevakorral terves Euroopas.

MEKA SUURE MOŠEE IMAAM MAAILMALE: "ISLAMIT NING MOSLEMEID EI TASU KARTA, KUNA ISLAM ESINDAB SÕNUMIT RAHUST, HEATAHTLIKKUSEST JA SALLIVUSEST!"

Allikas: P.K. ABDUL GHAFOUR, Arab News

Šeik Abdul Rahman Al-Sudais edastas olulise sõnumi Inglismaal, Blackburni linnas, uue Tauheedul Islami mošee avamisel.

Uus Tauheedul Islami mošee on suurim Lancashire maakonnas. Kokku maksis selle ehitamine üle 50 miljoni krooni. Katari kuninglik perekond tegi mošee ehituse alustamiseks 20 miljoni kroonise annetuse, ülejäänud raha eraldas Blackburni linn. Eelmine mošee oli ehitatud aastal 1960 ning see kippus suurenenud kogukonnale

väikeseks jääma.

Oma jutluses ütles Al-Sudais: „Islam saadeti inimkonna huvide kaitsmiseks, kurja vältimiseks ning sidemete loomiseks kõikide kogukondade vahel. See sisaldab üllast sõnumit halastusest ja tolerantsusest.“

Meka imaam kutsus lääneriikides elavaid moslemeid üles järgima nende riikide seadusi, kus nad elavad: „Te peaksite olema positiivseks ja konstruktiivseks liikmeks kogukonnas, kus elate, ning ei peaks

end laskma kaasata tegevustesse, mis võiks teie kaasmaalaste julgeolekut ja stabiilsust kahjustada". Al-Sudais palus moslemitel võtta eeskuju prohvet Muhamedilt (*saws*), kes tavatses tihti külastada oma juudist naabrit. „Kui prohvet suri, jäi tema relv juudile, et tagada naabri turvalisus“, ütles ta ning kutsus moslemeid üles looma häid suhteid mitte-moslemitega. „See on parim viis meelitada inimesi islamisse“.

Al-Sudais mainis, et läänes elavad moslemid peaksid töötama oma usu saadikutena. „Te peaksite lähema headest islami tavadest, suheldes nii kaasmoslemite kui ka mitte-moslemitega, ega tohiks viljeleda korrumppeerunud või ebainimlikku käitumist“.

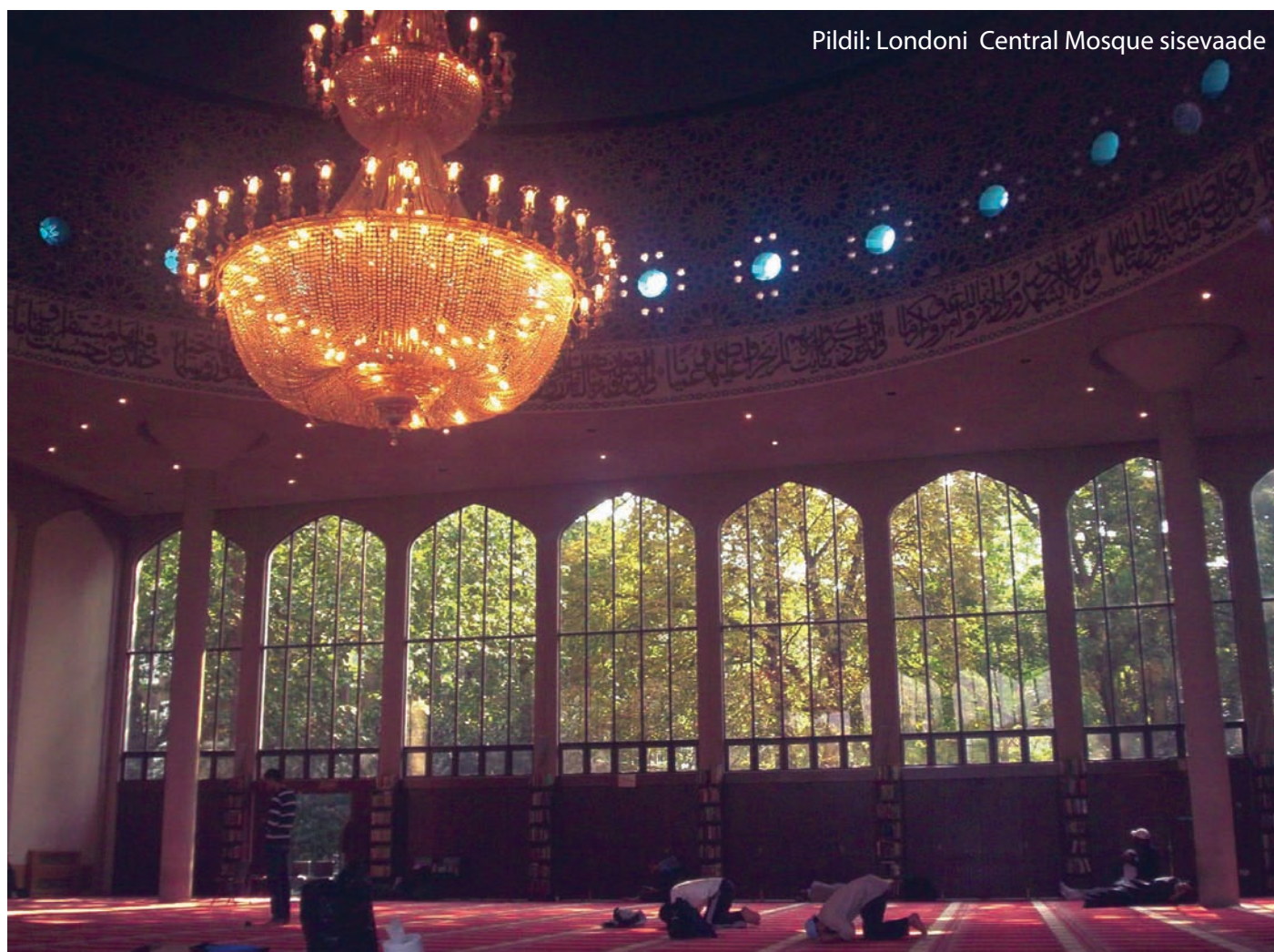
Al-Sudais loodab, et uuest mošeed, mida ehitati kokku kuus aastat, saab headuse ja valguse allikas ning suunis kogu inimkonnale.

Lord Adam Patel, uue mošee president, rõhutas mošee olulisust. „21. sajandi Suurbritannias on masžid sama

tähtis kui see oli prohvet Muhammadi (*saws*) eluajal. Meie visiooniks on saada tipptasemel islami õppe- ja praktikakohaks, andes eeskuju nii moslemitele kui ka teistele usukogukondadele, kes soovivad saada sügavaid teadmisi ja arusaamist islami kohta,“ ütles ta ning tänas Al-Sudais'i mošee avamisjuttude eest.

Meka imaam külastas hiljem ka kõrvalasuvat tüdrukute islamikooli. „Naistel on oluline koht islamis“, ütles ta, kutsudes moslemimehi üles oma naiste eest hoolitsema. „Mul on väga hea meel siin maailmajaos kohata moslemitüdrukuid, kes on truud oma usutavadele ja -väärustele ning kannavad uhkusega hidžaabi. See ei takista neid osalemast eri eluvaldkondades.“

Õpilane Saeeda Patel, kes tervitas Al-Sudaisi, kirjeldas teda kui miljonite moslemite eeskuju üle maailma, olles Suure Mošee imaamiks, kus asub Püha Kaaba, mille poole moslemid üle kogu maailma palvetades pöörduvad. „Meie kool, mis asutati 25 aastat tagasi, on üks juhtivaid

Pildil: Londoni Central Mosque sisevaade

UURIMUS: EESTI NAISE IDENTITEET MOSLEMINA (2/4)

Autor: Age Ploom
Sissejuhatus, uurimuse osade valik ja kommentaarid: Aisha

UURIMISOBJEKT – EESTLANNAST MOSLEMI ISLAMI KÜLG

Islami perspektiiv luuakse respondentidele saadetud küsimustike vastuste põhjal. Perspektiivi loomise aluseks võetakse esimese peatüki teooria – islam, mis on koostatud eesti- ja ingliskeelse kirjanduse baasil. Respondentide vastuseid esitatakse islami perspektiivist ja käsitletakse vastavalt küsitlusele neljast vaatepunktist: suhtumine ühiskonda, maailmavaade, perekond ja elustiil. Respondentide vastused on liigitatud lisaks vaatepunktidele kergemaks järgimiseks vastustest esilekerkivate teemade kaupa.

SUHTUMINE ÜHISKONDA

1. Moslemina Eestis

„Moslem saab olla igal pool, kasvõi Antarktikas.“ Respondent 2

„Arvan, et ükski riik ei sega moslemiks olemist, kui ise tahata.“ Respondent 4

Analüüs:

Põhiseaduse kohaselt valitseb Eestis usuvabadus ning igapähe on võimalik praktiseerida meeleepäraseid religioosseid talitusi. Riik ei piira ega raskenda moslemiks olemist (n=2).

MAAILMAVAADE

1. Koraan

„Koraan tähendab minu jaoks Jumala viimast sõna inimkonnale.“ Respondent 1

„Koraan on Jumala vahetu sõna, see ei ole inimese poolt loodud tekst. Koraan, mida Jumal saatis meie prohvetile, ei ole sellest päevast alates üldse muudetud. Inimesed on

sajandeid õppinud Koraani pähe ning kui praegu võtta ja vahetada ära kasvõi mingi täpp, siis kohe öeldakse, et see on valesti kirjutatud.“ Respondent 5

2. Koraani peasõnum

„Koraan on nagu seadus, mida tuleb järgida ja kui sa eirad seda, mida seal on õpetatud, on see sama, kui ma oleksin kriminaal ja kaldunud õigelt teelt kõrvale.“ Respondent 2

„Koraan rõhutab tagasihoidlikkust kõiges ja heatahtlikkust. Jumal ei armasta liialdusi. Jumal soovib, et oleksin oma tegudes head taotlev ja püüaksin oma elu jooksul vaid head siia maa peale külvata, ka sisemise rahulolu ja harmoonia püüd annab hea taotlemisele palju kaasa. Ei saa ju sooritada häid tegusid närvilisena, stressis.“ Respondent 3

„Pole teist jumalat peale Jumala ning prohvet Muhammed on tema viimane sõnumitooja.“ Respondent 5

„Koraani peamine ülesanne on inimestele kinnitada, et Looja on olemas ning näidata, mida Looja on varem meil oodanud ja mida ootab nüüd.“ Respondent 6

3. Jumala olemus

„Jumal on kõigelooja, ei ole kedagi võrdset temale, ta ei maga iial ja on kõige armulisem ja halastavam, kuid õiglane.“ Respondent 2

„Jumalal on 99 nime ja need näitavad tema omadusi. Jumal on kõige looja ja algus- ning lõpppunkt, kui me Teda ka eitame, ta on ikkagi olemas.“ Respondent 4

„Allah on ainuke, kes omab terveid planeete, Ta pole sündinud, Tal pole lapsi. Pole teist Allahi temaga, Ta on alati meiega, Ta on igal pool.“ Respondent 5

„Jumal on kõige looja Võim, Kes valitseb oma loomingu üle ja Keda inimesed kirjeldada ei oskagi, kuna Ta ei ole meiega ühes dimensioonis.“ Respondent 6

4. Suhe Jumalaga

„Jumal ootab minult islami seaduste täitmist ja 5 tugisamba järgimist. Ma ootan Jumala poolt minu kunagiste pattude andestamist ja muidugi ka edu tulevikus.“ Respondent 1

„Jumal on andnud meile Koraani, et elada õiglaselt ja kohelda kõiki enda ümber armastuse, kaastunde ja südamlikkusega. Ta on õpetanud, kuidas perekonnasuhetes oleks harmoonia. Loodan, et ma olen suutnud oma eluajal hästi Jumalale meeleepärane olla, et oma võtit paradiisi teenida.“ Respondent 2

„Ma usun, et Ta juhib mind vaid õigetele radadele ja on määranud mulle minu omaenese isikliku elu siin maa peal. Iga etapp minu elus on mind juhtinud mingi kõrgema tõeni, mitte midagi ei ole mu elus juhtunud asjata.“ Respondent 3

„Ideaalne suhe oleks kui me teda vajame, siis ta vastab meile, selleks peab Teda koguaeg meenutama ja uskuma kindlalt, et Jumal aitab. Tema ei oota meilt midagi, sest Tema olukord ei muutu - kas usume või mitte.“ Respondent 4

„Minu suhe on suur, tugev ja siiras ning puhas. Allah ootab kõikidelt, et nad hakkaksid tema poole palvetama, mida

ma juba ammu teen. Ootan temalt õiglust, abi, et tema hoiaks mind alati õigel teel.“ Respondent 5

„Ta ootab minult, nagu ka kõigilt teistelt inimestelt, et me oma aju ja loogikat kasutades jõuaksime järeltulele, et Tema eksisteerib ning et kõik see, mis meid maailmas ümbritseb, ei saanud lihtsalt iseenesest tekkida. Seega, kui hästi järele mõtleme, leiame, et Ta on olemas ja siis juba soovime teada, mida Ta meilt tahab. Ta on meie endi elu lihtsustamiseks meile seadnud teatud seadused, mida peaksime täitma, et suudaksime kõik koos ühiskonnas korralikult eksisteerida. Mina ootan Temalt, et Ta oleks Õiglane, kuid sama ka Kaastundlik; st annaks mulle Teispooluses selle osa, mis mulle kuulub, samal ajal andestades minu väikesed möödalaskmised, sest eksimine on inimlik.“ Respondent 6

5. Palvetamine

„Algul oli raskusi palveaegade järgimisega, kuna Eestis ei kuule palvekutset, siis laadisin netist endale programmi, valides oma asukoha ja nüüd, kui on palveaeg, kuulub arvutist palvekutsung, milleks on inimhää. Palvetan 5 korda päevas näoga Meka poole. Enne palve sooritamist, sooritatakse rituaalse puhastumise, mis tähendab pesen neid kõige patusemaid kehaosi, milleks on – nagu, kõrvad, keel, käed, jalad, sealjuures lausudes ka sõnad. Siis jälgin, et palveriid oleks puhtad ja ka palvetamispaik. Palvetan ma tavaliselt magamistoas voodi kõrval.“ Respondent 1

„Spontaanset palvet ehk dua'd võib sooritada ükskõik millal, kus või mismoodi, enamasti sooritatakse seda ülespoole pööratud peopesadesse palve lugemisega (nagu loeks nähtamatut raamatut), viis korda päevas kohustuslikud palved on pigem Jumala ülistamiseks mõeldud (nii, nagu kirikus on selleks ülistuslaulud), mitte isiklike palvete soovimiseks, kuid nende ajal teatud positsioonides võib lausuda ka isikliku palvesoovi.“ Respondent 3

„Palvetan 5x päevas, nagu peab. Kui olen tööl või muul põhjusel hõivatud, loen palved kokku, nagu Muhammed on õpetanud.“ Respondent 6

6. Paastumine

„Paastun ramadaani ajal, ei söö ega joo päikesetõusust päikseloojanguni, püüan hoida oma meeled harmoonilisemad, kui muidu, süüa tervislikumat toitu (iseeneslik vajadus, praetud toit näiteks kadus mu menüüst ramadaani ajal, ei soovinud rasket toitu, keha koostöös vaimuga väga edukalt reguleerib end ise).“ Respondent 3

„Paastun, palvetan rohkem vabatahtlike palveid, loen Koraani, püüan rohkem oma elu üle järele mõelda jne.“ Respondent 6

7. Almuste jagamine

„Almust jagan mitte kindlustatud perekondadele riiete näol, kuid ka teen pangavõlaandmeid islamikogudusse, et nad siis oma äranägemise järgi selle abivajajateni toime taksid.“ Respondent 1

8. Palverännak Mekasse

„Pidin viimane kord nüüd minema Mekasse, aga rasedus tuli vahele ja ma rasedana ei tahtnud ... eks pea veel ootama.“ Respondent 6

9. Džihaad

„Sisemist võitlust kurja vastu, et mitte kurja oma südamesse ja hinge lasta. Tegelen džihaadiga iga päev. Proovin hoida oma hinge puhta Jumala abiga. Loomult oleme me ju kõik vaid inimesed ja peame nägema vaeva selliste tunnete vältimisega nii seest- kui väljastpoolt tulevatega, nagu kurjus, viha, pahameel, kurbus, masendus, enese või teiste süüdistamine, andestamatus, valelikkus, enesehävituslik käitumine, teisi hävitav käitumine või teiste hingi hävitav käitumine jne. Vastupanu kõigele sellele oma südames ja hinges ongi moslemite kõige tähtsam džihaad.“ Respondent 3

„Džihaad tähendab araabia keeles püüdlust. Seda kasutatakse islamis mitmes kontekstis. Üheks tähenduseks on loomulikult ka püüdlus end või oma vendi-õdesid või vara kaitsta, st füüsiline võitlus. Samas on Prohvet Muhammed öelnud, et sulega peetav džihaad (ehk siis õpetamine) on suurem mõõgaga peetavast džihaadist ja kõige suurem džihaad on inimese võitlus endas peituva kurja vastu.“ Respondent 6

10. Enesetaputerroristid

„Enesetapp on islamis kõige halvem patt ja tema hing läheb põrgu, kus teda koheldakse vastavalt sellele, mida ta teistele tegi.“ Respondent 1

„Selline arvamus on eelkõige harimatuse vili – inimesed ei ole ise islami algallikatest uurinud selle religiooni tõdede kohta ja enamjaolt lihtsalt lahmivad teleuudistest põhinevate teadmiste põhjal. Enesetaputerroristid on samamoodi harimatuse ohvrid: enamik neist ei oska ei lugeda ega kirjutada, seega nad ise ei ole võimelised algallikaid uurima ning usuvad vaid seda infot, mis neile räägitakse. Inimesi on aga igasuguseid ja terroristid on saatana poolt valele teele juhitud rahvas, kes moodustavad 5%¹ moslemite kogukonnast. Aga nagu Koraanis ja minu teada ka Piiblis on mainitud, haarab saatana Jumala rahva seast oma osa, nii et mingil määral on see lihtsalt loomulik kadu. Maa peal on nii head kui halvad jõud liikvel, siin on segu neist mõlemast. Kui oleks vaid hea, siis ei oleks see koht siin enam mitte Maailm vaid Taevas (paradiis) ja kui oleks vaid halb, siis oleks see ju põrgu, aga need tulevad hiljem. Terroristid ei tohiks küll paradiisi pääseda, kuna Jumal enesetapu ja ka teiste, süütute inimeste tapmise on keelanud, see on suurim patt. Tappa võib vaid hädaolukorras enesekaitseks.“ Respondent 3

11. Parem moslem

„Arvan, et siis, kui sa suudad aru saada oma hingelisest
1 See on kindlasti suuresti liialdatud protsent, kuna maailmas elab ligi 2 miljardit moslemit. Tegelik terroristide protsent on kõvasti alla 1%.

väärtusest, mitte maisest.“ Respondent 2

„Elkõige hoides oma süda halbadest tunnetest prii ja külvates head enese ümber. Kurjad mõtted, teod ja plaanid on need, mis inimest ennast ja kogu ühiskonda hävitavad, samuti eemaldub sellega Jumalast.“ Respondent 3

„Tuleb täita 5 tugisammast, et muutuda paremaks moslemiks.“ Respondent 4

12. Islam on päästnud maailma

„Maailm on juba päästetud. Kui poleks islamit selles maailmas, siis see planeet oleks juba sajandeid tagasi hävinud.“ Respondent 5

13. Eshatoloogia

„Kui olen olnud hea ja Jumalale kuulelik moslem, läheb mu hing paradiisi ja kui mitte, siis põrgu.“ Respondent 1

„Peale surma läheb minu hing taevasse, kus talle näidatakse oma tulevast asukohta.“ Respondent 4

„Minu hing läheb hauda kaasa ja kui olen olnud hea inimene, laseb Jumal selle ooteaja mulle võimalikult lihtsa ja lühikese tunduda; kui aga halb, siis võimalikult pika ja raske. Viimsel Kohtupäeval mõistetakse kõigi inimeste üle kohut, kuid keegi meist ei tea, kuhu ta just satub: kas põrgusse või paradiisi; see sõltub Jumala armust.“ Respondent 6

14. Misjonikäsk

„Ei misjoneeri. Islamis ei esine misjonärlust. Vaid Jumal on see, kes juhatab inimesi. Ja kui keegi küsib minu käest islami kohta, tähendab see seda, et Jumal on ta minu juurde juhatanud. Siis räägin hea meelega. Ma ei näe mõtet misjonärlusel, kuna enamjaolt tekitab pealesurutud info vaid vastumeelsust inimestes.“ Respondent 3

„Ei, kuna leian, et sellel ei ole mingit mõtet – usk on isiklik asi ja kedagi ei ole võimalik nõ „usku pöörata“; igaüks peab ise otsima ja tahtma leida.“ Respondent 6

15. Piibel ja kristlased

„Isegi kristlased, kes arvavad, et nad on õigel teel ja palvetavad Jeesuse poole iga päev mitu korda, ka nemad, ei pääse paradiisi, sest nad teenisid valejumalat. Islam on ainus õige usk oma moondumatul kujul ajast, mil ta ilmutati 1600 aastat tagasi, piibel aga seevastu on sajandite möödudes kaotanud oma algsed psalmid ja ka on uusi psalme juurde lisatud.“ Respondent 2

„Piiblis on paljusi asju muudetud, ümber kirjutatud ning ei saa leida Piiblit, mis oleks üks ja see sama, mis oli esimest korda üldse kirjutatud.“ Respondent 5

„Samas kui Piibel on inimeste poolt Jumala kohta kirjutatud raamat, seega võrdleksin seda pigem hadithide kui Koraaniga.“ Respondent 6

Analüüs:

Peangel Gaabriel ilmutas kahekümne kahe aasta jooksul prohvet Muhammadile püha raamatu – Koraani. Koraani on keelatud midagi juurde kirjutada või maha kustutada,

see on Jumala vahetu sõna (n=6). Koraani peasõnumiks on usk ainuisikulisse Jumalasse – Allahisse (n=5). Sellel dogmal põhineb islam. Allah on loonud maailma ja siin valitseva korra, et inimene ei eksiks Tema tahte vastu, on Allah Koraani üles märkinud seadused, mille täitmist Ta inimkonnalt ootab. Inimese peab täitma alandlikult viite tugisammast (n=6), mis tagavad tema hingele sissepääsu paradiisi. Jumal ootab inimeselt seadusekuulekust, austust ja alandlikkust.

Džihaadi tuntaks läänemaailmas enamjaolt püha sõja nime all ning nähakse selles moslemite võitlust islamit ähvardavate vaenlastega (n=3). Tihti ei teata, et seda kutsetakse ainult väikeseks džihaadiks ning tõeline ehk suur džihaad on iga moslemi sisemine võitlus iseenda ego (n=4) ja saatana ahvatlustega. Et muutuda paremaks moslemiks, peab sisemiselt olema ergas ning valmis iga hetk asuma võitlusesse ego järgmiste salasepistuste vastu, sest ainult hea ja kuulekas moslem pääseb paradiisi (n=6).

Sisemises võitluses saab toetuda viiele tugisambale (n=4) ning leida vajalikke teadmisi ja abivahendeid religioosetest raamatutest (n=2). Tänu seaduskuulelike moslemite olemasolule on Allah siimaani halastanud maailma peale (n=3). Viimsel Kohtupäeval astub iga moslem Jumala kohtu ette ning talle loetakse ette eluraamatust tema maiseid teod ja mõtted, mille põhjal teeb Jumal lõpliku otsuse hinge saatuse üle (n=1). Sõnakuuleliku moslemi maiseid ponnistusi on Jumal tähele pannud ning teda ootab alandlikusse ja sõnakuulelikkuse eest tasu – pääs paradiisi (n=3). Jumala seaduste vastu tahtlikult eksijaid, aga heidetakse põrguleekidesse (n=3).

Enesetaputerroristidele sisendatakse, et viies täide oma missiooni, ootab neid kohene pääs paradiisi. Süütute inimeste tapmine ei vii paradiisi, vaid enesetaputerroristide hinged heidetakse põrguleekidesse (n=4), kuna nad on tahtlikult eksinud Jumala seaduste vastu.

Jumal ei ole moslemitele Koraanis misjonikäsku andnud ning naised ei misjoneeri sugulasi, sõpru ja tuttavaid (n=4). Iga inimene leiab tee Jumalani ise. Allah saatis oma sõnumitoojad kristlaste juurde, kuid nemad lasid oma mõtetel ja sõnadel seguneda Jumala omadega, mistõttu islami põhimõtete järgi Piibel ei ole vahetu Jumala sõna vaid inimeste poolt kirjutatud raamat Jumalast. Jumala sõnumi moonutamine on andestamatu patt.

PEREKOND

1. Ümberlõikamine

„Religioossetel ja meditsiinilistel põhjustel (näiteks Ameerikas lõigatakse viimase põhjuse tõttu juba sünnitusmajas kõik poisslapsed ümber ja seda tehakse juba kümneid aastaid, olenemata religioosset kuuluvusest – meditsiiniliselt tõestatud, et ümberlõigatud poistel/meestel aitab see ära hoida erinevaid põletikke selles piirkonnas).“ Respondent 3

„Ümberlõikamine ei ole küll islamis absoluutne seadus, kuid see on väga soovitatav. Ümberlõigatud meestel on tundu-

valt vähem eesnäarmeprobleeme ja nende abikaasadel tunduvalt vähem tupeinfektsioone ja emakakaevähki.“ Respondent 6

2. Islam ja laps

„Alustasin lastele rääkimist islami 5 sambast, prohvetite elulugudest jms. Samas olen rääkinud ka ajaloo. Kuna olen ise nii uus islamis, siis kõik info, mida saan, edastan ka koheselt lastele. Lastele olen õpetanud ka palvetamist ja ka lihtsamaid koraani suurasid.“ Respondent 1

„Lastel on praegu raske aru saada, kes on Jumal ja mida Ta neilt nõuab, kuid nad saavad aru, et peab olema tasa, kui keegi palvetab, enne söömist peab lausuma “Bismillah” ja söömise lõpetamisel “al hamoulilah.” Respondent 2

„Õpetan lapsele Jumala olemust, palvetamist, heade tegude sooritamise püüdlust halbade asemel, teiste inimeste austamist, sõbralikkust jne. Eelkõige inimlikkust.“ Respondent 3

3. Kool

„Minu laps hakkab käima moslemite koolis.“ Respondent 5

4. Lapse sõbra sünnipäev

„Kindlasti peab loobuma söögist, kui on kasutatud mitte halal liha. Aga on ka juba tulnud vastu ja tehtud kartulisalati ilma vorstiga, et mu laps ei jääks söömata. Aga muidugi on ka erandeid, kus laps lihtsalt loobub söögist.“ Respondent 1

„Ma pole lapsi lasteaia kaaslaste sünnipäevadele viinud, ei soovi kummalegi poolele ebamugavat olukorda. Nii sünnipäevalise vanematele, kes kindlasti on salati tegemisega aega ja vaeva näinud ja siis lõpuks öelda neile, et ma ei söö seda salatit. Lastel puhul jälle see, et kui nad näevad, et teised lapsed söövad ja see vorst ei tee neile ju pealt näha midagi, miks nad ei võiks siis ka omale seda taldrikule tõsta.“ Respondent 2

„Ta võib vabandada, et ta ei söö sellist toitu. Oleks hea, kui tema sõber teaks, et tema ei söö toitu, kus on sealiha, siis on võimalik sellel sõbra emal valmistada eraldi portsjon salatit või üldse teha sellist salatit, mida kõik saaksid süüa.“ Respondent 5

5. Lapse hobiaid

„Vägivalda soosivad arvutimängud ja filmid on meil keelatud.“ Respondent 1

„Ei lubaks enese keha eksponeerimisele suunatud flirtiva loomuga harrastusi: showtants, kabaree, missivalimised.“ Respondent 3

„Muusikakooli ja iluvõimlemise (balletti jms) ei paneks.“ Respondent 4

„Islam on keelatud inimesi vastu nägu lüüa, seega eelistaksin, et mu laps ei tegeleks näiteks boksi.“ Respondent 6

6. Laps ja ööklubi

„Ei luba lapsel minna ööklubisse, sest seal pakutakse alkoholi ning kui inimene joob end täis, siis ta kaotab oma pea ja võib midagi halba teha minu lapsele. Selline koht ei ole mõeldud moslemitele.“ Respondent 5

7. Traditsioonilised eesti pühad

„Minu isiklik pere neid pühaid ei tähistaks, kuna oleksime moslemite pere, islami traditsiooniga ei ole seotud.“ Respondent 3

„Meil on teisigi tähtpäevi, kus laps saab midagi head.“ Respondent 5

„Tulevikus ei hakka ma teda päkapikkudega segadusse ajama.“ Respondent 6

8. Ülesanded perekonnas

„Mehe töö raha perele teenida, naise töö kodu korras hoida – laias laastus islamilik eluviis on selline ja seda pooldan ka mina.“ Respondent 3

9. Raha

„Kogu vastutus on kihlatu õlgadel ja tema teeb otsuse palju vaba raha jääb lõbustustele ja riidele jne.“ Respondent 2

10. Polügamia

„Mitme naisepidajad ei too naise ühte korterisse, neil peavad olema eraldi korterid ja mehed ei tohi kedagi neist esile tõsta ja eelistada, vaid peavad sissetuleku võrdselt oma perede vahel ära jagama ja ka naise võrdselt kohtlema. Juhul kui mehed seda suudavad, sest ainult nii täidavad nad Jumalalt antud lubadust abielluda kuni nelja naisega, kui nad aga eelistavad näiteks seda teist abielu rohkem, siis sellega on mees rikkunud oma heakskiitu ja ta ei ole nõhe moslem. Koraanis on kirjas, et parimad meie seast on moslemid mehed, kes on head oma naiste vastu, see tähendabki seda, et mehed ei tohi kedagi kellelegi eelistada, isegi kui on abielu ainult ühe naisega, peab ta ikkagi oma naist lugupidavalt ja armastusega kohtlema.“ Respondent 2

„Kuid sul on raha ja sa saad ülal pidada mitut naist, siis miks mitte, sest suur hulk naise on maailmas, kes on üksildased ning nad unistavad ka luua pere, aga mehi on liiga vähe selleks.“ Respondent 5

„Kui minu abikaasal oleks teise naise võtmiseks hea argument, siis ma arvatavasti lepiks sellega.“ Respondent 6

11. Füüsiline karistamine

„Koraani 4:34 („... Mis puutub aga neisse (naistesse), kelle puhul kardate (teil on põhjust karta) halba käitumist, siis hoiatage neid, hüljake nad voodis ning lööge neid ...)” seletuseks öelnud, et kõigepealt peab mees proovima asjast rääkida. Kui naine keeldub ja ikka samamoodi edasi käitub (ja tegu peaks siis olema tõesti häbiväärse käitumisega), siis on mehel veel võimalus ta voodis hüljata ja sellega võib-olla naist oma tegude üle mõtlemata panna. AINULT SIIS, KUI KÕIK MUUD VÕIMALUSED ON AMMENDATUD ja naine ikka

sama halvasti edasi käitub, on mehel õigus teda füüsiliselt karistades korrale kutsuda. Kui Prohvet seda seletas, küsisid kaaslased tema käest, mida kujutab endast siis see füüsiline karistus ja Prohvet võttis selle peale heinatuusti, äigas sellega kergelt vastu oma kätt ning ütles: „Vot nii!“. Seega on siin tegemist pigem naise alandamise ja mitte füüsilise vägivallaga.“ Respondent 6

Analüüs:

Traditsiooni kohaselt lõigatakse poisslapsed ümber (n=6), alates seitsmendast päevast peale sünni kuni kahesteikümnenenda eluaastani. Antud kommet järgitakse religioossetel ja hügieenilistel põhjustel. Islami ühiskonnas ei ole riik ja religioon üksteisest eraldatud ning Jumala seadusi peetakse ühiskonna alustalaks. Väiksele lapsele hakatakse varakult õpetama islami põhitõdesid (n=5). Kooliikka jõudes pannakse laps õppima moslemite kooli (n=1).

Kristlike toimumistavade erinevuse tõttu ei lubata lapsel minna mitte moslemist sõbra sünnipäevale (n=1), kuna ei olda kindel, et pakutav toit on islami traditsioonide kohaselt puhas ning ei soovita, et laps teadmatult rikuks moslemite toimumistavasid. Samas leitakse, et sünnipäevalapse vanemad võiksid menüüd koostades arvesse võtta nende lapse toimumistavasid (n=1).

Lapsele seatakse hobide harrastamisel religioossetest põhimõtetest tulenevalt piirangud (n=4). Jumal on pannud vanemad lapse religioosse puhtuse eest vastutama ning andnud õiguse lapse vabaaja tegevusi kontrollida. Samuti keelatakse lapsel ööklubisse minek (n=4), kuna seal juuakse ohtrasti alkoholi (n=1), mille tarbimine on moslemitele keelatud. Moslemid ei tähista kristlike pühi nagu jõulud (n=3), ülestõusmispühad (n=5), jaanipäev

(n=4) ning kadri- ja mardipäev (n=5). Lapsel ei käi paka-pikud (n=5) ega jõuluvana (n=4).

Religioon on selgepiiriliselt kujundanud meeste- ja nais-terollid (n=2). Mehelt oodatakse perekonna majanduslikku kindlustamist ning naised peavad hoolitsema kodu eest ning sünnitama ja kasvatama lapsi. Mees on perekonna pea, kes otsustab perekonna raha kasutamise (n=2). Islami traditsioon pooldab polügaamiat (n=3).

Mehel on õigus võtta endale neli naist, kui ta suudab neid kõiki ühtemoodi ülal pidada. Naine peab nõustuma mehe valikuga võtta majja teine naine (n=2). Koraan annab meestele õiguse kontrollida oma naiste tegemisi ning vajaduse korral nad korrale kutsuda. Eksimuse² korral võib mees naist füüsiliselt karistada (n=1).

ELUSTIIL

1. Naiste riietus

„Olen end rohkem kinni katma hakanud, kui enne käisin lühikese seelikuga, siis enam mitte. Muidugi ka hijabi kandmine, nüüd on päris imelik mõelda, et enne käisin ilma. Arvan, et naine ei peaks nii väljakutsuvalt end riietuma ja imelik ka vaadata neid naisterahvaid, kes end meeste saamiseks peavad paljastama. Mind enam ei võeta, kui mingit lihaletti vaid hinnatakse rohkem, mis on mu sisemine ilu.“ Respondent 1

„Riietus on muutunud selles mõttes, et ma ei kannu välja minnes lühikeste varrukatega pluuse, isegi kui selleks on 40 kraadi sooja.“ Respondent 2

„On muutunud katvamaks, pikkade käistega ja pikad püksid-seelikud domineerivad minu garderoobis.“ Respondent 3

² Mitte igasuguse eksimuse puhul vaid viimase võimalusena, kui naine on tõesti moraalsel korrumpeerunud.

„Rätti kannan väljaspool kodu; kodus vaid siis, kui külas on mõni võõras mees. Ilma rätikuta võivad mind näha naised, väikesed lapsed, oma abikaasa, äi ja need meessugulased, kellega mul veresuguluse tõttu on keelatud abielluda (n: vend, isa, vanaisa, onu).“ Respondent 6

2. Jumestus

„Oma naha tervise kui ka usust tingitud tagasihoidlikkuse tõttu olen makeup'st lõplikult loobunud. Vahel harva olen abikaasa jaoks pannud, aga ta arvab, et see teeb mind vanemaks, nii et milleks peaksin? Küünelakki ei ole kunagi kasutanud ega küüsi kasvatanud (endise pianisti harjumus).“ Respondent 6

3. Karjäär

„Kindlasti ei saaks ma olla baaridaam ja inimestele alkoholi ette tassida ja ka poes lihaletis sealiha müüa.“ Respondent 2

„Ei ole töölaseid (rahalisi) ambitsioone, ei soovi saada ülemuseks.“ Respondent 3

4. Kogukondlikud üritused

„Ei võta osa ühiskondlikest üritustest, pealegi trenni saab ka kodus teha.“ Respondent 5

5. Söömisharjumused

„Me ei söö väljaspool kodu ega ka kodus toite, kus on sealiha või osaliselt kasutatud kamarat vms.“ Respondent 1

„Kontrollin alati, mis pakutavas toidus sees on ja vahest lasen serveerida prae ilma liha või viinerita.“ Respondent 2

„Jälgin ka toitu ostes, et sees ei oleks searasva või näiteks želatiini.“ Respondent 6

6. Reede

„Reedesele päevale ma ei plaani suuremaid töid kui võimalik, vahel käin ühispalvet sooritamas Tallinnas islamikoguduses. Reedeti teen ka paremat sööki kodus.“ Respondent 1

„Reedel püüan rohkem islami kohta õppida.“ Respondent 4

Analüüs:

Islami traditsiooni kohaselt ei tohi naine oma keha eksponeerida. Riieetus peab olema kattev, tagasihoidlik ja avar (n=6) ning juuksed peavad olema kaetud rätikuga (n=5). Naine ei tohi näha välja ahvatlev ning oma riieetusega tõmmata endale võõraste meeste pilke. Samal põhjusel ei jumesta naised ennast enne väljaminekut (n=3) ega värvi küüsi (n=6).

Naise rolliks on hoolitseda kodu eest ning sünnitada ja kasvatada lapsi, mistõttu ei ole mõeldav töölane karjäär (n=3) ning kogukondlikest üritustest osavõtt (n=1). Trenni saab väga edukalt ka kodus teha.

Allah on keelustanud sealiha söömise ning seda reeglit järgitakse hoolega (n=6). Islami traditsiooni kohaselt on reede püha päev, mida tuleb eriliselt tähistada – minna ühisele palvusele (n=2) ning hiljem kodus pidulikult kogu perekonnaga lõunatada (n=3).

Moslemipäevikud

KUIDAS MINUST SAI MOSLEM? - 2

Moslemiks saades iseenesest tekkis mingisugune hea ja halva tunnetus ja seda üpris kõrgel tasemel. Näiteks võisin ma varem tundide kaupa pult käes lihtsalt telekat klõpsida, ükskõik, mida seal siis ei näidatud – mis iganes suutis mu tähelepanu köita. Nüüd olen kaugel sellest, kes ma varem olin: ma ei kannata alkoholi ja sigareti haisugi, rääkimata nende tarbimisest; telekat ma praktiliselt ei vaata, mind ei köida enamus saateid, mis sealt tulevad; mu maailmapilt on tugevalt Jumala ja tema tahtega seotud. Mind köidavad religioossed teemad, multikultuuris, erinevad inimesed, rassid, rahvused – kõige sellega seotu.

Minu puhul ei olnud enam teed tagasi nende väärtuste ja tõekspidamiste juurde, kust olin tulnud ja mida loogiliselt pidanud. Ma ei suutnud ega tahtnud enam leppida selle ääretult ilmaliku suunitlusega eluga, kus peamiseks edu näitajaks on materiaalsed väärtused ja kus usklike peetakse enamjaolt lihtsalt nõrkadeks inimesteks, kes ise oma elu koordineerimisega hakkama ei saa, vaid vajavad mingisugust illusoorset õnnetunnet kellegis Jumalas. Nii

olin ka mina mõelnud. Eesti ühiskond on suures osas ilmalik ja ateistlik, ka ühe sotsioloogilise uurimusega on see välja tulnud.

Sallimatust võib siinmail kohata KÕIKIDE religioonide suhtes, ka kristluse, kui ametliku ja valdava religiooni suhtes. Ometi suur osa eestlasi mainib peale selle, et on ateist, et kindlasti on olemas mingi kõrgem jõud, kes kõike suunab, aga kas see just Jumal on, selles kaheldakse. Kust siis pärineb selline vastuolu, et Kõrgemas Jõus ei nähta Jumalat ennast? Siinkohal võib tänusõnad öelda neile legendidele, kunstile, kirjandusele, kus Jumalat kuidagimoodi on võetud nõuks kujutada. Enamjaolt vanamehena, vaatamas alla pilve pealt ja näppu viibutamas. Jumal aga on inimesele andnud loogilise mõtlemis- ja analüüsioskuse, mistõttu vähegi arutlevale inimesele vanamees pilve peal väga loogikavastaseks nähtuseks osutub. Miks ma pean uskuma midagi lihtsalt seepärast, et selline on uskumus, põlvkondi vana legend?

Islam ei tunne Jumala kujutamist. Jumalal ei ole ei kuju ega nägu, mida inimene suudaks välja mõelda. Mitte keegi maa peal elavatest asukaist ei ole Jumalat näinud.

Jumalat võib nimetada väga paljude nimetustega, eelkõige on ta aga Loov Jõud ja selline omadus on arusaadav isegi ateistidele. Mitte midagi ei saa tekkida lihtsalt mittemillegist või juhuslikult. Jumala looming on väga detailiderohke ja peen süsteem, millest inimteadus ei ole veel suuteline täit arusaama selgitama.

Sallimatus võrdub teadmatusega. Me oleme sallimatud enamasti just selliste nähtuste suhtes, millest me õige vähe teame. Nii oli ka minuga. Arvasin samamoodi, kui enamik Euroopas ja Ameerikas, et moslemid on üks vägivaldne rahvas ja aktiivsed või passiivsed terroristid.

Nii oli see siis. Minu nägemus islamist. Minu „siis“ ja „nüüd“ vahele jääb aeg, mil minust hakkas tasapisi, kuid kindlalt kujunema moslem. Ei saa väita, et ma kardinaalselt oleksin muutunud, osa tolleaegsetest tõdedest on jäänud siiani, kuid väga suures osas on mu maailmanägemus siiski muutunud. Areng on olnud aeglane, kuid järjepidev ja ma olen alles poolel teel! Ma väärtustan elu islami vaatenurgast lähtuvalt. Jumal on igapäevaelu lahutamatuks osaks. Jumal ei ole keegi, kes istub pilve peal ja sõrme viibutab. Jumal on lihtsalt kõrgem loov jõud. Olen fatalistlikumaks muutunud. Kui Jumal miskit tahab ja on ette määranud, siis see ka sünnib, ükskõik, kas inimene seda soovib või ei. Viis korda päevas meeldib mulle palvetada juba seetõttu, et see aitab mu mõtetel selgineda.

Igatsen islamimaailma järele! Kõige esimene vajadus, mis mul islamiga kokku puutudes tekkis, oli hakata end katma – mitte juukseid ja nägu, vaid elementaarseid osi, nagu käed ja jalad. Tunnen end nii mugavamalt. Sooviksin ka *hijab*'i (mosleminaise pearätik) kanda, kuid siinse ühiskonna vastumeelsuse tõttu islamisse ma parem ei kannan – ei soovi eelarvamusi enese suhtes tekitada ainuüksi minu usulise kuuluvuse üle otsustades. Seega juuste katmise osas lähtun sisetundest – Jumal on Koranis kirjutanud naisele selle nõude, et vältida kurje pilke ja enesele tähelepanu tõmbamist. Eestis olles, kus ei ole palju moslemeid, tunnen, et rätiku kandmine mõjub mulle vastupidiselt – ma pigem just tõmban endale tähelepanu ja kurje pilke, kui *hijab*'iga välja lähen, ilma rätita jään aga tänavapildis neutraalseks. Nõ islamimaades reisis, kus inimesed elavaloomulisemad ja rohkem suhtlevad, ka võõrad omavahel, tunnen end aga vastupidiselt – ilma rätita olen nagu saadaval kõigile meesterahvastele ja annan rohelise tule neutraalsest suhtlusest flirtimisele üleminekuks, isegi katsumiseks (teretamine, kallistamine, põsemused).

Töötasin ülemöödunud suvel Türgis reisisindajana ja olin väga eevil võimalusest minna pisut pikemaks ajaks islamimaale. Kohapeal pidin aga pettuma, kuna Türgi minu jaoks siiski suht ilmalikuks osutus. Kandsin ala-

ti pikki maani seelikuid. Kord ütles mu kohalik ülemus mulle pool-naljatades, kuid siiski tagamõttega, et neil Türgis ei pea enam ammu nii kaetult kontorist tööle käima. Jah... kuulus reformatsioon peale Ottomani impeeriumi langemist. Eestvedajaks Mustapha Kemal Atatürk – Türgi Vabariigi rajaja ja selle esimene president. Muuhulgas ei pidanud moslemist naised end enam katma ja rätik peas ametiasutustes töötamine isegi keelustati. Tänapäevane Türgi on läbinisti ilmalik demokraatlik riik.

Veelgi enam – *ramadaan* (moslemite paastuaeg) tähendas enamikule türklastest vaid alkoholist loobumist. Olin pettunud. Siiski kandsin maani kleiti edasi kui turismilinnas Kemeris tänavatele läksin, mis oli tavatu vaatepilt sealkandis isegi kohalike silmis. Oli ju keskmine naisturist enamasti minikleidis venelanna ja tihti suisa päevitusriiete väel, vaid õhuke läbipaistev sall ümber puusade tõmmatud. Rand oli ju sealsamas lähedal. Sellest hoolimata üritati ka mind oma maani riietusega venekeelsete meelituste saatel kaupa ostma suunata, mille juures ei puudunud kättpidi tervitamine, tee serveerimine ja komplimentide tegemine kuni armastusavaldusteni välja. Kui ma ühel päeval aga *hijab*'iga välja läksin, ei suhelnud minuga mitte ükski poepidajast meesterahvas! Olin äärmiselt meelitatud. Minu jaoks oli just SEE kompliment! Keegi ei proovinud mulle enam terekätt pihku pista ega sealt edasi sujuvalt kallistuse peale üle minna. Ma katsetasin veel pisut oma uue välimuse mõjujõudu. Vaatasin ja uurisin ainiti kaupa, isegi katsusin mõnd eset, kuid mitte keegi ei tulnud mulle asja kohe pähe määrima või hinna üle kauplema. Mulle anti rahulikult aega tutvuda kaubaga ja hoiti viisakat distantsi. Tundsin end kuningannana! Nii austaval moel ei oldud mind enam ammu koheldud! Täielik austus minu, kui Jumalale pühendunud vaba naisterahva privaatsuse vastu.

Leidsin islami abiga, et olla naine, ei tähenda oma kehavõlude eksponeerimist, mis meie kultuuris väga iseenesestmõistetav nähtus on. Naist vaadatakse ju ikka eelkõige välimise ilu järgi! Aga mitte tingimata. Ma leidsin ka, et ajupestud olin hoopis mina ise, mitte moslemid, nagu algul kangekaelselt arvasin. Ma avastasin, et olen nii Ameerika kui Euroopa tõekspidamistel lasknud oma aju ikka päris puhtaks nühkida.

Ma ei igatse enam tagasi Ameerikasse. Ka mitte LONDONisse. Need kohad ei paku mulle sellist elamise mõnu, mida ma tunneksin näiteks Egiptuses elades, kuhu mul on samuti õnnestunud reisis. Olgugi, et vaesus on seal suur, on inimesed siiski nii siiralt rahulolevad ja naeratavad. Nende harmoonilist meelt tunneb lausa iga ihurakuga. Ma vajan nüüd Egiptuse-sarnaseid naeratusi, mitte enam Ameerika omi. Ma olen muutunud ligimesearmastuses nõudlikumaks. Võlts naeratus ja tühi jutt ei ole ikka päris see, kuigi sel ka midagi halba ei ole. Väärtustan eel-

kõige siirust, elurõõmu ja muretust. Küll Jumal juhatab ja annab! Milleks ülemäära pead vaevata või muretseda? Loomulikult ei räägi ma siinkohal islamimaade turismilinnakute mentaliteedist. Kohalikud neis on turistide ja kasuahnuse poolt rikutud. Inimesed sealkandis ei ole enam nii siirad, kui mujal. Lääne- ja moslemikultuur on segunenud ning kohalikud minetavad mõningad oma usutõed, niivõrd laastav on sealmail lääne tsivilisatsiooni mõjujõud. Tegelikult imbub lääne kaubanduslik massikultuur ka kõige kaugematesse maailma nurkadesse. Ma ei arva, et see oleks kiiduväärt nähtus maailma kultuuride ja religioonide alalhoidmisel. Lääneliku demokraatia eksportimine teistesse, kardinaalselt erinevatesse tsivilisatsioonidesse viib suure liberaalsusega neisse maadesse kaasa ka moraalitundetuse ja kombelõtvuse, kaugene mise selle kultuuriruumi religioosetest ning inimlikest väärtustest. Lisaks külvab see viha ja vaenu lääne maailma vastu traditsioonilisemate tavade austajate poolt. Pigem on suur amerikaniseerimine ja liberaliseerimine lääne-poolne provotseering kõikide nende rahunute, meeleavalduste ja terrorismiaktide toimumiseks.

„Teie, inimesed, tõesti, Me löime teid meesteks ja naisteks, tegime teid hõimudeks ja rahvasteks, et teie üksteist tundma õpiksite, sest kõige auväärsem teie seas on Jumala meelest see, kes on kõige vagam. Tõesti, Jumal on Teadja ja Tundja.” (Koraan 49:13)

Religioossuse ja fanatismi vahel on suur vahe. Inimene võib olla tugevalt religioosne vaid sinnamaani, kui see

ei kahjusta teisi inimesi. Paraku juhtub, et mõnikord religiooselt fanaatiline inimene läheb oma arusaamades niikaugemale, et võtab omale Jumala rolli maa peal, püüdes maailma muuta väga äärmuslikke meetodeid kasutades. Ka teisele inimesele oma tõdede vägisi pähemäärimine on ühiskonda kahjustav fanatism. Jumal on see, kes inimesi nende elus suunab ja juhib. Islam ei tunne inimeste „usku pööramist“ või nende „ärarääkimist“, kuna see on Jumala töö. Usklik saab vaid anda selgitusi inimese poolt esitatud küsimustele aga selline dialoog peaks olema vabatahtlik. Misjonärlus islamis puudub. Islam tähendab igasugust rahu, Jumala tahte allumist. Need „moslemid“, kes „uskmatuid“ tapavad, on islami usutõdede vallas sama teadmatud ja harimatud nagu ka need, kes arvavad, et kõik moslemid on aktiivsed või passiivsed terroristid.

Minu jaoks on religiooni dogmadele põhinevad väärtused olulised eelkõige perekonnaelu korraldamisel. Perekond teatavasti paneb aluse ühiskonnale, on ühiskonna minivariant – nii tugev kui on perekond, on ka ühiskond. Ma tõepoolest usun ütlemisse, et perekond, kes koos palvetab, ka püsib koos. Eesti liigselt ilmalik ellusuhtumine on viinud selleni, et peaaegu iga teine abielu lahutatakse, perevägivalla tase on ühiskonnas kõrge, samuti alkoholi tarbimise koguse osas oleme Euroopas teisel kohal. Lisaks veel painav depressioon ja südamehaigused, mis eestlasi maha surub. Vähe on alles religioosetel alustel ja väärtustel toimivaid peresid. Isiklikult mulle tundub, et seetõttu on siinsel ühiskonnal ka lihtsam halvustada kui

tunnustada. Laitmine on kergem tulema kui kiitus. Laps räägib siis kui kana pissib.

Islam väärtustab esmajärjekorras just perekonda, raha ja karjäär on teisejärgulised. Samuti on emaroll ühiskonnas äärmiselt austatud. Moslemite ütlus kõlab järgmiselt: kasvatad poissi, harid meest; kasvatad tüdrukut, harid tervet ühiskonda. Just ema on ju see, kellelt laps oma peamised töökspidamised ja baasteadmised eluks üle võtab. Naised võivad seega islami ühiskonnas rahulikult kodus lapsi kasvatada, samal ajal kui mees perele raha teenib. Naine ei pea tundma valehäbi, ühiskonna hukkamõistu või mehe pidevat näägutamist, et ta töö ei käi ja perele raha ei teeni, vaid tervenisti lastele ja kodule pühendub.

Ka isarolli tähtsustatakse meie ühiskonnas liiga tagasihoidlikult. Lapsed on naise eralõbu! Naine võib muretseda vaid niipalju lapsi, kui ta üksinda suudab üles kasvatada! Sellised on levinud arusaamad Eesti ühiskonnas. Eesti ja kogu lääne naistel ei ole mingisugust garantiid selles osas, kui nende mees neid äkki lastega omapead saatus hooleks jätab või armukesti salaja peab. Islamis on mitmenaisepidamine rangelt reguleeritud. Vaid sellisel juhul, kui esimene naine on nõus ja kui mees suudab kohelda võrdselt kõiki naisi, võib ta abielluda kuni nelja naisega. Südant võrdselt jagada on aga pea võimatu, mida on mainitud ka Koraanis, mistõttu soovitab viimane piirduda vaid ühe naisega. Tänapäeva islami maailm on tegelikult palju monogaamsem kui lääne ühiskond. Moslemist mees teab täpselt oma võimalusi ja temale pandud kohustusi – milleks siis oma elu liiga keeruliseks elada ja mitut naist pidada? „Ühegagi tegemist!“ reageerib enamus neist küsimusele, miks tal rohkem naisi ei ole. Lääne mehed aga täiesti süüdimatult peavad kasvõi

mitut armukest, samal ajal, kui oma seaduslik naine käib nii päevatööl kui kantseldab kodus lapsi. Leian, et lääne naised on meestega võrdväärsete võimaluste väljavõitlemisel teinud iseenele pigem karuteene. Tänapäeval peetakse lääne naiste hulgas sellist elu luksuslikuks, kus mees teenib raha ja naine vaid kodus toimetab. Paljud naised sooviksid tegelikult pigem sellist rollijaotust. Lääne naised on väsinud olemast liialt iseseisvad ja kangelasnaised, kes suudavad meestega võrdselt karjääri teha ja samal ajal ka lapsi kasvatada.

Moslemid on üldjuhul samasugused inimesed, samade inimlike töökspidamistega, nagu ka kõik teised religioos- sed inimesed, siinkohal rõhutan sõna religioosne, kuna ei leia, et mu eluväärtused oleksid niipalju samad nõ ilmalike inimestega, kelle elus Jumala kui kõrgema jõu tunnetus või arusaam sellest puudub. Ma kindlasti ei ela oma elu selliste väärtuste järgi, nagu võibolla on ilmalik inimene siinmail harjunud: ma ei tunne vajadust vaadata televiisorist kõikvõimalikku pahna, ei tunne vajadust alkoholi ja sigarettide järele, soovin riietuda katvalt – need aspektid ei ole mulle mitte kohustuseks vaid tunnen vajadust elada oma elu teatud asju eirates ja teisi harrastades. See annab mu elule mõtte ja toe. Olen oma elu Jumala abiga selliseks kujundanud, mitte keegi ei suru mulle midagi peale. Täidan islami peamisi usualuseid – palvetan, paastun ja annan almust.

„Islam on nagu üks suur piiritu meri – kuidas sa selles ujud, kui kaugele või sügavale, on sinu enda asi.“ ütles usuvend mulle mošees päeval, mil ma moslemiks sain.

Assalamu alikum!

E.

BAHRAIN

pärlid, palmid ja moslemid

Autor: Amina Bahrainist

Salaam Aleykum Wa Rahmatullahi Wa Barakaatuh..

Siin taas Bahrain – ja südasuvi on ka siin käes. Mõnedel päevadel on õhuniiskus nii suur, et kui astud välja, siis päikesepirillid kattuvad paksu udukorraga ja aknad nagu „nutavad“, ehk kohati vesi voolab väljaspool aknaid. Päevane temperatuur on 40 kraadi plussiga. Ehk on korralikult SOE!

Agas elu läheb edasi - Igal pool on tunda juba *ramadaani* lähenemist. Igas mallis ehk kaubamajas on suured *allahindlused* - „RAMADAAN KARIIM“ sildid siin ja seal...

Jah, *ramadaanini* on jäänud veel vaid sutsuke aega, alhamdulillah! Ootan igatsusega seda oma teist „ametlikku“ *ramadaani*. Mäletan, kui saabusin siia Bahraini aasta tagasi, paar päeva enne *ramadaani*.

Nagu olen varem juba kirjutanud, siis olen hingelt olnud moslem juba aastakümneid, aga see nõ „ametlik samm“ ehk šahaada sai öeldud siin aasta tagasi. Aasta tagasi läksin päeb enne *ramadaani* algust Discover Islami keskusse, kus juba varem olin kokku leppinud, et ütlen oma ametliku šahaada seal.

Olin üksinda õppinud nende aastate jooksul nii palvetamise kui ka muu ja uskusin, et tean juba palju AGA ... asi oli sellest kaugel.

Esiteks mäletan seda, et mul olid ilusad pikad roosad küüned ja lasin enne sõitu veel teha ilusa idamaise disaini küünte peale. Kui siis astusin sinna keskusse ja märkasid paljude pillkusi oma küünte peal, siis mõtlesin alguses, et neile meeldib see disain. Aga oh võta näpust, olin jätnud kahe silma vahele selle fakti, et islamis küüsi ei värvita, sest see ei lase korralikult wudut teha. Niimoo-

di said paljud asjad, mida arvasin teadvat, uuesti õpitud. Nüüd on aasta möödunud ja kui mõtlen sellele kõigele tagasi, siis tuleb suur muie suule. See on olnud IMELINE aasta, sest olen õppinud nii palju, kogenud nii palju ILUSAT, SÜGAVAT, HEAD... Mind ümbritsevad öed nii paljudest erinevates rassidest, maadest, kultuuridest... See headus, siirus, abivalmidus on kõik nii uskumatult meeldiv ja hea kogeda. Tihti mõtlen, et peaks meie rahva saatma siia „headuse kursustele“.

Kuidas inimesed siin *ramadaani* veedavad? See on aeg, mil inimesed võtavad tõeliselt aja maha.

Juba *ramadaani* algus on nii kaunis: kõik õnnitlevad üksteist; tänaval, poes, tööl jne. Sel hetkel kõik siin nagu sulavad üheks suureks lähedaseks perekaks. Töökohtades on 2 tundi lühemad tööpäevad ja igal pool on märgata, nagu kõik aeglustub.

Alkoholi ei müüda sel ajal üheski baaris, restoranis, poes. Baarid ja muud lõbustuskohad on SULETUD! *Alhamdulillah!*

Siin on *ramadaani* ajal *fažr* umbes 03.50, päikesetõus umbes 5 ja *maghrib* kella 6 ringis õhtul.

Enne *fažri* palvust või päikesetõusu süüakse suhuur-eine, mis võib olla kas lihtsalt vesi, piim, jogurt, leib, datlid, puuviljad või muud kerget söödavat.

Märku paastu alustamiseks ja lõpetamiseks antakse kahuripauguga. Eelmine aasta ma ei saanud kohe aru, mis suur mütsatus see oli paar korda päevas; hiljem aga selgus selle põhjus.

Paast lõpetatakse alati *iftaariga*, mis algab vee ja datlitega. Seejärel *maghribi* palvus ja siis lookas laud kõige heaga – läätsesupp, kana riisiga, kana biryani, lambaliha

riisiga ja lambabiryani, loomaliha jne. Ja magustoidulaud – koos magusad küpsed ja puuviljad. Kuna Bahrain on nii rahvusvaheline, lisanduvad tüüpilistele Bahraini toitudele ka India ja muude maade toidud.

Ramadaan on siin aeg, mil ollakse koos. *Iftaarid* veedetakse alati koos pere ja sõpradega.

Ramadaani ajal ei unustata ka teisi, näiteks võõrtöötajaid ehitustel ja mujal – neile viiakse toidupakikesed.

Iga õhtul minnakse *tarawiihi* palvusele. Mošeed on rahvast puupüsti täis! See annab ka suure ühtsuse tunde, olles seal koos meie Jumala nimel!

Kümme *ramadaani* viimast päeva on *tarawiihile* lisaks veel ööpälvus, mis algab umbes 23.30-00 ja lõppeb kella 01 ajal hommikul.

Sõnulseletamatu on see hea ja sügav tunne, mis valdab sel ajal südameid, *ma ša Allah!*

Peale *iftaari* ja *tarawiihi* veedetakse *ramadaani*l aega ka poodlemisega. Siin on mitmeid uhkeid ja suuri ostukeskusi, nagu SEEF MALL, A' ALI MALL, BAHRAIN MALL, LULU MALL, DANA MALL jm. ja kõige eksklusiivsem koos oma eksklusiivsete hindadega

Teen lühikese ülevaate sellest populaarsemast ajaveetmise kohast.

City Center Mall kuulub Majid Al Futtaim firmale, kellel on nn MALL'e nii Lähis-Idas kui ka Põhja-Aafrikas. Dubais on tuntuim Emirates Mall, kus asetseb imeline SKIWORKS, kus on lumi ja kus saab suusatada ja kelgutada CITY CENTER MALL on suurim kogu Bahrainis ja hõlmab 450 000 m² ja kolm korrust. Parklatsesse, mis asuvad igal korrusel, mahub ühekorraga 5500 autot.

Allkorrusel on suur CARREFOUR hypersupermarket. Siin leidub kõike ja kõigile! Kõikide tuntuimate firmade esinduspoed ja boutiigid, pangad, uhked juveeliärid, erinevate lõhnaõlide esinduspoed. Nagu ehk teate, armastatakse siin idamaades eriti tugevalõhnalist OUD-lõhnaõli, mis valmistatakse Agarwoodi puu õlist. Ajmal, Asgarali, Junaid jne on siin tuntumad Araabia lõhnaõli margid.

Lisaks on siin vähemalt 15 erinevat kohvikut, üle 30 restorani, mitmed bistrood ja lisaks veel puhtalt maiustamise kohad, nagu Pinkberry, Baskin Robbins, Krispy Kreme jne; ehk igale maitsele leidub midagi.

Ka ei puudu siin oma veepark – 15 000 m² ehitatud WAHOO WATERPARK (Pildil: 3D plaan). See veepark saavutas oma suure populaarsuse kohe, kui see valmis aasta tagasi oktoobris.

Lisaks on siin mitmesuguste mänguautomaatide ja muude atraktsioonidega Magic Planet, mis on eriti populaar-

on MODA MALL, mis algab WTC-tornide alt ja kulgeb kuni Sheraton hotellini välja. Populaarsemaks on siin Bahrainis alati olnud suur CITY CENTER SHOPPING MALL.

ne noorte seas. Ja veel on KINOTEATER 20-ekraani ehk saaliga.

See suur keskus on tavaliselt avatud pühapäevast kolma-

Pildil (vasakult paremale): Juveeliärid - "BATEEL" müüakse datlitest tehtud maiustusi - Mošee ülakorrusel

Pildil (vasakult paremale): Eskalaator viib mošeesse - Araabia lõhnaõlid - Food COURT erinevate restoranidega

päevani kella 10–10, neljapäevast laupäevani aga 10-12 ehk südaööni. *Ramadaani* ajal on ostukeskus avatud aga kella 2-ni öösel ja klientidest ei ole seal kunagi puudu! Krooniks kõigele on selles ostukeskuses ülemisel korrusel ka oma mošee, kus on alati võimalik oma palved õigel ajal teha.

Selles ostukeskuses korraldatakse ka CITY WALKER*^S Programme ehk City Kõndijate programm igal esmaspäeval, kolmapäeval ja laupäeval. Selle jaoks on mõõ-

detud ja ette valmistatud 2-kilomeetrine distants ja see programm on saavutanud suure populaarsuse, sest kuidas sa muidu kõnnid üle 40-kraadise palavusega! See oli põgus pilk Bahraini elanike argipäeva a la shopping.

Lõpetuseks tahaksin veel jutustada ühe loo, mida võib-olla olete juba kuulnud, aga on hea jälle meelde tuletada, sest selles on üks väike mõttetera:

“Elas kord üks vaene kalur. Tal oli suur pere ja ainus tema teenimise võimalus oli kalapüük. Ükskord, kui kalur tuli oma saagiga koju ja ta naine oli puhastamas tema toodud kalu, leidis ta ühe kala kõhust suure teemanti. Rõõmul polnud piire ja kalur ruttas teemantit müüma, et saada raha ja osta perele toitu. Aga oh õnnetust, kullapoodides sai ta vastuseks, et see teemand on nii väärtuslik, et nendel pole selle ostmiseks piisavalt raha. Ainuke riigis, kellel oli piisavalt raha, oli kuningas. Ja nii seadiski kalur sammud kuninga juurde. Ent saada kuninga jutule, polnud sugugi kerge. Ta pidi ootama mitmeid nädalaid, kuni lõpuks avanesid talle kuningalossi väravad. Kuningas oli väga vaimustuses sellest imelisest teemandist ja ütles talle: „Selle teemandi väärtus on nii suur, et annan sulle võtmed oma varakambrisse ja kuus tundi aega korjata ja koguda nii palju kalliskive, kulda ja raha, kui vaid suudad koguda. Aga pea meeles – sul on aega vaid see kuus tundi ja mitte rohkem. Kui kuus tundi on täis, pead koheselt sealt varakambrist lahkuma, sest juhul, kui sa ei lahku õigeaegselt, tuleb timukas ja raiub su pea maha ja sa kaotad kõik, ka oma elu.“ Kalur loomulikult nõustus, sest kuus tundi, see on ju pikk aeg! Ja nii ta sisenes varakambrisse, mis oli ääreni täis imeilusaid kalliskive, laekaid täis kuldmünste ja teemandeid jne. Ja seal oli ka laud, mis oli kõige hea all lookas. Kalur mõtles: „Mul on ju kuus tundi aega, esiteks ma süüa veidi ja siis on mul rohkem jõudu seda vara koguda ja korjata.“ Nii ta istuski süüa ja sõi kõike, mida ta polnud elusees veel maitsnud. Kui ta lauast tõusis, tundis ta end unisena, sest kõht oli ju täis. Ja oh imet, seal eemal oli nii imeline suur voodi siidilinate ja suurte pehmete patjade ja tekiga. Kalur mõtles: „Aega on ju veel viis tundi, tukun veidi selles imelises voodis ja siis on mul rohkem jõudu varandust korjata.“ Nii see vaene kalur uinuski ja ärkas selle peale üles, et keegi teda tugevalt raputas ja ütles: „Tõuse üles ja jookse siit ruttu välja, sinu aeg on läbi!“ Ja nii see vaene kalur jooksis eluhinnaga välja ja jäi kõiges ilma.”

Milleks jutustasin selle loo? Selle mõte oli selles, et kohekohe on käes *ramadaan* ehk 30 KULDSET PÄEVA, et teha häid tegusid, nii palju, kui on võimalik, sest -
IGA HEA TEGU ON RAMADAANI AJAL 70-KORDNE!

Ärge laske *ramadaanil* märkamatuult mööduda!!!
RAMADAAN MUBAARAK!
Õnnistatud *ramadaani* teile kõigile!
Amina Bahrainist

MINU MAROKO

ehk maailma teistpidi vaatamise õpik.

Autor: Kätlin Hommik-Mrabte

FATIMA NAERATUS

Esmakordselt näen Najati parimat sõbrannat Fatimad seisemas pisikese agulimošee ukstel, päikesest pruun nägu üleni tedretähne täis, üleskääritud käised paljastamas kriimulisi käsivarsi ning arvatavasti külmas vees solistamisest punaseid ning veidi paistes käsi, ees suur taignane põll. Ent huultel on tal nii pimestavalt päikeseline naeratus, et ma hetkeks selle kontrasti tõttu ahhetan.

See agulimošee polegi õieti kellegi mošee, vaid nelja savitellisest seina ja puuokstest katusega ukseta ehitisvare, mida kohalikud elanikud tarvitavad koos palvetamiseks ning kus nende lapsed kordavad õhtupoolikuti Fatima käe all oma koolitükke. Kuid üks koraanis ole ju öeldud, et kogu maa on loodud masžid'iks ehk kummarduskohaks ehk mošeeks ning tegelikult pole mingit tähtsust, milline üks mošee välja näeb.

Fatima ei ole õpetaja. Ka ei ole tal Maroko uuendatud haridussüsteemi tõttu isegi mitte keskharidust tõendavat dokumenti, kuid see teda laste abistamisest kõrvale ei hoia. „Ehk läheb siis neil paremini in ša Allah,“ ütleb ta ja naeratab oma Hollywoodi-väärilist naeratust. Ei, mitte Hollywoodi, kuna see on enamjaolt võlts, Fatima naeratus aga midagi nii ehedat, et mõnel kaugemal ajal oleks see võinud poetidele inspiratsiooniks olla.

Praegu peab ta aga piirduma oma pisikeste õpilaste inspireerimisega, kuna neil on teda vaja vähemasti sama palju kui poetidel inspireerivat naeratust. Marokos nimelt käivad lapsed küll tasuta riigikoolis, kuid need, kelle vanemad vähegi oma maimukeste haridusest hoolivad, saavad nad ka õhtusesse õppesse, mis on tasuline. Fatima naabrid ei ole suutelised seda raha maksma ning peavad ise kuidagi läbi ajama. Ja siin nad istuvad õhtuses õppes, riburada pidi üksteise kõrval põrandakaltsul,

mis kunagi oli vaip, väikestes räpastes kätes raamat, vihik, niisama paberileht või isegi rebitud ajalehenurk. Istume Najatiga seina äärde maha, et seda pilti pikemalt silmitseda. Lapsed on jaotatud eri vanusegruppidesse. Need, kes kohe meie kõrval istuvad, paistavad olevat kõige nooremad. Nende ülesandeks on kooris tähestikku lugeda. Ja nii nad kisavadki ühest körist: „Älifun, bääun, tääun...“¹, ise samal ajal ühes rütmis ette-taha koogutades. Just niisamuti olen näinud vanades Araabia filmides lapsi koraanikoolis Koraani värsse õppimas – ikka rätsepistes põrandal ja kooris korrates, rütmi andmiseks edasi-tagasi kõikudes.

Sellest päevast alates käib Fatima meil sageli külas. Vahel kuulen juba teisest tänavaotsast tema naeru, mis kõlab heledalt üle terve kvartali. Usun, et mitte keegi, kes Fatimaga ühes ruumis viibib, ei saa kurvaks või ükskõikseks jääda.

Fatima on ka ainus, kes kohe alguses minuga ilma häbenemata inglise keelt pursib, mis sellest, et ta teeb hulga rohkem vigu kui Najat ja Lahcen kokku. Kui inglise keel napiks jääb, püüab ta vajaliku sõna prantsuse keelest õngitseda. Kui ka see ei aita, siis on alati olemas kehakeel, aga Fatimal ei ole kunagi kellegi abi vaja, et mulle midagi selgeks teha.

Läheme ka meie viimaks Fatimale külla. „Fatima kodu ei ole selline kui meil,“ hoiatab Najat mind juba ette.

„Mis tähendab, ei ole selline kui meil?“ ei mõista ma hoobilt.

„Tema isa sissetulek on väiksem kui minu isa oma,“ ütleb Najat diskreetselt ning sinna see jääbki. Asume teele

1

„A, B, C...“ (araabia keeles)

mäest alla kesklinna poole. Arutan omaette, et kus Fatima siis elada võiks. Kas odavamad majad on siin, keskturul, kus liiga palju lärmi ja suitsu? Ei, me liigume edasi ja edasi, kuni jõuame linna piirini, kus laiutab prügimägi.

„Ega Fatima ometi prügimäel ela!“ hüüatan ma naljajamisi.

„Ei, siit edasi,“ näitab Najat prügimäe taha.

„Aga... aga linn saab ju siin otsa... seal ei ole enam midagi?“ ei suuda ma mõista.

„On ... tule ja sa näed ise,“ on Najat napolisõnaline.

Tõesti, prügimäest edasi asub vana jõesäng, kus Najati sõnutsi juba viimased kümme aastat ei ole vett. Sängi põhjas on näha kivi- ja sodihunnikuid. Najat astub varmalt ühe sellise ette ning hakkab sikutama mingit laujuppi ... oih, see on hoopis uks! Maja uks! Fatima kodu?

Seest paistab olukord vaid veidi parem kui väljast. Heal juhul nimetaksime Eestis seda ruumi vanaks lagunenud kuuriks. Eri suurusega kividest lapitud sein on vildak ja ebaühtlane, muldpõrandal on pilla-palla laiali neonvärvides plastmassanumad ja väikesed kompsud.

„Tahad, ma teen su tuju heaks?“ naeratab Najat mulle silmanurgast ja tirib mind kättpidi pisikese eraldusmüüri taha.

„Mis see on?“ küsin ma, pimedas silmi kissitades.

„See on nüüd päris tõeline auk sulle. Noh, kas meie kodune WC ei tundu äkki kuninglik?“

Ja tõesti, minu ees laiutab päris tõeline muldpõrandasse kaevatud auk. Huvitav, kuidas nad seda korras hoiavad ja kuidas see ei haise?

Aga juba ongi Fatima meil vastas. „Ählän, ählän!“² hüüab ta ning naeratab jälle oma päikesenaeratust. „Astuge aga edasi ja ma tutvustan teile oma paleed.“

Muldpõrandaga kuurist jõuame katuseta sisehoovi, mille põrand on valatud betoonist. Värviliste plastmassvannide juures askeldavad kaks teismelist poissi, kes meid nähes vaikselt naeratades kaovad. Need on Fatima vennad või vähemasti kaks neist. „Assalamu aleikum!“ kostab kusagilt kõrgustest. Vaatan hääle suunas ja näen katusel istumas keskealist naist, kes meile energiliselt viipab ning samamoodi naeratab kui Fatima – see on kindlasti ta ema. Ja nii ongi.

„Mida su ema katusel teeb?“ pärin ma Fatimalt, samal ajal ta emale vastu lehvitades.

„Tead, see viimane rasedus on tal eriti kummaline, ta ütleb, et tahab päikest ja kõrgemal on seda rohkem. Ta teeb nüüd kõikvõimalikud kodutööd katusel. Praegu koorib ta seal näiteks juurvilju.“

Rase keskealine seitsme lapse ema, kes elab auguga

2 ar k – „Tere tulemast, tere tulemast!“

onnis, koorib katusel kartuleid ning naeratab kõige selle juures nii päikeseliselt, et lausa kadedus tuleb peale? Selle peaks küll ei-tea-juba-mitmenda maailmaimena kirja panema! Ja niisuguse naeratuse retsepti peaks ka küsima, kuigi kardan, et seda saada on vist võimalik vaid geenidega. Korraga tunnen, et tema veel sündimata last ei tuleks haletseda, vaid ehk hoopis kadedust tunda, et ta saab sündida just sellisesse peresse.

Fatima juhatab meid kriuksuvast uksest sisse pisikesse tuppa, mille põrand on kaetud kirevatutiliste vaipade ja padjakestega. Toa nurgas on vana väsinud kummut, mille otsas korralikult kokku volditud tekkide hunnik ja klaasi taga mõni maalitud nõu. Teises nurgas on väike puitalus, millel veel väiksem telekas.

„Ahaa, see on siis teie elutuba?“ küsin viisakalt, mille peale Fatima heleda häälega naerma puhkeb, nii et pisaradki silmis.

Suutnud oma naeru veidi taltsutada, vastab ta: „Eeeei, see ei ole meie elutuba, see on meie kõigetuba, sest rohkem tube meil ei olegi.“

Ema... isa... seitse last... neli seina, vaibad, padjad ja tekkikahi... Mehaaniliselt loetlen silmadega kummuti otsas olevaid tekke. Huvitav, kas ikka igaüks saab oma?

„Palun võtke istet, ma kohe toon teile midagi nosida,“ viipab Fatima patjade suunas ning kaob.

„Kas tõesti nad kõik magavad siin?“ ei anna mu uudishimu kuidagi asu.

„Ma ju ütlesin, et Fatima kodu ei ole selline kui meil. Aga usun, et on hea, kui näed ka sellist Marokot... sest sellist Marokot on palju.“ naeratab Najat.

„Aga kas nad tõesti kõik magavad siin?“ ei saa ma rahu.

„Tavaliselt küll. Vahel magavad ema-isa ka köögis madratsil... Tead, seda maja ei tohiks siin tegelikult üldse olla. See on selline korratu, kuna Fatima isa ise ehitas selle oma kätega ja ta ei ole ehitusmees. Aga neil ei olnud lihtsalt kusagil mujal elada ja siis ehitasidki linna vaesed siia jõesängi elamud. Kui vesi peaks tagasi tulema, upuvad nad kõik...“ Selle peale jääb Najat mõtlikult oma sõrmeküüsi vaatlema.

„Aga miks linn midagi ei tee, kui see ometi on illegaalne?“ küsin ma õhinal.

„Linnavõimud ei taha neid siit välja ajada, kuna neil ei ole kusagile mujale minna.“

„Aga kui vesi tõesti tuleb?“

„No eks linn siis vaata, mis edasi. Seni aga ei puutu neid keegi, nad võivad rahus siin elada.“

„Ma ei saa aru, ma lihtsalt ei saa aru,“ jõuan ma veel omaette pomiseda ja juba ongi Fatima naerul nägu taas ukse vahel.

„Võib-olla tulete hoopis kööki mulle seltsiks?“ küsib ta kelmikalt. Ajame end püsti.

Köök on veelgi väiksem kui kõigetuba, vaevalt kuus ruut-

meetrit. Paremal nurgas on vana kulunud madrats, selle ees veelgi vanem ja kulunud madal ümmargune laud vakstuga, millelt muster ammu maha pestud. Vasemal nurgas on lubjatud sein tahmast täiesti mustaks muutunud – seal on kolle. Pliiti ei ole, ainus elektriagregaat selles köögis on pisike nurgas surisev ja purtsuv külmik. Toitu keedetakse esivanemate kombe kohaselt nurgas oleval tulel, suures pajas. Kui silm juba paremini seletama hakkab, näen mustaks muutunud seina ülaosas ka avaust, mille kaudu suits välja pääseb. Kolde kõrval sein on lauajupist riiul, millelt piiluvad alla kirevate taldrikute-tasside servad. Fatima istub keset muldpõrandat, ees puidust alus, ning vormib sellel õliseid koogikesi, mida seejärel koldes pannikesel küpsetab. Koogikesed maitsevad ülihead, nagu ka piparmünditee või õigemini rohuleotis, nagu seda siin nimetatakse.

Emal on vahepeal katuselt alla roninud ja tuleb nüüd meie juurde kööki. Ta sädistab kiiresti kevadise linnukese kombel maha terved heliredelid, samal ajal põlvili üle oma suure kõhu leivatainast sõtkudes.

Mõne aja möödudes on leivarattad küpsetamiseks valmis ja Fatima pakub välja, et näitab mulle, kuidas õige leivategu käib.

„Kas te siis ei saadagi oma leibu linnaahju küpsema?“ küsin ringi vaadates – tõesti, ahju ju siin ei ole.

„Ei,“ vastab Fatima. „Me ei jaksa selle eest maksta. Meie ahi on õues.“

Saabudes polnud ma märganudki maja ees suure sipelgapesa sarnast savihunnikut, millel puitkaas peal käib. Sinna on poisid vahepeal tule teinud ja sinna sisse pa-

neme ka leivad küpsema. Küll see näeb alles vahva välja! Oma leivarattad!

Ahju kõrval leiva küpsemist oodates ja küpseva leiva aroomi kopsudesse tõmmates märkan seal kõrval ime-likku puud, mille ümber on mähitud suur, justkui kasvuhoonekile.

„Misjaoks see veel on?“ küsin Fatimalt, näpuga „kaunistatud“ puu suunas osutades.

„See on meie vannituba,“ vastab Fatima ning naeratab jälle oma päikesenaeratust.

„Kuidas saab küll see vannituba olla?“ ei suuda ma taas kord oma imestust varjata.

Fatima on kohe püsti ja valmis mulle demonstreerima: „Vaata, lähed siia kile sisse,“ leiab ta kilehunnikust avause ja kaob üleni kile alla. „Seejärel lased endale ülevalt august vett kallata, ise samal ajal siin seebitades,“ kostab hääl kilehunniku seest.

„Aga talvel on ju ometi külm end niimoodi õues pesta?“ uurin ma edasi.

„Jah, seda küll, aga talveks me paneme raha kõrvale, et linna hamam'i³ minna,“ tuleb kohe ka vastus.

Istume Fatima juures veel mitu tundi, sest leiva küpsemise ajal on emal jõudnud ka lõunasöögi valmis teha ega taha midagi kuulda sellest, et me enne tema toidu mekkimist end kodu poole asutame. Ega meil kiiret olegi, sest Fatima ja tema pere seltsis on kuidagi eriliselt tore olemine. Ja kus mujal mulle veel pakutaks savihunnikus küpsetatud leiba ja hõrgutavat hautist katusel kooritud juurviljadest.

Kui Fatima kodu uks meie järel kinni langeb, on väljas juba hämar. Najat kiirustab vaikides kodu poole, kuna teab, et isale ei meeldi, kui me pimedaks välja jääme. Püüan oma samme tema omade järgi seada ja mõtlen elu üle järele.

Ma elan palees. Meil on rohkem tube kui rahvast, kaks glasuuritud auguga WCd, hiiglaslik gaasipliit, mikser, mida terve tänav laenamas käib, ja hiiglaslik sügavkülmi-kuga külmutuskapp. Meil kõigil on rohkem kui üks tekk ja meil on igaühel oma mobiil. Lastel on rohkelt vihikuid-pliiatseid ja kindel taskuraha. Ma elan palees, aga Fatima naeratust mul ei ole ega saa vist kunagi olema.

3

sauna

Niqaabiga Irimaal

Autor: Amina Irimaalt

Ööse oli jahedavõitu, olid tormituuled ja kallas vihma. Varasel hommikutunnil tuli päike pilve tagant välja ning kuivatas kõik selle niiskuse. Soojuskraadid tõusid ning tundsin suve jälle ära – ilm nagu tellitud. Mõne tunni pärast silmitsesin tumehalle pilvi mägede juures, mis suundusid peatumata ka meie kohale ning tõid alla tubli pihuvihma. Veerand tunni pärast oli päev jälle päikest täis ja ainult nälkjad olid märja muru peale veel ära eksinud. Mõne aja pärast olid lumivalged rünkpilved helesinisest taevast haihtunud, päikest polnud enam silmapiiril ja vihasadu võttis üle. Praegusel tasasel öhtutunnil on stabiilselt kuiv ning kerge briis ja ilusad linnulaulud pääsevad akna vahelt sisse. Irlastel (arvatavasti peamiselt siis iiri meestel) on ütlus, et ära siin usalda kolme W-d: naisi (*women*), rahakotti (*wallet*) ja ilma (*weather*)! Üldjuhul peab see viimane eriti paika.

Kui muust rääkida pole, siis ilmast saab ikka juttu vesta, seega ütlen, et selle merelise kliimaga harjub aastate jooksul täitsa ära. Inimene on suuteline kodunema paljuga. Siinmail, kus himustan aga juba jälle osaks saada sellest võrreldamatust paastukuust, mis juba ukšelävel, *inša Allah*. Aeg lendab võrratult. Eelmine *ramadaanikuu* oli alles eile, see tundub tõena. Sihin oma mõtted sellesse kuusse, mis on vaieldamatult minu meelisajaks. See teelõik, mil annad endast parima, et puhastada end pattudest ja proovida neid enam mitte sooritada. Et kuuletuda oma Loojale, täites Tema käsku,

pühendada end totaalselt Temale, tugevdada oma hinge ja enesekontrollida oma kehale ning talitseda oma keelt ja vaos hoida oma pilku; panna nina Koraani, seda mõista ja ellu rakendada ning õppida ennast tundma ka rohkem kogu selle käigus.

Ramadaanikuu on ka paras aeg võtta käsile oma *sunna* palved kui enne neid eriti ei teostanud. Ja jätta hilisõotundidel pooleli oma magus uni ning sooritada peale *tarawih*i veel ka ööpalvet. Ja kohtuda ka saatuse ööga, sest sellel ööl *Allahi* ülistamine võrdub tuhande kuu ülistamisega. Lausa jalustrabav! Südamest ei tohiks välja rebida ka heategusid. Ma ei suuda panna seda lihtsalt sõnadesse kui palju tähendab mulle see kuu, aga keda moslemit suudaski jätta see külmaks. Püha kuu, mis kuulub *Allahile*. Andku ainult Ta meile jaksu ja kannatlikkust.

Ja iga uue *ramadaanikuuga* tunned end omamoodi, eelmisest erinevalt. Mõtled, tajud enamat kui end öieti häälestad. Eks vast igaüks tunnetab seda teisipidi. Islam on suurepärase, täiuslik religioon ja siin Dubliniski on sellel kuul tunda õhus seda magusat *ramadaanihõngu*. Aeg justkui peatuks, aga liigub kiiremini kui igal teisel kuul. Kallis aeg, mida ei soovi tilkagi raisata! Siingi pool tunnetad paljude moslemite vahel ühtsust, mošeedes on palveread enamjaolt täis ning *iftaari* ajaks on paljud sinna kogunenud, et kustutada oma janu ja täita oma kõht. Mitte unustada *suhuuri*!

Eks moslem saa ka oma enda kodus luua seda üllast *ramadaanitunnet*. Mis ma nüüd räägin, seda rohkem seal tajudki sest kodune moslemine on ikkagi põhiliselt seal, eriti veel paastukuu ajal. Oma kodus, kus oled oma mugavas tsoonis, mille armastuse ja hoolega oled endale ja perele loonud. Seal paned käiku asjad just nõnda nagu peab ja heaks arvad.

Ja eluruumis ilutseb mõjus Koraani retsiteerimine, hautis podiseb, punase läätse supp on juba valmis, kerge salati jätan õhtuks ja värsked datlid on taldrikul ootamas. Mõned asjad veel ja rohkem polegi suurt vaja, mõtlesin ühe eelmise *ramadaanikuu* päeva peale. Sa arvad, et tarbid palju, kuid tegelikult see nõnda pole. Kipud hoopis toidu tuulde laskma sel juhul kui laud saab olema täis palju erinevaid hõrgutisi.

Ka sellel, tuleval *ramadaanikuu* *inša Allah*, ajan lihtsalt läbi. Pole selline naine, kes veedaks terve paastupäeva köögis ega rikastaks ennast paremini tähtsate asjadega,

mida sel kuul just enam tegema peaks. See oleks mõttetu ajaraiskamine, mille üle tunneks hiljem suurt kahjumeelt. Vaat et tänapäeval pole paastukuu saanud vaaritamise – ja söömiskuu. Kas tõesti on paljud moslemid astunud sinna astmele ja unustanud tähtsama? Kaldun arvama, et paraku jah, kuid igaüks tehku kuidas heaks arvab. Minu mure on, mis minu kodukoldes aset leiab. Kõik saavad sellega olla ainult päri.

Adhaanikell kõlab, kauaoodatud *maghrib* on saabunud, istud pörandal ja lausud suplikatsiooni ning pistad põske magusa datli. Kustutanud oma janu piima, peti või veega, jääd hetkeks veel sinna istuma ja pöördud vaimusilmas tagasi oma möödasaadetud päevale. *Alhamdulillah!* Asume *wudut* tegema ja palvet sooritama. Istume pörandale, kuhu on vakstu peale asetanud natuke söögi- ja joogipoolist, et veidi keha kinnitada. Pere on koos, üks paastupäev jälle mööda saadetud ja *alhamdulillah*, mida muud võibki öelda ...

EGIPTIMAA

Eestlanna elu loori varjus

Autor: Nele Siplane

RAMADAANI OODATES

Neljas päev, viisteist on veel jäänud. Koos koiduga alustan ma kuivpaastu, koos ehaga lõpetan. Miks küll? *Ramadaan* on ju alles nelja kuu pärast. Jah, aga üks *ramadaan* jäi mul vahele ja sellest on nii mõnigi päev veel võlgu – ja võlg, see on ju võõra oma. Nii ma seda siis tasun.

Praegu on päev veel lühike ja jahe, *ramadaani* ajal ja enne seda aga on kesksuvi – seega on lihtsam „tasuda“ võlga just nüüd.

Milleks küll end piinata, mõtlete ehk. Aga need, kes on paastunud, teavad, miks. Seda tunnet on raske kirjeldada, mida paastumine sinuga teeb. Aimu sain ma sellest juba aastaid tagasi, kui veel Eestis elades paastulaagris käisin. Seal oli muidugi natuke keerulisem, sest süüa ei saanud tervelt seitse päeva, aga juua võis ainult vett, ehk siis olin veepaastul. Samuti oli see minu jaoks veidike vähem mõtestatud – ehk proovida midagi uut, puhata ja kaotada mõni kilo. See mul toona ka õnnestus. Aga sellest tundest, millise eneseületusega ma hakkama sain, jäi maik suhu. Seda tunnet on raske kirjeldada, seda hingerahu, mis sind paastu lõppedes valdab.

Mõni ütleb, et mis see paastumine siis ära ei ole. Tavaliselt ju inimene ka sööb päeval, magab öösel. Moslemid ainult vahetavad öö ja päeva ära. Minu puhul aga kipub olema nii, et lähen hilja magama, kuna söön veel enne paastu, ja ärkan vara üles, sest ega lapsed küsi, kas ma

tahan magada või mitte. Mõnes mõttes on see ka hea – nad on omamoodi tõukejõuks.

* * *

Mohamed seab end minekule.

„Kuule, kas sa tead, äkki siin lähedal kusagil elab mõni vaene? Nagu näiteks see mees, kes elab paar maja siit edasi trepikojas trepi all, kellele pühade ajal raha andsime.“ Koristan parajasti külmkappi ja vaatan enda ees kaks päeva vana makaronivormi, mida keegi ilmselt enam ei söö, aga mida minema visata ka ei raatsi.

„Mul on siin veidi süüa, mille saaksin soojendada ja keegi saaks endale ehk ühe korraliku õhtusöögi?“

„Olgu, tee soojaks ja pane mõnda karpi, mida me enam ei vaja. Küll ma kellegi leian,“ ütleb Mohamed kiirustades.

Ma ei ole kunagi varem ühelegi vaesele süüa saatnud – raha andnud küll, aga süüa mitte. Kas see tulenes paastumisest? Kas teeb paastumine mind paremaks inimeks?

„Kuhu *baba* läheb?“ (eg. „isa“) küsib Nadiin nagu tavaliselt.

„*Baba* läheb vaestele süüa viima. Need on sellised inimesed, kellel ei ole midagi süüa,“ vastan.

„Aga kes nende toidu ära sonkis?“ küsib ta imestunult. Oma vanuse juures ei suuda ta veel päris hästi mõista,

et mõnel inimesel ei olegi iga päev midagi hamba alla pista. Või et mõnel ei ole kodu ja sellepärast tuleb elada trepikojas või kellegi katusel või lihtsalt tänaval.

* * *

„Kui ma Jaapanis õppides *ramadaani* pidasin ja paastusin,“ räägib Amal, „tundsid töökaaslased mulle alati kaasa. Neil oli nii raske mõista, et tegelikult me ootame seda aega pikisilmi. Seda pimeduse ja valguse mängu, lisapalveid, kahvlite kõlminat seinatagast, väikeste laste laulu, kuid nad laternatega ringi jooksevad. Selles on midagi püha, puutumatu. Ja *ramadaan* kodust eemal, see ei ole ikka üks õige *ramadaan*. Ei teki sellist õiget tunnetust, meelestatust, mis tekib kodustega koos, moslemite keskel.“ Umbes nagu jõulud kuuse ja lumeta, mõtlen. Eks just sel põhjusel tulevad paljud välismaal elavad moslemid *ramadaani* pidama koju.

Latern ehk *fānuus* on saanud *ramadaani* sümboliks. Selle algupärandi kohta on liikvel hulk legende. Esimene räägib, et kaliif tahtnud kord *ramadaani* öödel Kairo tänavaid valgustada ja sel põhjusel käskis kõikidel šeikidel riputada mošeedesse küünaldega laternad, mistõttu saigi sellest *ramadaani* traditsioon. Teine lugu räägib, kuidas sellesama kaliifi ajal võisid naised majadest lahkuda üksnes koos laternat kandva poisiga, kes nii pimeduses naise tulekust teada andis ja hoiatas mehi kõrvale astuma. Aja möödudes seadused kergenesid ja naised võisid minna-tulla, millal soovisid, kuid inimestele meeldisid laternatega ringi jooksvad lapsed ja nii sai see traditsioo-

niks. Kolmas versioon seostab laternaid hoopis koptidega ehk Egiptuse kristlastega, kes kasutasid värvilisi küünalaid jõulude ajal. Selle loo järgi võtsid paljud islamisse astuvad kristlased oma küünalde traditsiooni laternate vormis lihtsalt kaasa.

Mis iganes sellele traditsioonile aluse pani, *fānuus* on tänapäeval *ramadaani* ajal äärmiselt populaarne. Neid on nii plekist kui ka plastist, värvilisi ja kuldseid, meetripikkuseid ja tikutoosisuuruseid, värssidega Koraanist ja populaarsete lastelaulumeloodiatega. Nädal enne *ramadaani* algust tekib tänavatele laternapoode nagu seeni pärast vihma. Seal valmistatakse neid ka kohapeal. Lastepoodides müüakse populaarseid *ramadaani* laule mängivaid plastlaternaid. „Uahau jää uahau...“ (eg. „tule valgus“) jooksevad lapsed ringi, laternad käes.

* * *

„Kas leidsid kellegi, kellele see makaronivorm anda?“ küsin koju saabunud mehelt.

„Jah, andsin ühele suvalisele vaesele, keda tänaval koh-tasin.“

„Mis ta ütles? Kas tal oli hea meel?“

„Tänas ja kõik.“

Andmisrõõm on alati suurem kui saamisrõõm. Oma ihade taltsutamise kõrval paastumine seda just õpetabki. Õpetab olema parem mina.

Nele Siplase raamat „EGIPTIMAA. Eestlanna elu loori varjus“ on Eesti raamatupoodides juba saadaval!

LASTE KASVATAMISEST ISLAMIS

Meie religioonis on kasvatusel väga tähtis koht, kui mitte lausa kõige tähtsam: see on baas millele meie kogukond toetub ning mille väärtus põlvkondade kaupa edasi antakse.

Jälgides enese ümber keerlevat, peame kahjuks tõdema, et palju esineb probleemseid suhteid – puudub austus lapse vastu, tunnetega mängitakse, kommunikatsiooni pole, vanemate ja õpetajate vastu ning ka üldises mõttes pole austust. Selle süü langeb kahtlemata ignorantsusele.

Sellepärast ongi meie – vanemate, õdede ja vendade usus, õpetajate, juhendajate – vastutusel anda edasi meie usu õigeid väärtusi meie lastele, väikestele õdedele-vendadele ja õpilastele.

Islami vaatepunktist on kasvatus väga tugeva usulise suunaga. Selle kasvatusandmist väikelastele, nende kõige nooremast vanusest alates, on kahe väärtusega: usk ja teadmine, mida Koraan on edastanud. Usuline ja moraalne tõde on teineteisega seotud ning kumbki pole teiseta terviklik.

Kuna Koraan on nii religioosne kui ka juriidiline, moraalne

ja sotsiaalne kodeks, pole kahtlustki, et see on kõikides eluaspektides abiliseks. Koraan pole mõeldud lastele, kes selle mõttest ning edastusest veel aru ei saa, vaid neile, kes on juba vanuses, mil eristab hea halvast. Meie kui vanemad oleme kohustatud lastele kõige paremal viisil edastama Koraani mõtet, selle tähtsust ning sisu.

Siinkohal tooksime ära mõningaid värsse Koraanist, mis käivad laste kohta:

„Ja kui Aabraham ütles: „Mu Isand, tee see linn kindlaks ja hoia mind ja mu lapsi iidolikummardamisest.“ (14:35)

„... ja ärge tapke vaesuse tõttu oma lapsi; Me anname nii teile kui neile ...“ (6:151)

„Ja ärge tapme vaesuse kartuses oma lapsi. Me anname neile ja teile. Tõesti, nende tapmine on suur patt.“ (17:31)

Lisaks on oluline ära tuua ka need värsid, mis räägivad laste kohustustest vanemate suhtes:

„Kummardage Jumalat ja ärge võrdsustage midagi Tema ja tehke oma vanematele head ...“ (4:36)

„Sinu Isand on määranud, et te ei tohi kummardada kedagi peale Tema ning vanemate (emade-isade) vastu olge head: kui üks neist või mõlemad peaksid sinu kõrval vanaks saama, ära ütle neile halba sõna (isegi mitte „uf!“) ega kohtle neid karmilt, vaid pöördu nende poole vaid lahkete sõnadega. Ning halastusest langeta nende jaoks alandlikkuse tiib ja ütle: „Mu Isand, halasta nende mõlema peale, sest nemad kasvasid mind, kui olin väike.““ (17:23-24)

Viimaks tooksime ära värvid, milles on määratud isa ja ema õigused ja isa kohustused raseda või imetava abikaasa ees:

„Me oleme inimesele kohustuseks teinud (heatahtlikkuse) tema vanemate suhtes. Tema ema kandis teda, (kannatades tema tõttu) vaev vaeva järel, 2-aastaselt võõrutatakse ta rinnast. Ole nii Mulle kui oma vanematele tänulik. Minu juurde viib viimne tee. Kui nad (kaks) aga püüavad sind panna kummardama midagi, millest sul pole aimu, siis ära kuuletu neile ja saada neid (mõlemaid) selles ilmas lahkelt, kuid järgi neid, kes Minu poole pöörduvad. Siis pöördate te Minu juurde tagasi ja Ma annan teile teada sellest, mis te tegite.“ (31:14-15)

„Emad võivad oma lapsi imetada kaks järjestikkust aastat, kes iganes soovib imetamist lõpule viia. Isa ülesandeks on nende (st ema ja lapse) moon ja riietus, vastavalt sellele, mis on vastuvõetav. Kelleltki ei nõuta

rohkem kui ta suudab. Ühelegi emale ei tohi läbi tema lapse häda teha ja ühelegi isale läbi tema lapse ...“ (2:233)

Koraani värsside hulgas on ka selliseid, mis räägivad orbude ja kasulaste kohtlemisest, defineerides omavahelised suhted ning ka kasvatusmeetodi, nende eest hoolitsemise ja nende vara hooldamise. Islamis peetakse lapsi selle maailma heaks pooleks, *Allahi* kingituseks, mille Ta võib igal hetkel tagasi võtta. Liigne laste külge klammerdumine pole hea, kuna see võib meid hoopis *Allahist* eemaldada, kui Ta need enda juurde tagasi võtab (lapse surm). Koraan on meid sellegi eest hoiatanud:

„Ja teadke, et teie vara ja lapsed on vaid proovikiviks ja et Jumala juures on suur tasu.“ (8:28)

Järgmisel korral räägime täpsemalt kümnest olulisest kasvatus- ja õpetusprintsipist.

ISLAMI ARHITEKTUUR:

EGIPTUS, KAIRO I

Autor: Margareth Romanowski

Kairo on vaieldamatult suurim linn, kus siiani on väga hästi säilinud linna esimesed mošeed ja *medresed*¹. Kairos asub maailma kõige mitmekesise, suurim ja ühtlasi ka kõige paremini säilinud islami arhitektuuri kollektsioon. Kairo linn on üsna noor. Aastani 641 oli linna kohal vaid väike kindluslinn nimega Babülön, mille varemeid on tänaseks hõivanud kopti kirik ja muuseum. Tol ajastul Niiluse kaldal oleva Babülöni kindluse müürid olid mitmeid kordi kindlamad beduiinidest sissetungijate eest kui Kreeka-Roomlaste poolt ehitatud Aleksandria. Seetõttu ehitas araablaste väejuht 'Amr ibn al-'As oma vallutatud Babülöni kindluse juurde linnuse nimega al-Fustat, mille nimi tuleneb sõnast *fossatum*, ehk juurdunud laagripaik.

Al-Fustatist sai moslemite esimesene asula Egiptuses ning sinna oli ehitatud ka esimene mošee Põhja-Aafrikas, mis tänaseni kannab 'Amr ibn al-'As nime.

Aastal 1168. oli Al-Fustat üks rikkamaid linnu maailmas, mille rahvastiku arv ulatus kahesaja tuhandeni. Samal aastal ründas linna Jeruusalemma kuningas Amalric I. Kuna linn oli kindlustamata, lasi fatimiidide vesiir Shawar linna maha põletada, et see ei satuks pealetungivate ristirelvlaste kätte.

Al-Fustat põles 55 päeva ja ööd. Enamus elanikke põgenes või hukkus. Linna püüti taastada järgnevatel sajanditel, kuid nii kõrge staatusteni enam ei jõutud.

'AMR IBN AL-'ASI MOŠEE

Legendi järgi oli asukoha välja valinud tuvi. Enne lahingut oli tuvi teinud pesa 'Amr ibn al-'As telki, mille ta püstitas Niiluse ida kaldale. Tulles võiduga tagasi, oli ta avastanud, et tuvi oli pessa ka munenud ning kaliif Umaari käsklusel rajada uus pealinn Alexandriale võimalikult lähemale, oli 'Amr ibn al-'As otsustanud ehitada mošee ja selle ümber linna just sinna, kuhu tuvi oli pesa teinud. Algselt oli mošee ehitatud ristkülikujuliselt, paistis välja kui varjualune, mille kolonnid olid poolitatud tehtud palmipuu tüvest ja mudatelistest ning katust katsid palmipuulehed. Põrandat kattis killustik. Meka suunda ei märgistanud seinas olev nõgus nišš, mis võeti kasutusele juba järgnevatel mošeede ehitusel. Nelja kolonni asemel olid kasutusel ettenähtud märgised, mis näitasid *qibla* suunda. Palevatmiseks jätkus ruumi kogu Amri väele. Teisi ornamente ega kaunistusi ei kasutatud. Puudusid ka minaretid.

Mošee ehitas 673. aastal totaalselt ümber Mu'awiya, kes laiendas mošee pindalat kaks korda ning lasi juurde ehitada neli minaretti. Tänu lisandunud minarettidele sai palvusele hüüda mošee kõigist neljast nurgast. Sellest ajast kuulsid *athaani* nii ümbruse elanikud kui ka lähedal olevad mošeed. Seejärel laiendas Abd al-Aziz ibn Marwan 698. aastal mošeed veel kaks korda ning 711. aastal lisandus *qibla* suunda näitavasse seinale ka traditsiooniline nõgus nišš. Ümber *riwaqi* ehk siseõue, olid

1 koolid

ehitatud ka ridavevahelised käigud, mille moodustasid massivsed kolonniread. Külgedel olevatele kolonnidele olid meisterdatud puidust ornamendid.

9. sajandil laiendas abbesiidide kaliif Al-Mamoun mošeed viimast korda ning tänapäevani on seina külgede pikkuseks 120 m korda 112 m. Samal aastal valmis ka tänapäevani säilinud lõunapoolne sein.

Fatimiidide valitsemise ajal oli mošeel viis minaretti, neli neist igas nurgas ja üks peasissepääsu juures. Kahjuks on tänapäevaks kõik viis minaretti hävinud. Hetkel näha olevad minaretid ehitas Murad Bay 1800. aastal. Fatimiide ajastul lisati ka hõbedast vööde *qibla* niššile, mille Salah Ad-Din peale Fustati põlengut restaureerimise käigus eemaldada lasi.

1300. aastal tabas Kairo linna maavärin, mis taas kord purustas linna ja hävitas mošee. Amir Salar oli mošee taastanud ning lisanud ka krohvi *qibla* välisseinale, mis tänapäevaks on hävinud.

Osmani impeeriumi ajastul oli mošee vanuse tõttu maha kantud ning enne Napoleoni ekspiditsiooni tulekut Murad Bay poolt uuesti üles ehitatud. Viimane lasi püstitada 150 marmorist kolonni, mis on säilinud tänapäevani. Viimased muudatused tegi Mohamed Ali 1875 aastal.

Mošee sai püstitatud mitte üksnes palveotstarbel kasutuseks, vaid selles peeti ka kohut, viidi läbi religiooside loenguid, jutustati edasi hadithe, õpetati kirjutama. Tänapäevani on Amri mošee üks külalastumaid. Püha kuu *ramadaani* ajal peetakse seal ühiseid söömaeagu.

Lugeja küsib, lugeja vastab

ELU EESMÄRK - PARADIIS

Tõlkinud ja koostanud: Amina Iirimaalt

JEESUSE LUGU IV

EVANGEELIUM

Abu Zar'a Ad-Damishqi ütles: „Toora avaldati 6. ramadaanil. Laulude Raamat ilmutati 12. ramadaanil, 482 aastat peale Toorat. Ja Evangeelium avaldati 18. ramadaanil, 1050 aastat pärast Laulude Raamatut. Koraan avaldati aga 24. ramadaanil.“

Ibn Jarir ütles: „Evangeelium anti Jeesusele, kui ta oli 30 aastat vana ja ta elas 33-aastaseks, millal ta võeti taevasse.“

Prohvetiks või sõnumitoojaks olemine on suurimaks jumalikuks teeneks igale hingele. Erandiks olid Jeesus ja tema ema Maarja, sest Jeesuse sünd oli ilming inimkonnale *Allahi* Kõikvõimsusest ja Maarja üsa, olles selle ilmingu kohaks, tähendas samuti jumalikku teenet, kuna Allah valis ta välja kõikide teiste naiste hulgast.

Jeesusega on seotud palju imesid. Näiteks ta sai sigitatud ilma isata, tema hinge puhus Maarja üsasse ingel Gaabriel ise. Siis, olles ise alles hällis, rääkis Jeesus oma rahvaga ja kutsus nad *Allahi* teele. Talle ilmutati Raamat ja tarkus ning talle õpetati Toorat ja Evangeeliumi. Veel enam, ta sai ka *Allahilt* võime ise imesid teha: näiteks voolis ta savist linnu kuju, siis hingas selle sisse ja see muutus tõeliseks elavaks linnuks. Tal oli võime ravida terveks pimedana sündinuid, kellel ei olnud enam ainsatki lootust nägijaks saada. Samuti ravis ta pidalitõbiseid ja tõi surnud tagasi ellu. Need on Looja poolt Jeesusele antud ebatavalised imevõimed.

„Ja teeb temast Sõnumitooja Iisraeli lastele (rahvale): „Ma olen tulnud teie juurde märgiga teie Isandalt. Ma voolin teile savist linnu kuju, ma hingan selle sisse ja Jumala loal saab sellest lind. Ma tervendan pimedana

sündinuid ja pidalitõbiseid. Ja Jumala loal äratan ma surnud ellu. Ja ma ütlen teile, mida te oma majades sööte ja hoiate. Tõesti, selles on märk teile, kui usute.“ (tähendus suurast Äl-Imraan 3:49)

On öeldud, et iga prohveti ime oli kooskõlas sellega, millega tema aja inimesed silma paistsid. Näiteks Moosese ajal viljeldi maagiat ja Moosese imed ületasid selle. Jeesus saadeti ajal, mil inimesed olid uhked oma ravimite üle. Talle anti jõud, millega ta oli suuteline ravima inimesi, kes olid pimedana sündinud või tervendada pidalitõbiseid või krooniliselt haigeid inimesi. Ta tõi tagasi ellu neid, kelle elupäevad olid juba loetud. Mitte ainuski meditsiinivorm ei ole suuteline ravima niivõrd imepäraselt, nagu seda tegi Jeesus.

Sama lugu oli viimase prohvetiga (salla Allahu alaihi wa sallam), kes saadeti ajal, mil inimesed olid uhked oma kirjandusliku töö ja poeesia üle. Koraan ületab kõik, mis oli enne seda kui ka kõik, mis tuli peale seda.

Suurem osa inimesi ei järginud Jeesust, kui ta kutsus neid *Allahi* teele. Nad hakkasid talle vastu ja heitsid ta kõrvale. Vaid osa inimesi, kes olid jumalakartlikud ja õiglased, võtsid aga vastu ta kutse ja hakkasid teda järgima. Nad abistasid teda ja levitasid tema sõnumit. Nad astusid ka tema kaitseks nende endi rahva kurjade inimeste eest välja.

Paljud õelad Iisraellased olid tema vastu ja eksitasid tolle aja valitsejaid, andes neile temast valeinformatsiooni. Nad salasepitsesid teda tappa ja risti lüüa. Allah oli aga Jeesuse kaitsjaks. Ta päästis ta nende kurjadest kavatsustest ja tõstis ta nende seast üles Enda juurde ja asetaski tema sarnasuse ühele tema inimeste seast. Nad pidasid teda eksikombel Jeesuseks ja löid ta risti.

Kasutatud kirjandus: *Stories of the Prophets, Ibn Kathir*

Lugeja küsib, lugeja vastab

Rasedal mosleminaisel ei ole kohustust vastunäidustuste korral paastuda, kuid samas on naisel lubatud paastuda, kui ta end hästi tunneb. Mille järgi otsustada kas paastuda või mitte? Kust ma peaksin aru saama millal vee ja toiduta olek rasedusele ohtlikuks hakkab muutuma? Suur nõrkus on niikuinii peal ja arst ka käskis ohtralt vett tarbida ja vähemalt neli korda päevas süüa. *Ramadaani* alguseks peaks mul olema umbes 17. nädal, *insha allah*. Hetkel on tervise näitajad kehvad, aga ma püüan

Küsimuses on väike vastuolu. Kuigi tunneb naine end hästi, on tervise näitajad kehvad. See viimane annab ju juba vastuse. Aneemia ei ole ühele rasedale kaugeltki mitte soovitatav, kuigi rasedatel võib aneemia kergemini tulla. Kuna lapse areng, luud, aju, hapnik jne sõltub otseselt sellest, mida ema sööb ja kuna emal juba on aneemia, ei ole mõtet olukorda paastumisega hullemaks teha. Ma arvan, et Allah ei soovi, et naine kõige kiuste paastub, samas teadmatusel lapsele ehk kahju teeb. Ja muidugi ei tasu unustada foolhapet, mis lapsest tugeva ja targa inimese teeb

K.

Jah, rase (ega imetav) naine ei ole kohustatud *ramadaanikuul* paastuma, kui talle on see liialt raske või tal on kartus oma raseduse pärast.

Sa võid ju arstiga konsulteerida eelnevalt, kas paastumine ei tee sulle ega lootele kahju. Sinust kui moslemist ja paastumise tähtsusest peaks su arst aru saama. Kui lootega on kõik korras ja sinu tervisel pole viga, võid paastuda, isegi kui arst ütleb, et absoluutselt mitte mingit paastumist. Mina isiklikult sel juhul arsti nõuannet siis ei kuulaks, et mitte paastuda. Ja kui ongi kõik normis ja sa tunnetad (seda oma enesetundest), et suudad paastuda siis miks mitte seda teha. Kui tunned end aga paastumise ajal halvasti siis ära koorma end vaid lõpeta paastumine.

Samas aga, kui sa leiad, et ei saa ega suuda paastuda, kasuta seda võimalust mille Allah on sulle andnud. Aga pea meeles, et hiljem (enne järgmist paastukuud) pead sa need kaotatud päevad paastumisega tasa tegema.

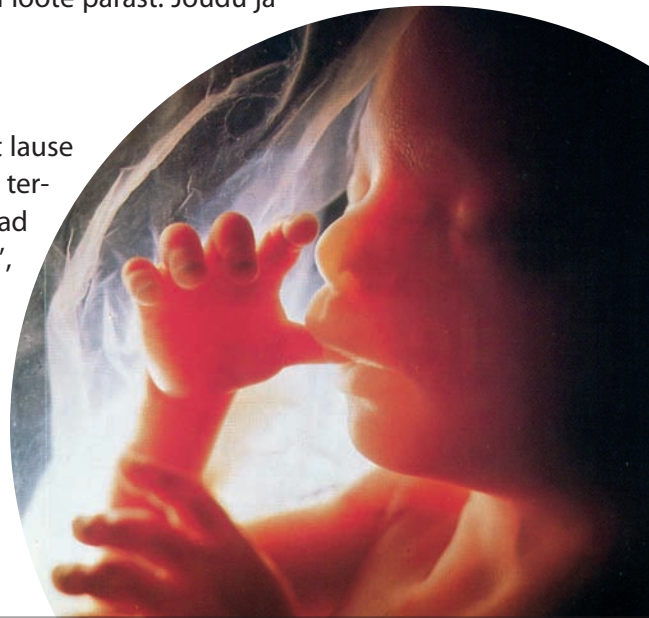
Mäletan, et küsisin oma günekoloogi käest ajal, mil *ramadaanikuu* ja minu 9. kuu rasedus juhtusid kokku, et kas rasedana on ohutu paastuda. Ta vastas mulle, et kui enesetunne on hea siis miks mitte, ainult söö paljuervislikku ja joo ohtralt enne ja peale paastumist.

Paastukuu on juhtunud minu viimase lapse imetamise aega ja ma soovisin ikka niivõrd väga paastuda. Küsisin lapse medõe käest nõu, kas imetamise ajal pole hullu paastuda. Ta kostis mulle selle peale, et ideaalis ei peaks sa paastuma, aga religioon on ka tähtis. „Seega kui tunned, et tõesti on nõrk olla ja hakkab pea ringi käima, siis lõpeta paastumine,“ ütles ta mulle.

Siit järeldus, et erinevaid arvamusi jätkub, aga kui üldjuhul kõik on korras, siis käitu enda sisetunde järgi ja tunnetad seda ise, kui ehk ei oleks parem enam paastuda nii sinu kui loote pärast. Jõudu ja jaksu!

A.

Minu arust lause „hetkel on tervise näitajad kehvad“, ütleb juba ära „et parem on, kui ei paastu. Esimene rasedus ja juba 17.

nädal võivad saada raskeks nii lapsele kui emale kui selise kuumusega paastuda. Kuna rasedad ei ole kohustatud paastuma, siis miks oma (ja ka beebi!) elu raskemaks teha. Kui oleks tegu raseduse esimeste nädalatega ja tervis hea, siis miks mitte. Aga antud juhul mina ei soovits. See oli ainult minu arvamus!

K.

Ärge tapke end, tõesti, Jumal on teile armuline ...

“(Koraan, 4:29). Kroonilise haigusega patsient¹ on täielikult vabastatud paastumisest. Kaasaegsed õpetlased nagu Muhammad Abduh (1849-1905), Egiptuse mufti andis välja fatwa, millega inimesed kes töötavad rasketel töödel, võivad olla vabastatud paastumisest. See kategooria hõlmab ka eluaegseid vange, kes peavad töötama kaevandustes, mis on seotud raske füüsilise tööga.

Rase naine, kes kardab oma ja lapse tervise pärast, võib hoiduda paastumisest.

I.

Minu esimese raseduse kolmas trimester sattus just *ramadaania*jale. Kuna rasedus oli kulgenud komplikatsioonideta ja oli juba lõppjärgus ning minu meditsiinilised näitajad normis, soovitas arst mul paastuda. Esiialgu ma küll kahtlesin - kartsin hirmsasti, et midagi läheb viltu. Aga mõtlesin, et püüan kauem magada ja kui tunnen, et ei jaksa paastuda, siis katkestan.

Tegelikult tundis end hästi ja sain kogu *ramadaani* kaasa teha. Sellised soovitusel oleksid ka praegu lapseootel olevatele emadele - maga kauem, joo palju vedelikku paastuvabal ajal, usalda oma arsti arvamust ja oma sisetunnet. Oluliselt lihtsam on paastuda raseduse ajal kui hiljem neid päevi järgi teha.

Ka imetamise ajal ei ole väga hea paastuda - see võib piima kogust mõjutada või piim hoopis kaduda. Kui kardad või tunned end halvasti, siis katkesta paast või ära paastu ja tee hiljem, kui laps juba sündinud, need päevad järgi.

N.

Mina oskan enda kogemusest öelda nii palju, et paastusin kui olin nii 8 nädalat rase olnud. Ühesõnaga usaldasid end *Allahi* hoolde, kuna *ramadaanikuul* me paastume *Al-lahile*, siis mõtlesin, et kui ma teen midagi Jumala jaoks, siis küll Tema hoolitseb ka minu beebi eest kõhus ja tagab talle vajaliku toitumise. Ja *alhamdulillah*, kõik läks väga lihtsalt ja ilusti ning ma peaks mainima, et see oli üks kergemaid *ramadaankuid* mulle üldse, *alhamdulillah*. Ma arvan, et usalda Jumalat ja paastu ja kui tunned, et midagi on valesti, küll Jumal sulle sellest märku annab! *InshaAllah* ilusat *ramadaanikuud* kõigile!

S.

Minul on kogemus nii *ramadaanikuul* raseduse kui imetamisega. Oma esimese lapsega jäin rasedaks kohe peale *ramadaani* ja ta sündis paar kuud enne järgmist *ramadaani*, nii et teda pidin ma *ramadaanikuul* imetama. Enesetundega oli mul küll kõik korras, aga kuna mul oli nagunii piimaga probleeme ja seda oli väga vähe, siis ei võtnud ma lapse tervise nimel (kuna emapiin on lapsele parim) riski paastuda. Laps sai piima vaid 3 kuud - piim kadus vahetult peale *ramadaani*, nii et tegelikult nüüd ma veidi kahetsen, et otsustasin mitte paastuda. Samas - kes teab, kui palju see lisakuuke minu lapse immuunsüsteemi heaks teha jõudis. *Allahu alim!* Lõppkokkuvõttes paastusin *ramadaani* kuuajase hilinemisega.

Teise lapse raseduse ajal sattus *ramadaan* alguskuudele, kus mul oli enesetunne päris halb. Olime Marokos ja ilmad olid väga kuumad; seega oli minu jaoks kõige hullem kokteil võimalikust - süda paha, nõrkus ja kuum ilm ka veel. Günekoloog ütles, et üldised näitajad on mul normis ja võin paastuda, kui soovin. Alustasingi paastu, aga pidasin vastu vaid 10 päeva. Need 10 päeva veetsin põhimõtteliselt vaid pikali ja vaeveldes. Kohati käis pea lausa nii ringi, et tahtis silmanägemise ära võtta. Seetõttu otsustasin viimaks ka mitte enam paastuda ja mu enesetunne paranes.

Kuna mõtlesin, et ka teise lapse ajal võib imetamise ajal paastumine keeruliseks osutuda ja siis juba kolmas *ramadaan* peale tulla, enne kui kaks eelmist tasutud saan, otsustasin siis, kui rasedus oli juba suurem ja mu enesetunne väga hea, järele jäänud 20 päeva ära paastuda ja nii ka tegin. Olin siis umbes 5 kuud rase. Peale selle andsime iga paastumata jäänud päeva eest *ramadaani* ajal ka söögikorra jagu almust vaestele.

Seega peaks iga naine toimetama oma enesetunde järgi, võttes muidugi arvesse ka arsti soovitusi.

A.

Olen kolme lapse ema ja esimest korda paastusin rasedana oma viimase lapse kandmise ajal. Õigemini söandasid paastuda, kuna eelmiste laste kandmise ajal olin vastavalt seitsmendal ja üheksanda kuu viimast nädalat rase. Kui mu günekoloog ja ämmaemand teada sai, et paastun (päevad olid siis umbes 15 tundi pikad) sain esiteks korraliku peapesu. „Te olete hulluks läinud! Esimesel kolmandikul ei tohi te paastuda, loode ei saa vajalikke toitaineid! Ainult nn rasvhapetest toitudes võib loode arengus maha jääda või tekivad komplikatsioonid. Isegi teie usus ei ole ju rasedatele paastumine kohustuslik! Ja-ja, ärge siin vaielge, teie võite küll ennast hästi tunda, aga loode ju mitte, seega on tänasest paastul lõpp!“ Arst on mul ka eelnevatel rasedustel paastust loobuda soovitanud ning seda põhjusega, et üsas kasvav laps ei saa piisavalt palju toitaineid. Tal polnud midagi selle vastu, kui paastuda lühikesed päevad, nagu Eestis, vaid 6-7 tundi. See oleks kui pikk-pikk uni. Aga põhimõtteliselt oli doktoriproua siiski seisukohal, et paastu mitte järgida, juba lapse heaks.

¹ Rasedus ei ole islami õigusteaduses siiski ei krooniline ega

Mul ei olnud paastumise ajal paha ega olnud ma ka nõrk. Ainus segav faktor oli paha sisetunne ja mõte, kas ikka tegutsen õigesti. Mu mees ei olnud ka mitte mu paastumise ideest vaimustuses ning ootas pikisilmi arstiviisi päeva, et viimane mu hullule ideele lõpu teeks. Kallid noored lapseootel emad - Koraan on meil lubanud mitte paastuda. Me ise teeme oma elu keeruliseks, kuna piiname endid mõtetetega - üksi paastuda ja järele teha on palju raskem! Jah, on küll raskem, ent meil on võimalus valida päevad, millal me need kaotatud paastupäevad tasa teeme. *Allahu aliim!*

Kätte on jõudmas uus paastukuu, veel mõned päevad on jäänud. Olen nüüdseks 5-kuuse poja imetav ema

ja seisan uuesti dilemma ees - kas paastuda kinnisilmi ja kaotada sellega piima (kuna piima tekkeks on vaja toitaineid ja vedelikku), või olla kaastundlik lapsele ja mitte paastuda ning pakkuda talle toiduks kosutavat emapiima. *Inshallah*, püüan paastuda, ent kui piima teke pidurdub, katkestan selle nagu Koraan on mulle seda lubanud ning teen päevad hiljem tasa, *inshallah*. Igaüks otsustagu ise - kas paastuda ja riskida või võtta vastu *Allahi* poolt meile lubatud vabandus - oleme rasedad ja imetavad emad.

K.

ISLAMI SEADUS ÜTLEB:

Rase või imetav naine, kes kardab oma lapse, enda või mõlema pärast, on paastust vabastatud ning võib kas:

1. iga paastumata päeva eest toita vaest (kasutatakse juhul, kui naine on tihti rase ja imetab, seega ei jõua järgmiseks *ramadaaniks* oma võlga tasuda),
2. paastuda sama arvu päevi hiljem, kui olukord on muutunud (kasutatakse juhul, kui naine ei ole tihti rase ja seega on tal võimalik oma paastuvõlg tasuda),
3. toita iga paastumata päeva eest vaest ja hiljem järele paastuda (kasutatakse juhul, kui naine ei ole tihti rase ja seega on tal võimalik oma paastuvõlg tasuda; kõige kindlam variant, kuid ka teised on lubatud).

Lugeja küsib,
lugeja vastab

Pudrupotike keeda...

Maroko köök

Autor: Sarah Iirimaalt

HISPAANIA KIKERHERNE-SPINATISUPP

Seekord Maroko köögi asemel lisaksin ma siia hoopis Hispaania supi, mis ei olegi Maroko köögist vaga kaugel ning on lihtne ning imemaitsev supp ramadanikuuks. Meie peres on see üheks lemmikuks.

2 spl oliivõli
1 sibul, peeneks hakitud
2 selleri vart, peeneks hakitud
2 küüslaugu küünt, purustatud
1 konserv kikerherneid
1 konserv purustatud tomateid
1 liiter kanapuljongi vedelikku
Sool, pipar
½ tl suhkurt
400 g spinatit, varreta ning peeneks hakitud (beebispinati puhul hakkimata lehed)

Kuumuta potis oliivõli ja lisa hakitud sibul, seller ning küüslauk. Küpseta kaane all madalal tulel kuni sibul on pehme, eemalda kaas lisa kuumust ning prae kuni sibul on kergelt pruunikas.

Lisa kikerhersed koos konservivedelikuga ja purustatud tomatid ning kanapuljongivedelik. Maitsesta soola ja pipraga ning lisa napuotsatäis suhkurt, lase supp keema.

Keeda suppi kaane all 20 minutit, kuni tomatid on pehmed. Maitsesta vajadusel rohkem soola, pipra, suhkruga või lisa veidi vett. Kuni supp veel keeb lisa spinat ja keeda veel minut või kaks, kuni spinat on pehme. Serveeri või lase seista, sest supp laheb seistes veel paremaks.

Egiptuse köök

Autor: Margareth

EGIPTUSE PILAFF

500g riisi
20g võid
100g kanamaksa
30g seeni
puljongit
soola, pipart
vürtse

Prae keedetud riis. Lisa eelnevalt kergelt praetud kanamaks ja värsked seened. Vala juurde puljong. Maitsesta ja hauta 15-20 minutit kaane all. Vürtsidest võid lisada küüslauku, jahvatatud köömneid, koriandrit.

Palestiina köök

Autor: Siiri

AMARDIIN - APRIKOOSI TARRETIS RAMADAANIKS

4 kl kuuma vett
250 g kuivatatud aprikoosi pastat
5 spl maisijahu
5 spl suhkrut
kaunistuseks pähkleid

Lõika aprikoosipasta väikesteks tükkideks ja vala kuum vesi peale. Liiguta tükid veega segamini. Lase seista vähemalt 6 tundi või üleöö. Vala aprikoosi vedelik keedupotti, lisa suhkur ja kuumuta keetmiseni. Vahepeal sega maisijahu ½ kl külmas vees. Lisa maisijahu aprikoosi vedeliku sisse, samal ajal pidevalt liigutades. Keeda 1 minut. Tõsta paks kissell väiksetesse serveerimis-kaussidesse ja pane 4-5 tunniks külmkappi. Enne serveerimist kaunistage hakitud pähklitega.

KORAANINURK

89. SUURA – ÄL-FAŽR – KOIT (30 äjät)

	Jumala, kõige Armulisema, Halastavama nimel.	bismilläähi r-raḥmäani r-raḥiim.	بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
1	Koidu ^{1 2} nimel	wa l-fažri	وَالْفَجْرِ
2	ja kümne öö ³ nimel	wa lājāalin ‘aşr.	وَلَيَالٍ عَشْرٍ
3	ja paaris ja paaritu nimel ⁴	wa š-šāf‘i wa l-wātr.	وَالشَّفَعِ وَالْوَتْرِ
4	ja öö nimel, kui see möödub,	wa l-lāili idāā jāsr.	وَاللَّيْلِ إِذَا يَسِرُ
5	eks ole neis vandeis (piisavalt tõendeid) neile, kes mõistavad.	hāl fii dāālikā qasamul-liḍii ḥižr.	هَلْ فِي ذَلِكَ قَسَمٌ لِّذِي حِجْرٍ
6	Kas sa ei näinud, mida su Isand tegi Adi (rahvaga)	ā lām tara kāifā fā‘ālā rabbukā bi-‘āād.	أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِعَادٍ
7	ja Irami ⁵ kõrgete sammastega,	irāmā ḍāāti l-‘imāād.	إِرَمَ ذَاتِ الْعِمَادِ
8	mille sarnast sellel maal pole loodud ^{6 7} ,	āllāti lām juhlāq miṭluhāā fii l-bilāād.	الَّتِي لَمْ يُخْلَقْ مِثْلُهَا فِي الْبِلَادِ
9	ja Thamudi (rahva)ga, kes raius (oma kodud) orus kaljusse ⁸ ,	wa tāmūdā l-lāḍiinā žāābuu š-šāhra bi-lwāād.	وَتَمُودَ الَّذِينَ جَابُوا الصَّخْرَ بِالْوَادِ
10	ja (piina)postide ^{9 10} omaniku vaaraoga	wa fir‘awnā ḍii l-āutāād.	وَفِرْعَوْنَ ذِي الْأَوْتَادِ
11	ja (nendega,) kes (teistel) maadel (Jumala) seadust rikkusid,	āllāḍiinā ṭāḡāuu fii l-bilāād.	الَّذِينَ طَعَوْا فِي الْبِلَادِ
12	ja palju paha tegid?	fā-āktāruu fiihāā l-fāsāād.	فَأَكْثَرُوا فِيهَا الْفَسَادَ

13	Su Isand lasi neile langeda karistuse piitsa.	fā-ṣabbā ‘āleihim rabbukā sāwṭa ‘aḏāab.	فَصَبَّ عَلَيْهِمْ رَبُّكَ سَوْطَ عَذَابٍ
14	Tõesti, su Isand on jälgimas.	innā rabbākā lā-bi-l-mirṣaad.	إِنَّ رَبَّكَ لَبَالِغٌ أَعْيُنًا
15	Aga inimene, kui ta Isand ta proovile paneb, jagades talle au ja heldust, ütleb: „Mu Isand on mind austanud!“ ¹¹	fā ämmā l-insānu idāa mää btälāāhu rabbuhu fā-ākrāmāhu wa nā ‘āmāhu fā-jaquulu rabbii ākrāmān.	فَأَمَّا الْإِنْسَانُ إِذَا مَا ابْتَلَاهُ رَبُّهُ فَأَكْرَمَهُ وَنَعَّمَهُ فَيَقُولُ رَبِّي أَكْرَمَنِ
16	Kui aga Ta paneb ta proovile, piirates ta moona, ütleb ta: „Mu Isand on mind alandanud!“	wa ämmā idāa mää btälāāhu fā-qadara ‘āleihī rizqāhu fā-jaquulu rabbii āhāānān.	وَأَمَّا إِذَا مَا ابْتَلَاهُ فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهُ فَيَقُولُ رَبِّي أَهَانَنِ
17	Ei ¹² , aga te ei kohtle orbusid lahkelt ¹³	källāā bāl-lāā tukrimuunā l-jātiim.	كَلَّا ۚ بَلْ لَا تَكْرُمُونَ الْيَتِيمَ
18	ega innusta üksteist vaeseid toitma.	wa lāā tāhāāḏḏuunā ‘ālāā ṭa‘aami l-miskiin.	وَلَا تَحَاضُّونَ عَلَىٰ طَعَامِ الْمِسْكِينِ
19	Te õgite aplalt pärandust	wa tā‘kuluunā t-turāāṭā āklāl-lāmmā.	وَتَأْكُلُونَ التَّرَاثَ أَكْلًا لَّمًّا
20	ja armastate piiritult vara.	wa tuḥibbuunā l-māālā ḥubbān žāmmā.	وَتُحِبُّونَ الْمَالَ حُبًّا جَمًّا
21	Aga ei, kui maa on põrmuks pudenenud	källā idāa dukkāti l-arḏu dākkān dākkā.	كَلَّا ۚ إِذَا دُكَّتِ الْأَرْضُ دَكًّا دَكًّا
22	ja su Isand tuleb rivistatud inglitega,	wa žā‘ā rabbukā wa l-mālāku ṣaffān ṣaffā.	وَجَاءَ رَبُّكَ وَالْمَلَكُ صَفًّا صَفًّا
23	sel päeval, kui põrgu on lähedale toodud, sel päeval tuleb inimesel meelde, ent mis on (kasu) sellest meenutusest?	wa ži‘āā jāwmāiḏin bi-žāhānnāmā. jāwmāiḏin jāṭāḏākkāru l-insānu wa ānnā lāhu l-ḏikraa.	وَجِيءَ يَوْمَئِذٍ بِجَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ يَتَذَكَّرُ الْإِنْسَانُ وَأَنَّىٰ لَهُ الذُّكْرَىٰ
24	Ta ütleb: „Oh, oleks ma ometi midagi säästnud oma (siinse) elu jaoks?“ ¹⁴	jaquulu jāā-lāitānii qaddāmtu li-ḥājāāti.	يَقُولُ يَا لَيْتَنِي قَدَّمْتُ لِحَيَاتِي
25	Ja tol päeval ei karista keegi nii, nagu Tema karistab	fā-jāwmāiḏil-lāā ju‘āḏḏibu ‘aḏāābāhu āḥād.	فَيَوْمَئِذٍ لَا يُعَذِّبُ عَذَابُهُ أَحَدًا
26	ja keegi ei ahelda nii, nagu Tema aheldab.	wa lāā juuṭiqu waṭāāqāhu āḥād.	وَلَا يُوثِقُ وَثَاقَهُ أَحَدًا

26	ja keegi ei ahelda nii, nagu Tema aheldab.	wa lāa juuṭiqu waṭāāqahu āḥād.	وَلَا يُوثِقُ وَثَاقَهُ أَحَدٌ
27	Oh hing, kes sa oled rahu,	jāa ājjātuhāā n-nāfsu l-muṭmā'innā.	يَا أَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ
28	tule tagasi oma Isanda juurde, rõõmus ja rõõmustav.	ārzi'ii ilāā rabbiki raadīiātām-mārḍīiā.	ارْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكِ رَاضِيَةً مَّرْضِيَّةً
29	Astu Mu sulaste manu	fā-dḥulii fii 'ibāādii.	فَادْخُلِي فِي عِبَادِي
30	ja sisene Mu paradiisi.	wa-dḥulii žānnāti.	وَادْخُلِي جَنَّتِي

¹ Ali (رضي الله عنه), Ibn Abbas (رضي الله عنه), Ikrimah (رضي الله عنه), Mujahid ja As-Suddi on öelnud: „See tähendab lihtsalt hommikut.“ (At-Tabari 24:395, Al-Baghawi 4:481)

² Masruq ja Muhammad ibn Kab on edastanud, et al-faḥr käib siin eriti just ohverduspäeva kohta, mis on viimane kümnest ööst (vaat. järg. värss). (Al-Qurtubi 20:39)

³ Ibn Abbas (رضي الله عنه), Ibn Zubayr (رضي الله عنه), Mujahid ja teised on öelnud, et need kümme ööd tähistavad dhu-l-hižža kümmet esimest päeva. (At-Tabari 24:396)

⁴ Erinevad õpetlased interpreteerivad „paaris“ ja „paaritud“ erinevalt: 1) „paaris“ on ohvrianni päev, st 10. dhu-l-hižža ja „paaritu“ on *Arafati* päev, st 9. dhu-l-hižža. 2) „paaris“ on kõik loodu ning „paaritu“ on Jumal ise. 3) kohustuslikest palvetest *maghrib* on „paaritu“ ja teised kõik on „paaris“ arvu *rakadega*. (Koraani tähenduse tõlge, Al-Hilali & Muhsin Khan)

⁵ Teine nimi vanale Adi rahvale, kelle juurde saadeti prohvet Huud (عليه السلام). (Koraani tähenduse tõlge, Saheeh International)

⁶ Ibn Zaydi (رضي الله عنهما) arvates on selles värssis juttu eelnevalt mainitud sammastest. (At-Tabari 24:406)

⁷ Qatadah (رضي الله عنه) arvates on selles värssis juttu Adi rahvast. (At-Tabari 24:406)

⁸ Ibn Abbas (رضي الله عنه) ütles: „Nad nikerdasid ja raiusid sinna.“ (At-Tabari 24:408)

⁹ Mujahid ütles: „Ta (st vaarao) naelutas inimesed postide külge.“ (At-Tabari 24:409)

¹⁰ *āl-āutāād* võib tähendada ka armeesid. Ibn Abbas (رضي الله عنه) ütles: „*āl-āutāād* on armeed, mis tema käske peale surusid.“ (At-Tabari 24:409)

¹¹ Ta on rohem uhke kui tänulik, kuna arvab, et Jumal on teda õnnistanud tänu talle endale. (Koraani tähenduse tõlge, Saheeh International)

¹² St, asjad ei ole nii, nagu sa arvad. Jumal saadab pigem nii au kui alandust vaid inimeste testimiseks. Tõeline tasu tuleb alles Teispooluses. (Koraani tähenduse tõlge, Saheeh International)

¹³ Sahl ibn Said (رضي الله عنه) jutustas: Jumala Sõnumitooja (صلى الله عليه وسلم) ütles: „Orvu hooldaja ja mina saame Paradiisis olema nagu need kaks,“ ja ta pani oma nimetissõrme ja keskmise sõrme kokku. (Abu Dawud 5:356, Muslim 2983)

¹⁴ St, kui ta ei ole olnud piisavalt jumalakartlik, kahetseb ta seda ja kui ta on isegi olnud väga jumalakartlik ning teinud palju häid tegusid, soovib ta Viimsel Kohtupäeval ikka, et oleks teinud rohkem. Muhammad ibn Abi Amirah (رضي الله عنه) jutustas: Jumala Sõnumitooja (صلى الله عليه وسلم) ütles: „Isegi kui hea Jumala sulane oma sünni päevast kuni surma päevani kogu aja näoli (palves) kummardades veedaks, põlgaks ta Viimsel Kohtupäeval siiski seda tegu ning sooviks, et ta tagasi siinsesse ellu saadetaks, et tal oles võimalik rohkem tasu välja teenida.“ (Ahmad 4:185)

صحيح البخاري
The Translation of the Meanings of
Sahih Al-Bukhari
Arabic-English
Volume 1

SAHIH AL-BUKHARI

31. KITAABU SALAATIT-TARAAWIH-TARAAWIHI PALVE RAAMAT

2009. Abu Huraira (*raa*) jutustas: „Jumala Sõnumitooja (*saws*) ütles: „Selle mineviku patud, kes palvetab ramadanikuul öösel siiras usus ja lootuses Jumala tasule, antakse kõik andeks.“ Ibn Shihab (alajutustaja) ütles: „Jumala Sõnumitooja (*saws*) suri ja inimesed järgisid endiselt seda (st vabatahtlikku iseseisvat mitte kogukonna palvet) ja see jäigi nii ka Abu Bakri kalifaadi ja Umari varajase kalifaadi ajal.“

2010. Ibn Shihab jutustas: „Abdur Rahman ibn Abdul Qari ütles: „Ma läksin ühel ramadaaniööl koos Umar ibn Al-Khattabiga mošeesse ja nägin inimesi erinevates gruppides palvetamas. Üks mees palvetas üksi või üks mees palvetas ja väike grupp palvetas tema seljataga. Seega ütles Umar (*raa*): „Minu meelest peaksin ma need inimesed ühe koraaniretsiteerija seljataha kokku koondama (st las nad palvetavad koos).“ Ta langetas otsuse ja koondas nad Ubai ibn Kaabi taha. Ühel teisel ööl läksin ma jälle koos temaga ja inimesed palvetasid oma retsiteerija taga. Selle peale märkis Umar (*raa*): „Milline suurepärane *bida* (uuendus) see on, kuid palved, mis neil palvetamata jäävad, kuna nad magavad, on paremad kui need, mida nad praegu palvetavad.“ Ta mõtles selle all öö viimase osa palveid, sest inimestel oli kombeks palvetada varjastel öötundidel.“

2012. Urwa jutustas, et Aisha (*raa*) oli talle öelnud: „Jumala Sõnumitooja (*saws*) läks öö keskel välja, palvetas mošees ja mõned mehed palvetasid ta seljataga. Hommikul rääkisid inimesed sellest ja seejärel (järgmisel ööl) kogunesid paljud tema taha ja palvetasid tema järgi. Järgmisel hommikul rääkisid taas inimesed sellest ja järgmisel ööl oli mošee paljudest inimestest tulvil. Jumala Sõnumitooja (*saws*) tuli välja ja inimesed palvetasid tema taga. Neljandal ööl oli mošee nii rahvast täis, et nood ei mahtunud sinna ära, kuid Prohvet (*saws*) tuli välja (alles) hommikupalveks. Kui hommikupalve oli läbi, luges ta *tašaahudi* ja ütles: „*Ammaa ba`du*, teie kohalolek ei olnud mulle teadmata, kuid ma kartsin, et ööpalve võiks teile kohustuslikuks muutuda ja te ei suudaks seda jätkata.“ Seega Jumala Sõnumitooja (*saws*) suri ja olukord jäigi selliseks (st inimesed palvetasid ööpalveid eraldi).“

2013. Abu Salama ibn Abdur Rahman jutustas, et ta küsis Aishalt (*raa*): „Milline oli Jumala Sõnumitooja (*saws*) palve ramadaani ajal?“ Ta vastas: „Ta ei palvetanud ei ramadaanil ega ühelgi teisel kuul rohkem kui 11 *rakat* (vabatahtlikke palveid öö kohta). Tal oli kombeks palvetada neli *rakat* – mainimata nende pikkust ja ilu, ja siis palvetada uuesti neli *rakat* – mainimata nende pikkust ja ilu, ja siis palvetada kolm *rakat* (*witr* – paaritu).“ Ta lisas: „Ma küsisin: „Oo Jumala Sõnumitooja, kas sa magad enne *witri* palvetamist?“ ja ta vastas: „Oo Aisha, mu silmad magavad, aga mu süda ei maga.“

32. KITAABU FADLI LEILATI L-QADR – SAATUSE ÖÖ VÄÄRTUSE RAAMAT

2014. Abu Huraira (*raa*) jutustas: „Prohvet (*saw*) ütles: „Igaüks, kes paastub ramadaanikuul siiras usus ja lootes saada tasu Jumalalt, selle kõik eelnevad patud andestatakse ja igaüks, kes seistab palveks saatuse ööl siiras usus ja lootuses saada tasu Jumalalt, selle kõik eelnevad patud andestatakse.”“

2015. Ibn Umar (*raa*) jutustas: „Mõnedele meestele Prohveti (*saws*) kaaslaste hulgast ilmutati unes, et saatuse öö on ramadaani seitsme viimase öö hulgas. Jumala Sõnumitooja (*saws*) ütles: „Paistab, et teie unenäod on ühel nõul, et see on viimase seitsme öö sees ja kes tahab seda otsida, see otsigu seitsme viimase öö seast.”“

2017. Aisha (*raa*) jutustas: „Jumala Sõnumitooja (*saws*) ütles: „Otsige saatuse ööd ramadaani kümne viimase öö paaritute ööde seast.”“

2018. Abu Said Al-Khudri (*raa*) jutustas: „Jumala Sõnumitoojal (*saws*) oli kombeks ramadaani keskmisel kolmandikul mošees *itikääfis* olla ja peale (ramadaani) 20. öö möödumist, läks ta 21. tagasi koju ja sama tegid ka need, kes temaga koos *itikääfis* olid. Kord ramadaanil, mille ajal ta oli *itikääfis*, palvetas ta ööpalvet öösel, mil tal oli kombeks koju minna ja pöördus siis inimeste poole ning andis neile käsu selle kohta, mille kohta Jumal soovis ja ütles: „Mul oli kombeks neil kümnel päeval (st ramadaani keskmisel kolmandikul) *itikääfis* olla, kuid nüüd on mul plaanis viimasel kümnel päeval *itikääfis* olla. Seega igaüks, kes minuga *itikääfis* oli, peaks oma eraldatuskohtajääma. Tõesti, mulle on näidatud seda ööd, kuid ma olen selle (st täpse kuupäeva) unustanud. Seega otsige seda kümne viimase öö paaritute ööde hulgast. Ma nägin (unes) ka end mudas ja vees kummardumas.“ 21. (ramadaani) ööl kattus taevas pilvedega, hakkas sadama ja vihmavesi hakkas Prohveti (*saws*) palvekohal katusest läbi lekkima. Ma nägin oma silmadega, kuidas Prohvet (*saws*) peale hommikupalve lõppu mudase ja märja näoga lahkus.”

2024. Aisha (*raa*) jutustas: „Ramadaani viimase kümne päeva alguses pingutas Prohvet (*saws*) oma püksirihma (st töötas kõvasti) ja tal oli kombeks terve öö üleval olla ja palvetada ja ka oma pere palveks üleval hoida.”

33. KITAAB UL-I'TIKAAF – ITIKÄÄFI¹ RAAMAT

2026. Prohveti (*saws*) abikaasa Aisha (*raa*) jutustas: „Prohvetil (*saws*) oli kombeks ramadaani kümnel viimasel päeval *itikääfis* olla kuni oma surmani, misjärel ta naistel oli edaspidi ikka kombeks *itikääfis* olla.”

2028. Aisha (*raa*) jutustas: „Prohvetil (*saws*) oli kombeks oma pead minu jaoks (mošees) välja kummardada, kui ta *itikääfis* oli ja kui minul oli kuupuhastus, et saaksin ta juukseid kammida ja neile öli panna.”

2032. Ibn Umar (*raa*) jutustas: „Umar (*raa*) küsis Prohvetilt (*saws*): „Ma vandusin islamieelsel ignorantusajal, et veedan ühe öö (Meka) Haram mošees *itikääfis*.” Prohvet (*saws*) ütles talle: „Täida oma vanne.”“

2037. Aisha (*raa*) jutustas: „Üks Jumala Sõnumitooja (*saws*) naine oli temaga koos *itikääfis*, kui tal oli kuupuhastuste vahepealne veritsus ja ta nägi punaseid või kollakaid märke. Mõnikord panime me talle palvetamise ajal nõu alla.”

2041. Amra bint Abdur Rahman jutustas Aishalt (*raa*): „Jumala Sõnumitoojal (*saws*) oli kombeks igal aastal ramadaanikuus *itikääfis* olla. Peale hommikupalvet sisenes ta oma *itikääfi* kohta. Aisha palus talt luba ka *itikääfis* olla, ta lubas teda ja Aisha (*raa*) pani oma telgi mošeesse üles. Kui Hafsa (*raa*) seda kuulis, pani ta ka oma telgi üles ja kui Zainab (*raa*) seda kuulis, pani ta samuti telgi üles. Kui Jumala Sõnumitooja (*saws*) hommikupalvuse lõpetas, nägi ta nelja telki ja küsis: „Mis see on?” Talle seletati. Siis ta ütles: „Miks nad seda tegid? Kas *al-birri*² pärast? Viige need telgid minema, sest ma ei taha neid näha.” Seega viidi telgid minema ja Prohvet (*saws*) ei olnud sel aastal *itikääfis* mitte ramadaanikuus vaid *šawwaali* kümnel viimasel päeval.”

2044. Abu Huraira (*raa*) jutustas: „Prohvetil (*saws*) oli kombeks igal aastal ramadaanikuus kümme päeva *itikääfis* olla ja oma surma-aastal oli ta *itikääfis* 20 päeva.”

¹ Teatud ajaks mošees palvele, Koraani lugemisele ja islami õppimisele pühendumine ja end ilmalikust elust välja lülitamine.

² jumalakartlikkus, tõsiusklikkus

FATWANURK

ramadaanipaast

Tõlkinud ja koostanud: Aisha

SELLE PAAST, KES EI PALVETA

Küsimus: Kas selle paast läheb kirja, kes kohustuslikke palveid ei palveta?

Vastus: Selle paast, kes ei palveta, ei ole korrektne ja seda ei võeta temalt vastu, kuna see, kes ei palveta, on uskmatu. Jumal on öelnud: "Kuid kui nad kahetsevad, (perfektselt kohustuslikke palveid) palvetavad ja zakaati maksavad, siis on nad teie usuvennad." (9:11). Prohvet Muhammed (*saws*) on öelnud: "Nende- ja meievaheline leping on palve; seega kes selle jätab, on uskmatu," ja "Inimese ja uskmatuse vahel on palve jätmine." Selle järgi on talitanud ka Prohveti (*saws*) kaaslased. Tuntud järgija Abdullah ibn Shaqiq on öelnud: "Prohvet Muhammed (*saws*) ei näinud ühegi teise teo mitte-sooritamises uskmatust peale palve." Sellel kõigel põhinevalt võime öelda, et selle inimese paast, kes ei palveta, on asjata, seda ei võeta temalt vastu ja tal ei ole sellest mingit kasu, kuna uskmatutelt ei võeta mingeid tegusid vastu.

šeikh Ibn al-'Uthaymeen
Fataawa Ramadhaan – 2. köide, lk 751, fatwa nr 763
Fiqh al-Ibaadaat libni 'Uthaymeen - lk 178-179

KES EI PAASTU, ON USKMATU?

Küsimus: Kas see, kes ei paastu, kuigi ta ei ole haige ega ole tal ka muud islami seaduse järgi lubatud õigustust, on uskmatu, kuigi ta palvetab?

Vastus: See, kes ei paastu, kuna ta ütleb, et see ei ole kohustuslik, on õpetlaste üksmeelsel arvamisel uskmatu. Kui keegi aga ei paastu, kuna ta on laisk või hoolimatu, siis see ei tee temast veel uskmatud, kuid ta on suures ohus, kuna on jätnud täitmata ühe islami tugisammastest, millel meie usk seisab.

Islamiuuringute ja fatwade alaline komitee
Fataawa Ramadhaan – 2. köide, lk 748, fatwa nr 759
Fataawa al-Lajnah ad-Daa'imah lil-Buhooth al-'Ilmiyyah wal-Iftaa. - fatwa nr 6060

PAAST ILMA SUHUURITA

Küsimus: Kui keegi läheb ramadaani ajal enne suhuuri¹

¹ Söögikord, mida süüakse varahommikul enne paastu algust.

magama ja kuigi tal oli plaanis suhuuriks tõusta ja süüa, magab ta kuni hommikuni ja jääb seega söömata, kas siis ta paast võetakse temalt vastu?

Vastus: Tema paast võetakse temalt vastu, kuna suhuur ei ole üks paastu tingimustest, kuigi see on soovitatav, kuna Prohvet (*saws*) ütles: "Sööge suhuuri, kuna selles on õnnistus," (Al-Bukhari ja Muslim).

šeikh Ibn Baaz
Fataawa Ramadhaan – 1. köide, lk 185, fatwa nr 124
al-Fataawa libni Baaz - Kitaab ad-Da'wah, 2. köide, lk 161

KUI PAASTU KATKESTAMISEKS POLE MUUD KUI VETT

Küsimus: Kui keegi reisib ramadaanipaastu ajal teises riigis ja tal ei ole paastu katkestamiseks käepärast muud kui vett, mida siis teha?

Vastus: Kui inimene paastub ja päike on loojumas ja tal ei ole oma paastu millegi muu kui veega katkestada, siis katkestab ta oma paastu veega, sest datlitega paastu katkestamine on küll eelistatavam, kui mitte kohustuslik.

Islamiuuringute ja fatwade alaline komitee
Fataawa Ramadhaan – 1. köide, lk 188, fatwa nr 128
Fataawa al-Lajnah ad-Daa'imah lil-Buhooth al-'Ilmiyyah wal-Iftaa. - fatwa nr 11803

KUI PÄIKE LOOJUB VÄGA HILJA

Küsimus: Me elame riigis, kus päike loojub väga hilja - alles 21.30 või isegi 22.00. Millal peaksime oma paastu katkestama?

Vastus: Te peate oma paastu katkestama siis, kui päike loojub. Seni, kuni 24 tunni jooksul öö ja päev siiski vahelduvad, peavad moslemid paastuma hakkama päikesetõusul ja paastu lõpetama päikeseloojangul.

šeikh Ibn 'Uthaymeen
Fataawa Ramadhaan – 1. köide, lk 212, fatwa nr 155

MILLAL LENNUKIS PAAST KATKESTADA?

Küsimus: Kuidas peaks teadma, millal paastu katkestada,

kui lendad lennukiga?

Vastus: Kui keegi on ramadaanipaastu ajal lennukis, siis peab ta seni paastuma, kui päike on looja läinud ja tal ei ole lubatud enne oma paastu katkestada.

**Islamiuuringute ja fatwade alaline komitee
Fataawa Ramadhaan – 1. köide, lk 214, fatwa nr 158**
Fataawa al-Lajnah ad-Daa'imah lil-Buhooth al-'Ilmiyyah wal-Iftaa. - fatwa nr 5468

KUI VANALT PEAKS LAPS PAASTUMA?

Küsimus: Millal muutub paast lapsele kohustuslikuks ja kas selleks on mingi kindel iga?

Vastus: Last peaks käskima palvetada, kui ta on saanud seitse ja kümneselt võib teda keeldumise korral füüsiliselt karistada. Kohustuslikuks muutub regulaarne palve alates sellest, kui laps on jõudnud puberteediikka. Puberteediea tunnusteks on:

1. seksuaalse erutuse korral sperma väljutamine,
2. intiimkohas karvade kasvamise,
3. „märjad“ unenäod,
4. (kui muud tunnused veel puuduvad) 15-aastaseks saamine.

Sama käib ka tütarlaste kohta, va et sperma asemel on tupevedelik ja neil algab ka menstruatsioon.

Sama kehtib ka paastu kohta; st paastu muutub kohustuslikuks alates puberteediikka jõudmisest.

Aisha (*raa*) jutustas, et Prohvet (*saws*) ütles: „Kirjasulg on üles tõstetud² kolmel juhul: magaja puhul, kuni ta ärkab; lapse puhul, kuni ta jõuab puberteediikka ja vaimse puudega inimese puhul, kuni ta hakkab mõistma.“

**Islamiuuringute ja fatwade alaline komitee
Fataawa Ramadhaan – 1. köide, lk 233, fatwa nr 177**
Fataawa al-Lajnah ad-Daa'imah lil-Buhooth al-'Ilmiyyah wal-Iftaa. - fatwa nr 1787

PUBERTEEDIEELSE LAPSE PAAST

Küsimus: Mida peaks arvama selle lapse paastust, kes ei ole veel puberteediikka jõudnud?

Vastus: Puberteediea eelses vanuses lapsel ei ole kohustuslik paastuda, kuid see, kes selle lapse eest vastutav on, peaks teda vahel käskima paastuda, et ta sellega harjuks. Taolise lapse paast on sunna, st ta saab paastudes küll tasu, kuid ta ei ole patune, kui oma paastu katkestab.

**šeikh Ibn 'Uthaymeen
Fataawa Ramadhaan – 1. köide, lk 237, fatwa nr 182**
Fataawa ash-Shaykh Muhammad as-Saalih al-'Uthaymeen – 1. köide, lk 493

MITTE-MOSLEMIST ARST KEELAS MUL TERVISLIKEL PÕHJUSTEL PAASTUDA

Küsimus: Arst soovitas mul mitte paastuda, kuna ütles, et paast mõjub mu tervisele halvasti. Kui ma juba 15 päeva ei olnud paastunud, sain teada, et see arst ei olegi moslem. Mida peaksin tegema?

Vastus: Sa pead need päevad, mis sul paastumata jäid, järgi paastuma. Sa tegid vea, kuulates sellises asjas mitte-moslemist arsti, kuna tal puudub vastav kompetents. Kui sul on tervisehädad, peaksid paastu ja muu islamisse puutuva koha pealt konsulteerima moslemist arstiga. Pead sellega tulevikus arvestama.

šeikh Ibn Fowzaan

Fataawa Ramadhaan – 1. köie, lk 292, fatwa nr 236
Fataawa libni Fowzaan, Kitaab ad-Da'wah – 1. köide, lk 153

RASE NAINE, KES EI SAA RAMADAANIST PUUDU JÄÄNUD PÄEVI TASA TEHA

Küsimus: 1409. (1988.) aastal ei paastunud mu naine ramadaani ajal oma menstruatsiooni tõttu 14 päeva. Hiljem tegi ta 7 päeva tagasi ja 7 jäi tegemata. Nüüdseks on ta 6 kuud rase. Kas võib need 7 järelejäänud päeva tema seisukorra tõttu annuleerituteks lugeda? Mida teha?

Vastus: Sinu naine on kohustatud need päevad, mis tal sellest ramadaanist paastumata jäid, järele paastuma. Kui tal jäid need päevad enne järgmise ramadaani saabumist järgi tegemata, peab ta need esimesel võimalusel järgi paastuma ja iga päeva eest trahvi maksma. Tema trahviks on iga päeva eest, mis tegemata, ühe vaese inimese toitmine poole mõõdu datlite, nisu või muuga, mida peres tavaliselt süüakse, või ühel päeval nii mitme inimese toitmine, kui mitu päeva tal paastumisest puudu jäi. Kui ta hilines aga raseduse või haiguse tõttu, siis peab ta vaid hiljem need päevad järgi paastuma ja ei midagi muud.

**Islamiuuringute ja fatwade alaline komitee
Fataawa Ramadhaan – 2. köide, lk 583, fatwa nr 568;**
Fataawa al-Lajnah ad-Daa'imah lil-Buhooth al-'Ilmiyyah wal-Iftaa. - fatwa nr 13545

² St inglite sulg, kes kirjutavad üles inimeste häid ja halbu tegusid.

ÕPIME ARAABIA KEELT!

Koostanud ja tõlkinud: Kätlin Hommik-Mrabte

.....

Sel kuul pühendame end „Modernse araabia keele õpiku“ 11. ja 12. peatükile. Peale teksti, kordamise ja sõnavara on tänasteks grammatika teemadeks meessoost reeglipärane mitmus anneksioonis, nimi- ja omadussõnade duaal, ühildumine duaalis, verbivorm (seekord 4.) nominaallause, sihitiskäände partiklid, anneksioon, kullu ja ba’du süntaks.

Jõudu tööle!

11 – أحد عشر الدرس الحادي عشر

النص :

حدثني محمد البغدادي قال :

- سمعتُ حكايةً مجيبةً عن الرُّبَيْدِيِّ . كان عمروُ الرُّبَيْدِيُّ شاعراً من شعراء الجاهلية وكان له سيفٌ معروفٌ بالشمصامة^١ . وعندما ظهر الإسلام ونزل القرآن الكريم أسلم الرُّبَيْدِيُّ وفي خلافةِ عمِّهِ اشتركَ مع المسلمين في معركة القادسية^٢ . وعندما سمع الخليفة بالرُّبَيْدِيِّ وسيفه المجيب بعث إليه رجلين . فذهبا إلى الشاعر ودخلا عليه ثم قال أحدهما للشاعر :

- السلام عليكم يا عمرو ! سمع الخليفة بسيفك المجيب فبعثنا إليك وهو يطلب منك السيف .

١ - Klassikalistes tekstides ei olnud kasutusel samad kirjavahemärgid kui tänapäeval. Tihti kasutati tegusõna قال kohas, kus meie paneme kooloni ning arame jutumärgid.

٢ - عمروُ الرُّبَيْدِيُّ : عمرو Ibn Mo'ākir ibn al-Zubaydī (542?-641); kuulus poeet, võitis 631. aastal vastu islamiusu, sai surma Nahazandi (Iran, Hamadhanisri lõunas) piiraniisel.

٣ - المشمصامة : "Hästi kaseterud" (möök, veres)

٤ - islami teine kalif (634-644).

٥ - tegusõna اشتركَ hamza on ebasstabiline nagu artikli oma ning kaob sunnises kõnes, kui tegemist on Heesooniga. Reegliga seda ka ei kirjutata (vaata õp. 14)

٦ - القادسية : esimene araablaste võit sassaniidide (pärslaste) üle, mis viib Pärsia vallutamiseni.

- أهلاً بكما . هذا سيفي فهو له !

رجع الرجلان إلى الخليفة وعندما نظر عمرو إلى السيف قال :

- أسحور سيف الرُّبَيْدِيِّ ؟ لا أرى فيه شيئاً مجيباً . سأل الرُّبَيْدِيُّ .

فذهب الرجلان إلى بيت الشاعر ثم رجع الثلاثة إلى الخليفة . دخل عمرو فقال له الخليفة :

- أهلاً بك يا عمرو ! سيفك أمامي . يحسبه المسلمون مسحوراً ولكن انظر إليه ولا أرى فيه شيئاً مجيباً .

ابتسم الرُّبَيْدِيُّ ثم قال :

- يا أمير المؤمنين ! أنت طلبت السيف ، وما طلبت اليد الضاربة به !

SÕNAVARA

أحد عشر	أَحَدٌ عَشْرَ	ilksteist
الدرس الحادي عشر.	حَادِي عَشْرَ	tiheteistkümmes
أسلم عندما ظهر الإسلام.	عِنْدَمَا	kui (ajamäärus)
هذا متحف العاصمة.	هَذَا	see
هذه ربيعة.	هَذِهِ	

islamielne aeg	الجاهلية
Koraan	القرآن
Püha Koraan	نزل القرآن الكريم.
kalifaat	في خلافة عمر.
lahing	معركة القادسية.
loss, kindlus	هذا قصر الخليفة.
ime	هذه عجيبة من العجائب.
imeline, kummaline	لا أرى فيه شيئاً عجيباً.
tuntud	كان له سيف معروف.
(... nime all) tuntud	سيفه معروف بالصمصامة.
nõitud, maagiline	أمسحور سيف الزبيدي؟
raamat	ما كتابك الكريم؟

kuulma (millestki)	سمع	سمع بسيف الزبيدي.
saatma	بعث	بعث إليه رجلين.
küsimä, nõudma	طلب	طلباً منه السيف.
küsimä, küsimust esitama, küsitama	سأل	سأله عن السيف.
tagasi tulema	رجع	رجعوا من بيت الشاعر.
järsult sisenema, peale sattuma	دخل	دخل على عمر.
lööma, pilli mängima	ضرب	يضرب بسيفه.
jutustama (2.)	حدث	حدثني حكاية عجيبة.
moslemiks hakkama (4.)	أسلم	أسلم الشاعر.
osa võtma (8.)	اشترك	اشترك في المعركة.
mees	رجل	هو رجل كريم.
moslem	مسلم	أسلم فهو مسلم.
usklik	مؤمن	أمير المؤمنين.
islam	الإسلام	الإسلام.

GRAMMATIKA

1. MEESOO REEGLIPÄRANE MITMUS JA ANNEKSIIOON:

Kui meesoo reeglipärasel mitmusel on täiend (anneksioonis),

kaotab ta oma -i:

enääksulA: سائقو سيارات - autode juhid

سائتوها - nende juhid

Prepositsioonikääne:

مع معلمي المدرسة - koos kooli õpetajatega

مع معلمها - koos selle õpetajatega

أرى بابي أليست. - Ma näen maja kahte ust.

3. ÜHILDUMINE DUAALIS:

Kui nimisõna on duaalis, siis kõik ühildub duaalis, välja arvatud tegusõna, mis jääb ainsusesse, kui asub nimisõna ees:

همما شاعران معروفان. - Need on kaks tuntud poeeti.

جلسَ الزبويانَ الحديديانِ وشربا معا

- Kaks uut klienti istusid ja jõid koos.

4. TÄISHÄÄLIKUTETA LUGEMINE:

4. verbivorm – اُفْعَلٌ / يُفْعَلُ

Tegusõnu, mille tüve ette on pandud hamza alifil, loetakse:

a--a-a / yu--i-u

Kuna seda verbivormi ning 1. verbivormi on täishäälikuteta kirjas mudâri' marfû's omavahel võimatu eristada, on selles õpikus 4. verbivormile vihjamiseks säilitatud üks täishäälik:

1. verbivormi tegusõna يفعل

4. verbivormi tegusõna يفعل

Näiteks:

أَدْخَلَ / يُدْخِلُ - sisestama, sisse laskma

See verbivorm on mõeldud moodustamiseks tegusõnu, mis on suunatud teisele isikule, eriti kui on tegemist liikumisverbidega.

سائتوها - nende juhid

Prepositsioonikääne:

مع معلمي المدرسة - koos kooli õpetajatega

مع معلمها - koos selle õpetajatega

2. NIMI- JA OMADUSSÕNADE DUAAL:

Nimi- ning omadussõnade duaal moodustatakse järelliite abil. Neid sõnu on võimalik kääntata vaid kahes kääntes ning neile ei panda kunagi tanwîni:

MÄÄRATUD الْمَعْرُوفَةُ	MÄÄRAMATA الْمَكْرُوبَةُ	الْمَنْعِيُّ
الزبويانِ الزبويينِ الزبويينِ	زبويانِ زبويينِ زبويينِ	الرفيعِ الرفيعِ السببِ sioonikääne sthiitsikääne preposit- sioonikääne

- Duaali järelliite eest muutub ة -ks:

حكايتان = حكايتان - kaks lugu

- Kui duaalis nimisõnale või omadussõnale järgneb selle täiend, siis ن kaob:

هما بابا أليست. - Need on maja kaks ust.

أمام بابي أليست. - Maja kahe ukse ees.

مقهى (انتم) . معنى (الجملة) . إلى (أنا) .

Kirjutage mâtqs, kasutades vastavat isikut.
أنتَ (خرج) . أنتَ (دخل) . انتم (لعب) . انتما (جلس) . أنا (نظر) .
نحن (شرب) . هو (سمع) . هي (حضر) . هم (كتب) . هنَّ (فهم) .
هما (عرف) . انتما (رجع) . هم (طلب) . انتم (سال) . هم (بعت) .
هما (ظهر) .

ألفظين الثامن: Vokaliseerige ja lugege.

يُعرِّف . يتنازل . يستقبل . يدخُن . يتعارف . يعرف . يستخرج .
يُدخِل . يستكتب . يبتسم . يخرج . يتوقَّف . يدخل . يُسلم .
يستوقف . يوقِّف . يعترف . يستعرف . يتحدث . يرتكب . يسمع .
يُستمع . يُدخل . يتخامم . يفترق . يُنزل . يحدث . يتداخل .
يخرج .

ألفظين التاسع: Pange eelmise harjutuse tegusõnad mâtqsse, vokaliseerige ja lugege.

Leidke harjutusest 8 kõik sama tiivega tegusõnad kui võrk ja vort, klassifitseerige vastavalt skeemile.

١٢ - اثنا عشر الدرس الثاني عشر

TEKST

See õppetükk on taaskord pühendatud eelneva kordamisele. Esimeseks ülesandeks on kõigi eelnevate tekstide üle kordamine, et õpilane oleks võimeline neid korrektselt lugema (eriti just *scriptio defectiva*) ja kirjutama. Üle tuleks korrata ka siiani õpitud sõnavara.

GRAMMATIKA

1. NOMINAALLAUSE: الأُجْمَلَةُ الأَسْمِيَّةُ

Nominaallause koosneb araabia keeles kahest osast: **mubtada'** (الأَجْزَاءُ) , mis on esimesel positsioonil ja selle järel **habar** (الْحَبَرُ) - „informatsioon“, mida mubtada' kohta antakse.

- 'Mubtada' on kas artikliga nimisõna, pärisnimi või asesõna:

مُحْسِنٌ شَاعِرٌ. - *Muhsin (on) poet.*

habar / mubtada'

هُم مَوْظِفُونَ مِصْرِيُونَ. - *Nad on egiptuse ametnikud.*

habar / mubtada'

- Kui **mubtada'** on ilma artiklita, peab ta asetsema **habari** järel: *Raamatud on imelised lood.* - فِي الأَكْتَابِ حِكَايَاتٌ عَجِيبَةٌ.

habar / mubtada' / habar

مِلٌّ عَلَى دَرَسٍ. - *Mil on tund.*

habar / mubtada' / habar

- Reeglina pannakse nii **mubtada'** kui ka **ħabar** aluskäändesse. Samas võib juhtuda, et mõne prepositsiooni tõttu see muutub:
 الخليفة في القصر - *Kaliif on palees.*

- Ka **ħabarit** võib olla mitut tüüpi: See võib olla näiteks **nimisõna**:
 هو صاحب المقهى. - *Ta on kohviku üilemus.*

omadussõna: علي مصري. - *Ali on egiptlane.*

määrsõna: هم هنا. - *Nad on seal.*

teine nominaallause:

هم المسلمون كتابهم القرآن. - *Moslemid, nende püha raamat on*

ħabar / mubtada' ħabar / mubtada' *Koraan.*

verbaallause:

الشرطي يتكلم مع سائق الباص. - *Politseinik räägib bussijuhiga.*

Kuigi tundub, et see araabiakeelne lause sarnaneb igati eestikeelse vastega, on need kaks lauset semantiliselt erinevad: araabiakeelse lause esimene sõna - nominaallause **mubtada'** - on lauses just sellel kohal, kuna talle soovitakse pöörata erilist tähelepanu. Tihti kasutatakse sellistel juhtudel lause alguses ka sõna **إن**:
 إن الزبدي اشترى في معركة ألقاديسية.

- *Al-Zubaydi võttis osa al-Qadisiyya lahingust.*

Eitus: verb ليس

Olevikus „mitte olemise“ väljendamiseks kasutatakse araabia keeles spetsiaalset verbi. Tegemist on verbiga ليس, mille täielikku pööramist õpime veidi hiljem (õp. 24). Hetkel piirdume ainsuse kolmanda isikuga:

ليس - *Ta (m) ei ole.*
 ليست - *Ta (n) ei ole.*

Verbi ليس ħabar pannakse sihitiskäändesse:

ليس المدير سعودياً - *Direktor ei ole saudi.*
 ليست نفيسة فرنسية. - *Naftisa ei ole jordaania.*

- Selleks, et nominaallauset oleks võimalik panna minevikku või tulevikku, tuleb kasutada verbi يَكُونُ / كان (õp. 8), mille ħabar läheb sihitiskäändesse:

كان علي موظفاً - *Ali oli ametnik.*

ستكون كاتباً معروفاً. - *Simust saab tuntud kirjanik.*

KOKKUVÕTTEV TABEL

TULEVIK	MINEVIK	OLEVIK	
سيكون كاتباً.	كان كاتباً.	هو كاتب.	jaatav lause
vaata õp. 14	ما كان كاتباً.	ليس كاتباً.	eitav lause

2. SIHITISKÄANDE PARTIKLID:

Teatud partiklitele järgnevad vaid sihitiskäändes nimisõnad või isikulised asesõnad. Teame neist juba kahte: **إن** ja **أن**, kuid neid on veel:

- أَنْ et:

- *Ma arvan, et buss on tulnud.*

- sellepärast et:

لِمَاذَا لَا يَقُولُ شَيْئًا؟ لِأَنَّهُ لَا يَعْرِفُ الْحَوَابَّ.

- *Miks ta midagi ei tii? Sest ta ei tea vastust.*

- **وَلَكِنْ** aga - kasutatakse alati nominaallause ees, vastupidiselt

- **وَلَكِنْ** -le, mida kasutatakse reeglina verbaallause ees:

فَهَمَّتُ النَّصَّ، وَلَكِنَّ الْحَمَلَةَ الْثَانِيَةَ صَعِبَةٌ.

- *Ma sain tekstist aru, aga teine lause on raske.*

- **لَعَلَّ** võib-olla, võib-olla et:

لَعَلَّهَا فِي الْمَدِينَةِ.

Peale neid partikleid peab reeglina ainsuse esimese isiku isikulist

asesõna toetama kaitse iga:

أَنْتِي أَنْتِي لَأَنْتِي وَلَا كَيْتِي إِلَّا أَنْتِي

NB! Sama tehakse ka peale prepositsiooni **عَنْ** ja **مِنْ**:

مِنْهُ عَنِّي

3. ANNEKSIION:

Anneksioon on võimalik nimisõna ja selle täiend määratleda või jätta mõlemad umbmääraseks. Kuidas aga anneksioonis jätta esimene sõna umbmääraseks, samas kui teine on määratud (inglise keeles näiteks: an X of the Y). Teame juba, et kui täiend on määratud, siis on terve anneksioon määratud. Seeja peab kasutama hoopis teistsugust konstruktsiooni (inglise keeles näiteks: an X amongst the Ys).

شَاعِرٌ مِنْ شُعْرَاءِ الْحِجَاهِيَّةِ.

- Üks islamielse aja poet. (lit: Üks poet islamielse aja poetide seas.)

4. **بَعْضُ** **بَعْضِ** **كُلِّ** **كُلِّ** **SÜNTAKS:**

- **كُلِّ** tähendab kas **kõik** või **iga(üks)**, vastavalt sellele, kas ta on

määratud või umbmäärane:

أَظُنُّ أَنَّ أَكْلَ وَصَلُوا أَمْسَ.

- *Ma arvan, et nad kõik saabusid eile.*

أَظُنُّ أَنَّ رَجَعَ كُلُّ إِلَى بَيْتِهِ.

Seda sõna kasutatakse väga harva üksi, tavaliselt on tegemist anneksiooni esimese terminiga, millele järgneb prepositsioonikäändes nimisõna või isikuline asesõna:

كُلُّ رَجُلٍ - iga mees

كُلُّ الْمَصْرِيِّينَ - kõik egiptlased

كُلُّ هُمْ - nemad kõik

كُلُّ النَّاسِ - kõik inimesed

كُلُّ الْبَشَرِ - kõik inimesed (rõhutatult)

- **بَعْضُ** tähendab **teatud**, **osad** või **mõned**, vastavalt sellele, kas ta on määratud või umbmäärane. Tihti kasutatakse ka seda anneksiooni esimese terminina:

بَعْضُ الْوَسَائِلِ - osad kliendid

أَعْرِفُ بَعْضَ الْحِكَايَاتِ.

14

Kui seda korratakse, siis teine termin tähendab teised:

قال بعضهم لبعض ... البعض الآخر

قال بعضهم لبعض.

- Nad ütlesid üksteisele (lit: osad neist ütlesid teistele).

نظر بعضهم إلى بعض.

- Nad vaatasid üksteisele otsa.

HARJUTUSED

التمارين

التمارين الأول: Harjutage eelnevate õppetükkide tekstide

vokaalidega ning vokaalideta lugemist ja kirjutamist.

Võimalusel tehke etteütlusi.

التمارين الثاني
vormi, vokaliseerige.

(أسلم) الشامران و(ماش) في قصر الخليفة . إن الشيوخ (يعرف)
حكايات (عجيب) . أركب سيارة كريم (قديم) . إن سيف الزبيدي
(مسحور) . (استمع) المعلمون إلى المدير (جديد) . (وصل) الرفاق
إلى المدينة ، و(ظهر) أمامهم قصورها (قديم) . (استمع) الزبائن
إلى حكايته (جميل) .

التمارين الثالث: Mnutke laused vastavalt näitele ja tõlkige.

[هو شاعر جاهلية] => [هو شاعر من شعراء الجاهلية] .
إنه رجل الخابرات . زار قصر بغداد . يركب سيارته . إنه موظف الحكومة . نستمع إلى معلم المدرسة .

التمارين الرابع: Pange näitele järgmiste lausete ette.

سيارته قديمة . بيئتها في شارع الثورة . هن في الجامعة . هم مصريون . وصل إلى بغداد أمس . مات قبل الثورة الفرنسية . كان الزبيدي شاعراً .

التمارين الخامس: Mnutke laused eitavateks.

يستمتع الملك إلى علي . بعث الخليفة رجلين . هو مؤمن . علي موظف مصري . إنه هنا . هي معلمة .

التمارين السادس: Pange minevikku.

هو شرطي . مُحسن شاعر معروف . إنه مدير المتحف . ليس صعباً .

التمارين السابع (sõnaraamatu abil).

١- من كتب كتاب اشتراكية الإسلام ؟ إنه كتاب لكاتب سوري، إسمه مصطفى السباعي .
٢- يتوجه عدة كبير من المسلمين كل سنة إلى مكة للحج .

١١ - أَحَدَ عَشَرَ الدُّرُسُ الْحَادِي عَشَرَ

الشمس :

حدثني محمد البغدادي قال :

- سمعت حكاية عجيباً عن الزبير بن العوام كان عمرو الزبير شامراً من شعراء الجاهلية وكان له سيف معروف بالمشعشع .
وعثما ظهر الإسلام ونزل القرآن الكريم أسلم الزبير وفي علاقة عمر المشرك مع المسلمين في معركة القادسية .
وعثما سمع الخليفة الزبير وسيف العجيب بعث إليه رجلين . فذهبا إلى الشعير ودخلا عليه لم قال أحدهما للشاعر :

- السلام عليك يا عمرو ! سمع الخليفة يستغفرك العجيب فيمكنا
إليك وهو يطلب منك السيف .

- أفلا يكفا . هذا سيفي فهو له !

رجع الرجلان إلى الخليفة وعثما نظر عمر إلى السيف قال :

- امسحور سيف الزبير ؟ لا أرى فيه شيئاً عجيباً . سألنا
الزبير .

فذهب الرجلان إلى بيت الشاعر ثم رجع الأكلة إلى الخليفة .
نظر عمرو فقال له الخليفة :

- أفلا بك يا عمرو ! سيفك أما سي . بحسبه المسلمون مسحور
ولكن أنظر إليه و لا أرى فيه شيئاً عجيباً .

انقسم الزبير ثم قال :

- يا أمير المؤمنين ! أنت طلبت السيف ، وما طلبت اليد
المسارية به !

معلمات اللانبات . ينظر إلى المنصات . يركبون السيارات .
المكثي : معلمان . سائقان . شرطيان . مسلمان . مؤمنان . أسأل
 شرطيين . نسال المعلمين . يتكلم مع المديرين . الحكاياتان .
 معلمتان اللانباتان . ينظر إلى المنصتين . يركبون السياراتين .

التَّمْرِينُ الثَّالِثُ

رَجُلٌ كَرِيمٌ . مَنصَةٌ طَوِيلَةٌ . الْعَصْرُ الْقَدِيمُ . الشَّاعِرُ الْمَعْرُوفُ .
 يَرْكَبُ سَيَّارَتَهُ الْجَدِيدَةَ . حِكَايَةُ الشَّاعِرِ الْمَعْجِيْبَةِ . دَرَسَهَا الْمَاعِشُ .
 سَيَّفَكَ الْكَبِيرُ . أَلْسِنَةُ الْجَدِيدَةِ . بِيُوْتَهَا الْجَمِيْلَةُ سَيُوفٌ
 مَسْحُورَةٌ . الْقُصُورُ الْقَدِيْمَةُ . كِتَابَانِ جَدِيْدَانِ . الْجَسَامِعَتَانِ
 الْكَبِيْرَتَانِ .

التَّمْرِينُ الرَّابِعُ

أَسْلَمَ الشُّعْرَاءُ . دَخَلَ طَلَّابٌ فِرْنَسِيُونٌ وَجَلَسُوا . وَقَفَتْ سَيَّارَاتٌ .
 حَدَّثَنِي حِكَايَاتٍ عَجِيْبَةٍ . رَكَبُوا بِأَصَاتِ شَعْبِيَّةٍ . سَمِعْنَا كَلِمَاتٍ
 جَدِيْدَةٍ .

التَّمْرِينُ الْخَامِسُ

أَسْلَمَ الشَّاعِرَانِ . دَخَلَ طَالِبَانِ فِرْنَسِيَانِ وَجَلَسَا . وَقَفَتْ سَيَّارَتَانِ .
 حَدَّثَنِي حِكَايَتَيْنِ عَجِيْبَتَيْنِ . رَكَبُوا بِأَصَاتِ شَعْبِيَّتَيْنِ . سَمِعْنَا
 كَلِمَتَيْنِ جَدِيْدَتَيْنِ .

التَّمْرِينُ السَّادِسُ

فِي وَسَطِهِ . مَدْرَسَتُهُمَا . تَسْمَعُنِي . هَلْ تَفْهَمُونَنِي . عَلَى بَابِهِ .
 عَلَيْنَا . إِلَيْهِمْ . يَنْتَسِمُ لَهَا . مَقْهَاتِكُمْ . مَعْنَاهَا . إِلَيَّ .

التَّمْرِينُ السَّابِعُ

أَنْتَ خَرَجْتَ . أَنْتَ دَخَلْتَ . أَنْتُمْ لَمَيْتُمْ . أَنْتُمْ جَلَسْتُمْ . أَنَا نَظَرْتُ .
 نَحْنُ شَرِبْنَا . هُوَ سَمِعَ . هِيَ حَضَرَتْ . هُمْ كَتَبُوا . هُنَّ فَهَمْنَ . هُمَا
 عَرَفَا / عَرَفْنَا . أَنْتُمْ رَجَعْتُمْ . هُمْ طَلَبُوا . أَنْتُمْ سَأَلْتُمْ . هُمْ يَعْنُوا .
 هُمَا ظَهَرَا / ظَهَرْنَا .

التَّمْرِينُ الثَّامِنُ

يَتَعَرَّفُ . يَتَنَازَلُ . يَسْتَقْبِلُ . يَدْخُنُ . يَتَعَارَفُ . يَعْرِفُ . يَسْتَخْرِجُ .
 يَدْخُلُ . يَسْتَكْتَبُ . يَنْتَسِمُ . يَخْرُجُ . يَتَوَقَّفُ . يَدْخُلُ . يَسْلَمُ .
 يَسْتَوْقِفُ . يُوَقِّفُ . يَخْتَرِفُ . يَسْتَعْرِفُ . يَتَحَدَّثُ بِرُتْكَيْبٍ . يَسْمَعُ .
 يَسْتَمِعُ . يَدْخُلُ . يَتَخَصَّمُ . يَشْتَرِكُ . يَنْزِلُ . يَحْدُثُ . يَتَدَاخَلُ .
 يَخْرُجُ .

التَّمْرِينُ الثَّاسِعُ

تَعْرِفُ . تَنَازَلُ . اسْتَقْبَلْ . دَخَنْ . تَعَارَفَ . عَرَفَ . اسْتَخْرَجَ . تَدَخَّلَ .
 اسْتَكْتَبَ . ابْتَسَمَ . خَرَجَ . تَوَقَّفَ . دَخَلَ . اسْلَمَ . اسْتَوْقَفَ . وَقَّفَ .
 اعْتَرَفَ . اسْتَعْرِفَ . تَحَدَّثَ . ارْتَكَبَ . أَسْمَعَ . اسْتَمَعَ . ادْخَلَ .
 تَخَاصَمَ . اشْتَرَكَ . انْزَلَ . حَدَّثَ . تَدَاخَلَ . أَخْرَجَ .

العثميين المعاصرين

عرف	دخل	نزل	خرج	وقف	فعل
عريف	دَخَلَ	نَزَلَ	خَرَجَ	وَقَفَ	اَفْعَلَ
تعريف	دَخَلَ	انزَلَ	اَخْرَجَ	تَوَقَّفَ	تَفَعَّلَ
اعترِفَ	تَدَاخَلَ	تَنَزَّلَ			اَفْتَعَلَ
اِسْتَعْرَفَ			اِسْتَخْرَجَ	اِسْتَوْقَفَ	اِسْتَفْعَلَ

ÕPPEÜÜK 12
الضارين

العثميين المعاصرين: Vaadake õpiku osast, kus on vokaliseeritud tekstid.

العثميين المعاصرين:

اسلم الشعراء ان وعاشا في قصر الخليفة . ان المشيوخ يعرفون
حكايات عجيبه . اركب سياره كريم القديمه . ان سيف الزبيدي
مسحور . استمع المعلمون الى المدير الجديد . وصل الزهقان الى
المنيهه ، وظهرت امامهم قصورها القديمه . استمع الزبائن الى
حكاية الجميله .

العثميين المعاصرين:

[هو شاعر جاهلية] > [هو شاعر من شعراء الجاهلية] .
انه رجل من رجال الخبايا . زار قصرًا من قصور بغداد . يركب

سيارة من سياراته . انه موظف من موظفي الحكومة . نستمع الى
معلم من معلمي المدرسة .

See on üks islamaelise aja poeetidest. See on üks kaitsepõhisei meestest.
Ta kalustas tšie Bagdadi paleedest. Ta sõidab tšiega oma autodes. Ta
on üks vahitsuse ametnikest. Me kuulame tšie koohi õpetajatest.

العثميين المعاصرين:

اعلم ان سيارته قديمه . اعلم ان بنتها في شارع الخوزة . اعلم انهم
في الجامعة . اعلم انهم مصريون . اعلم انه وصل الى بغداد
اعلم انه مات قبل الخوزة الفرنسية . اعلم ان الزبيدي كان شاعر
يقول ان سيارته قديمه . يقول ان بنتها في شارع الخوزة . يقول
انهم في الجامعة . يقول انهم مصريون . يقول انه وصل الى بغداد
امس . يقول انه مات قبل الخوزة الفرنسية . يقول ان الزبيدي
كان شاعرًا .

العثميين المعاصرين:

لا يستمع اللاك الى علي . ما يمت الخليفة رجلين . ليس مؤمنًا .
ليس على موظفًا مصريًا . انه ليس هنا . ليست معلمة .

العثميين المعاصرين:

كان شرطيًا . كان مُحسن شاعرًا مروقًا . انه كان مدير المتحف .
ما كان صعبًا .

العثميين المعاصرين:

1- من كتب كتاب اعتر اكيه اوسلام ؟ انه كتاب لكاثير
سوري ، اسمه مطلق السباعي .

Kes kirjutas raamatu "Islami sotsialism"? See on süüria kirjaniku
Muşŕafâ I-Sibô raamat.

LASTELE

RAMADAAN ja EID-UL-FITR

Just ramadaan oli see kuu, mille ajal Allah ilmutas Prohvet Mohammedile (SAWS) Püha Koraani. Ühel päeval sai Prohvet ilmutuse, kus ingel Gaabriel selgitas talle, kuidas Allah tahab, et inimesed elaksid. Allahi sõnum ilmutati Mohammedile (SAWS) Gaabrieli kaudu 23 aasta jooksul. See ilmutus kirjutati hiljem paberile. Me tähistame ramadaanikuud just selle olulise sündmuse pärast.

Ramadaanil me paastume päevasel ajal. Me oleme kuni päikese loojanguni ilma joogi ja söögita. Keha toitmise asemel me toidame hinge – palvetame ja loeme Koraani. Lisaks sellele me üritame ka mitte kuulda või rääkida midagi halba. Need asjad toovad meid Allahile lähemale ja lisaks tuletavad meile meelde, et paljudel inimestel ei ole piisavalt süüa ja juua.

Ramadaani ajal ärkab kogu pere hommikul enne päikesetõusu ja sööb hommikust. Selle söögi nimi on *suhuur*. See on ainus asi, mis me enne õhtut sööme. Peale *suhuuri* palvetatakse koos *fažri* palve. Isegi nooremad lapsed võiksid proovida paastumist mõnel ramadaani päeval. Paljud lapsed loobuvad ramadaani ajal oma lemmiktoitudest ja proovivad hoiduda halbadest harjumustest.

Moslemid peaksid proovima ramadaani jooksul kogu Koraani läbi lugeda. Oluline on, et moslem palvetab kõik 5 palvet, muidu pole paastumisel mingit mõtet.

Kui päike loojub, lõpetame me paastumise datlite söömise ja vee joomisega. Siis me palvetame *maghribi* palve. Peale seda naudivad kõik maitsvat söömaega, mida kutsutakse *iftaariks*.

Pea meeles, et paastumine ramadaanikuul saab kohustuslikuks kõigile, kes jõuavad puberteedi ikka vastavalt rahvusele ja isiklikele arengule ligi 10-15 aasta vanusest alates.

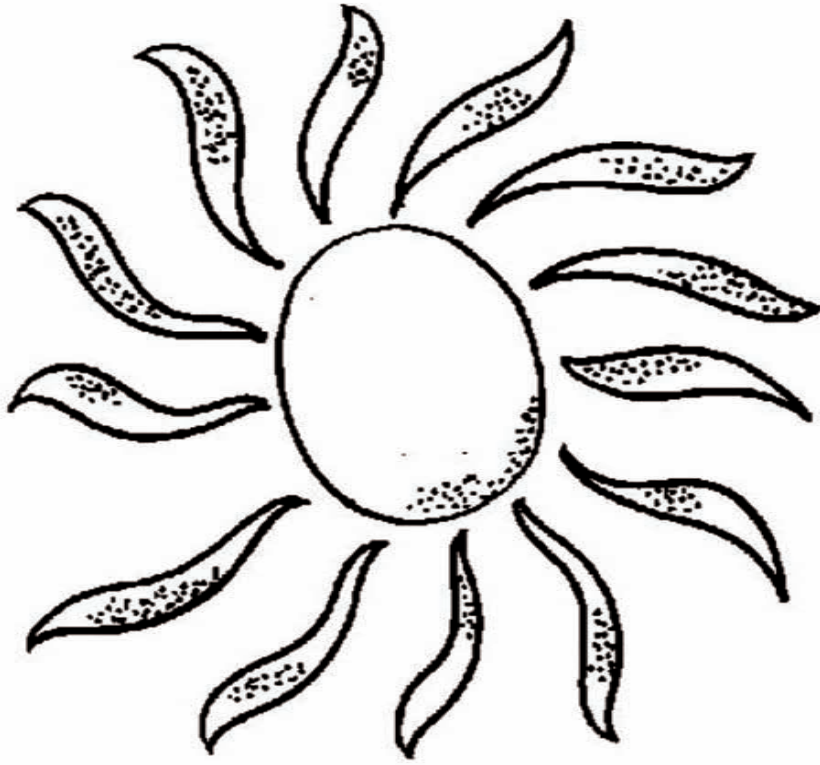
Ramadaan on aeg, millal moslem loobub paljudest oma tavapärastest mugavustest ja püüab Jumalale lähemale saada. See on aeg, millal peame meenutama olulisi õpetusi, mida Allah ilmutas Prohvet Mohammedile (SAWS). Sinna kuulub austus üksteise vastu ja endast halvemal järjel olevate inimeste meelepidamine ja abistamine.

Ramadaanikuu lõppeb pidupäevaga, mida kutsutakse *eid-ul-fitriks*. See on aeg, kui me tähistame paastumise lõppemist. See päev on nii oluline, et paljud moslemid, kes elavad läänes, võtavad selleks päevaks töölt ja koolist vaba päeva, et üheskoos pidutseda.

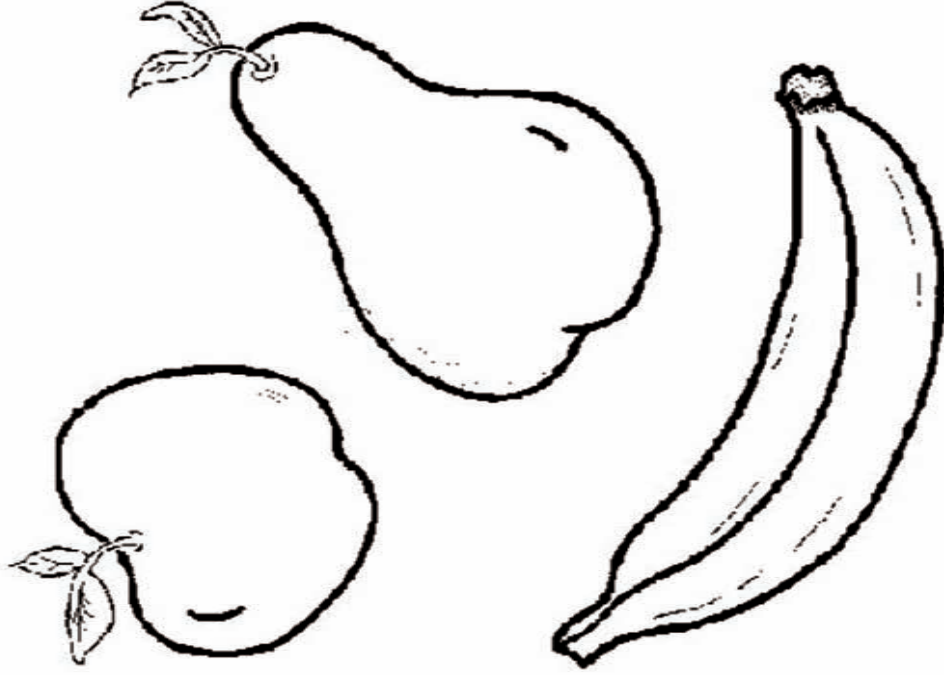
Kõik tõusevad varakult ja suunduvad palvekotta *eid* palvele, seljas puhtad ja ilusad, tihti ka uued rõivad. Peale seda pered külastavad üksteist ja soovivad teineteisele häid soovide. *Eid* paneb moslemeid end tundma kui üks pere ja kõik probleemid vendade ja õdede vahel tuleks unustada ja puhtalt lehelt alustada.

Kodude kaunistamine on lõbus tegevus ja lisaks saab üksteisele *eid* kaarte valmistada. Lapsed saavad mõnikord *eid* puhul kingitusi, kommi või raha. Kuid peaks meeles pidama, et kingitused pole olulised vaid oluline on rõõm, mis me saame, kui täidame Allahi käsku. Kui me paastumisest osa võtame, siis on *eid* pidustused seda rohkem tähendusrikkad.

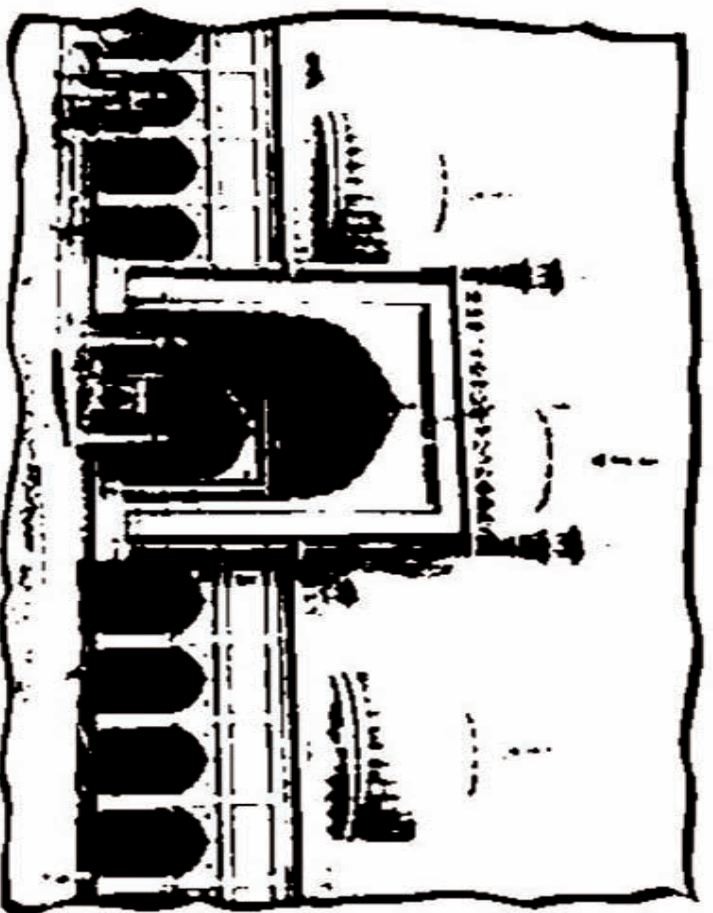

Paastumine algab päikesetõusuga ja lõppeb päikese loojanguga.

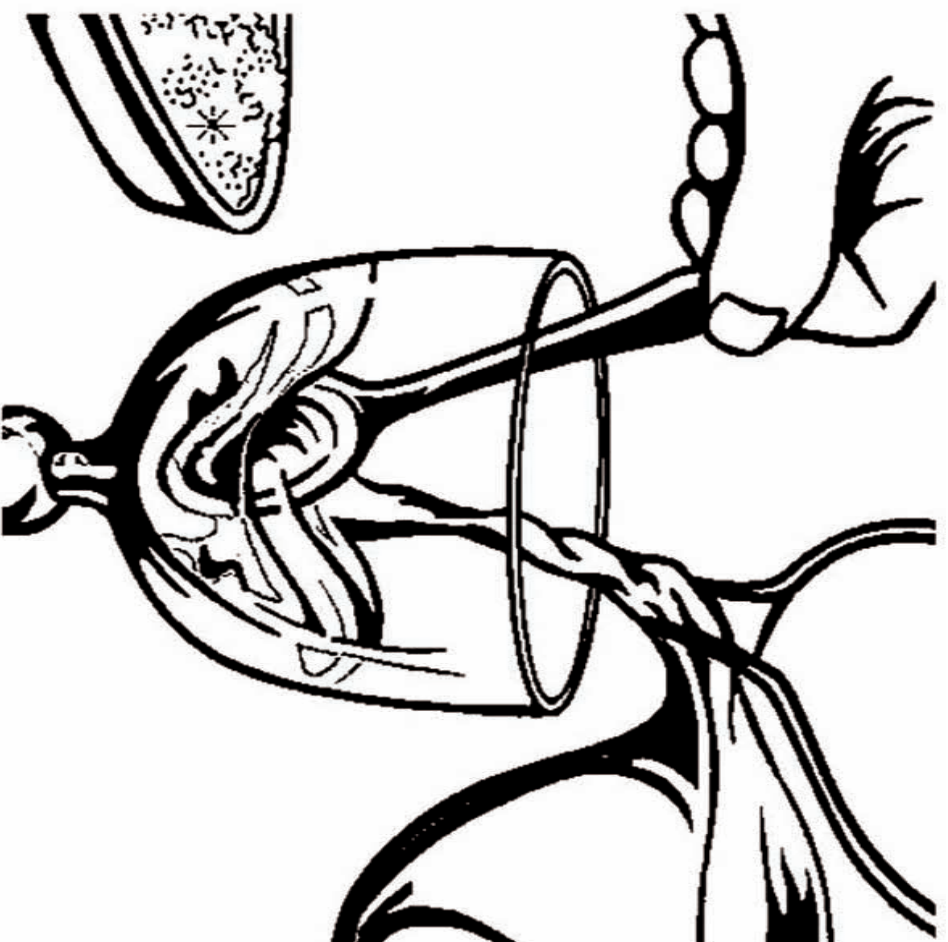
Kui me paastume, peame eemale hoidma mõningatest naudingutest.

Bukhari ja Muslim

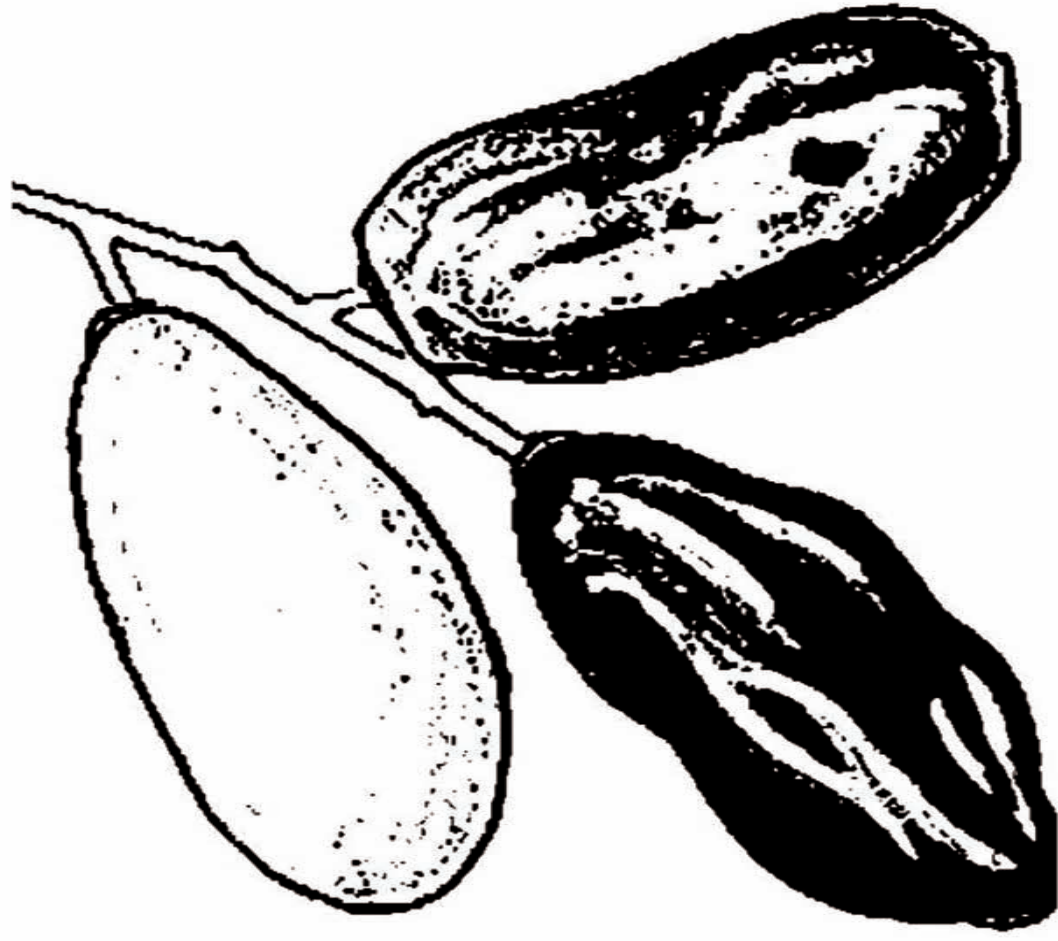
Peale "Suhhuri" hommikusööki, teeme me Fajr palve.

Buhkahri

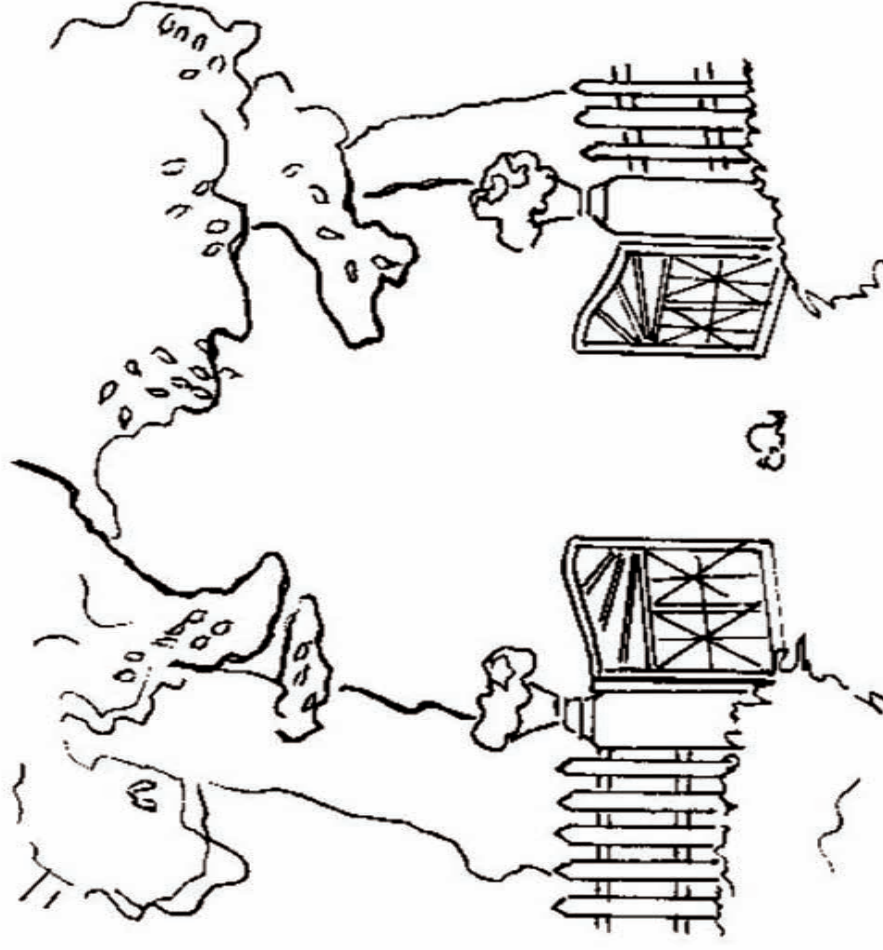
Me peaksime paastumise lõpetama datlite söömisega ja kui neid ei leia, siis vee joomisega.

Abu Dawood

Me ütleme: Janu on kustutatud, veresoones on niisked ja tase on karanteeritud, kui Allah lubab.

Abu Dawood

Aksepteerigu Allah sinu paastumise ja lubagu sind läbi paradiisi väravate.

Aamen!

IQRA

TOIMETAJAD: Aisha ja Khadeja
KUJUNDUS: Airi Hunt
PILDID: erakogu, internet
KONTAKT-IDEED: info@islam.pri.ee

MOŠEE JA EESTI ISLAMI KOGUDUS:

Keevise tn 9
11415
Tallinn
EESTI/ESTONIA
telefon +372 55 94 76 89

SADAQA - ANNETUSED:

www.islam.pri.ee toetamine

(tasuta materjalide saatmine, raamatute tõlkimine ning trükkimine, loengud jne):

Kätlin Hommik
Märkusega "SADAQA"
Ühispanga konto nr. 10010608670016
IBAN: EE231010010608670016
BIC: EEUH22XX

Eesti Islami Koguduse töö toeks

(vaeste abistamine, laagrite korraldamine, araabia keele ja Koraani õpe jne):

MTÜ Eesti Islami Kogudus
Märkusega "SADAQA"
Swedbank arve nr. 221027395302
IBAN: EE742200221027395302
BIC: HABA22XX

Võimalus saata inimestele riideid, mänguasju jne, mida ise enam ei vaja, kuid ära ka visata ei tahaks. Järgnevalt pakume välja aadressid, kuhu võiksid oma paki saata. Tegemist on erinevate organisatsioonide ja eraisikutega, kes tegelevad humanitaarabi ning vaeste igakülgse abistamise ning toetamisega ja jagavad sinu saadetise nendele, kes seda kõige enam vajavad.

Kui äkki tead veel mõnda aadressi, mis sinu meelest peaks siin nimekirjas olema, siis anna meile sellest teada meiliaadressil info@islam.pri.ee.

AFGHANISTAN:

Mohammad Qasim Popal
UNAMA Kabul, Compound B
OSRSG/FSCU, Building 7, Room 101
Peace Avenue, Zanbaq Square
Wazir Akbar Khan (beside French Embassy)
Kabul
AFGHANISTAN
phone: +93 700217289/0790005381

MAROKO:

Najat Mrabte
Rue 8, No 10
54400 Moulay Bouazza
P.Khenifra
MOROCCO

Eesti moslemite kuukiri "IQRA" on eesti moslemite tasuta elektrooniline kuukiri. Ilmub inshallah, igal kuul uue sisuga. Kuukirja sisu koostamisel on oodatud eesti moslemite ettepanekud nii eesti kui ka vene keeles.

Ежемесячник мусульман Эстоний "ЙКРА" выходит каждый месяц. Все мусульманы Эстоний могут участвовать и писать на эстонском или русском языке.